

การทำแผนประทุษกรรมและการแสดงข่าวสื่อมวลชน

เดโช สมศรีธนาเดช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธีดี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2557

Crime scene reconstruction and press conference to mass media

Decho Somsrithanadej

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวสื่อมวลชน
ชื่อผู้เขียน	เดโช สมศรีธนาเดช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2556

บทคัดย่อ

การทำแผนประทุษกรรม หรือการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ถือเป็นแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน ที่เชื่อว่ามีผลสำคัญและมีส่วนช่วยในการค้นหาความจริงในขั้นตอนการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางระเบียบปฏิบัติไว้ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการเกี่ยวกับ ให้ผู้ถูกกล่าวหาพนักงานสอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ แต่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้บัญญัติโดยชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องการทำแผนประทุษกรรม หรือการนำชี้ที่เกิดเหตุอย่างใด ๆ คงบัญญัติไว้เพียงกว้าง ๆ เกี่ยวกับอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เพื่อจะทำให้ทราบข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ในคดีที่เกิดขึ้น

สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 มีเจตนารมณ์ให้หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐปฏิบัติไปตามกฎหมายส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ และการใช้สิทธิตามกฎหมายด้านข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้ปกป้องสิทธิของประชาชนเองและตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐให้มีความโปร่งใสเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน มีกลไกที่ทำให้เกิดคือตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ ผู้ถูกกล่าวหา ผู้เสียหายและสื่อมวลชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการทำแผนประทุษกรรมและแถลงข่าวซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ในปัจจุบันกำลังถูกมองว่ากระบวนการดำเนินคดีอาชญากรรม สื่อและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ละเลยหลักสิทธิมนุษยชนอย่างมาก มองผู้ถูกกล่าวหาเสมือนวัตถุอย่างหนึ่ง ซึ่งโดยหลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่รู้จักกันโดยทั่วไปคือให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดหรือแม้กระทั่งในระยะหลังมานี้ มักจะเกิดเหตุการณ์พฤติกรรมเลียนแบบ โดยการรุมประชาทัณฑ์ผู้ถูกกล่าวหา ในช่วงที่กำลังทำแผนประทุษกรรมและอนุญาตให้สื่อมวลชนเข้าแถลงข่าว ส่งผลให้เกิดความสับสนต่อการละเมิดสิทธิและภัยอันตรายของผู้ถูกกล่าวหาเป็นอย่างมาก

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้ศึกษาการดำเนินกระบวนการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผน ประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ และแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนของประเทศไทยและต่างประเทศ ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือตามหลักนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งให้ความสำคัญอย่างมาก แก่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำไปโดยสุจริตการ ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อันจะไปล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนต้องมี “ความสมดุล ระหว่างการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน กับการสิทธิการรับรู้ข่าวคดีอาญาของประชาชน” โดยจะต้องบัญญัติรายละเอียดที่ชัดเจน ในกฎหมาย ดังนี้

1. ห้ามมิให้สื่อมวลชนทำข่าวการทำแผนประทุษกรรมและห้ามปฏิบัติการใด ๆ อันเป็นการดูหมิ่นผู้ถูกกล่าวหา
2. หากมีความจำเป็นต้องทำแผนประทุษกรรมให้ทำได้ ในกรณีมีความจำเป็นต้อง รวบรวมพยานหลักฐานหรือนำชี้จุดซ่อนเร้นพยานหลักฐานทางคดีเท่านั้น
3. ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีเปิดเผยข้อมูลการกระทำผิดในทางที่ เป็นการละเมิดสิทธิผู้ถูกกล่าวหาและอาจเสียหายต่อรูปคดี
4. หากมีความจำเป็นต้องเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการกระทำผิด ห้ามเปิดเผยข้อมูลอัน อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี อันส่งผลให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น เกลียดชัง

การวางกรอบแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจน โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาย่อมส่งผลให้เพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา และ เพิ่มประสิทธิผลการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมให้มีความน่าเชื่อถือศรัทธามากยิ่งขึ้นอีกด้วย

Thesis Title	Crime scene reconstruction and press conference to mass media
Author	Decho Somsrithanadej
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Thanee Vorapatr
Department	Law
Academic Year	2013

ABSTRACT

Crime scene reconstruction or proceeding at the scene of crime confession assembly is an important course of the criminal investigation officials and can be support to find fact and gather evidence for criminal proceedings. Royal Thai Police have their rules concerning this issues which prescribed that the criminal investigation officials can take the alleged person to proceeding at the scene but the criminal procedure code have no any clear issue about Crime scene reconstruction or proceeding at the scene. Criminal procedure code extensively prescribed about power for gather evidence of the criminal investigation officials in order to know the facts and any actions to proof of offence or innocent of the criminal case.

People's right to know under the Official Information Act B.E. 2540 aims for making public organizations comply with the law and developing the people's knowledge and understanding in the rights and the usages of the rights under the law in order to protect their rights and improve the transparency and efficiency of the public organizations' processes.

Crime scene reconstruction and press conference to mass media have various components: polices or government officers, the alleged person, sufferers and mass media. These are the components of the crime scene reconstruction and press conference to mass media. It is being considered that it overlooks human rights. In other words, the alleged people are considered as objects. According to the code of criminal procedure, the alleged person should be assumed that they are innocent before the final judgment. Recently, emulate behaviours can be generally seen; for example, lynch law or attacking the alleged person during the crime scene reconstruction and press conference to mass media. This is at risk of the violation of the rights of and attacking the alleged person.

This thesis is research study in procedure of Crime scene reconstruction and press conference to mass media in Thailand and foreign countries in accordance with either the provisions of their own constitution or the rule of law had strongly emphasized a great importance on the protection of personal rights and liberties including the criminal investigation officials who performed the act of bona fide. All actions of the criminal investigation officials possible to be claimed as tortuous acts and violations of personal rights and liberties shall be “A balance between the equal protection of law in regard to the alleged person’s rights and rights to know criminal news of the people”. These shall be submitted in writing as the law or rule of law that the clear details are as follows.

1. Mass media is prohibited to public the crime scene reconstruction for the confession of the alleged person. Responsible officers are also prohibited to insult the accused by acts and words or confirm that the accused are guilty.”

2. If it is necessary to conduct the crime scene reconstruction at the scene, then it will be possible to do so in the case needing evidences that identify the locations of the hidden assets or evidences only.

3. The investigators who are responsible for their cases are prohibited to disclose the information of the wrongful actions that may violate the rights of the alleged person and may negatively affect the cases.

4. For necessary case in order to public the information about criminal cases, it is prohibited to disclose the information that may identify the persons involving in the cases, in manner likely to impair the reputation if such other person or to expose such other person to be hated or scorned.

The frame of the Criminal Procedure Code should be clear solutions. It must be protection of the right and freedom of the alleged person and this can increase more capability of the criminal justice to attain the faithfulness.

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าคอยช่วยเหลือให้คำปรึกษา กระตุ้นเตือนให้ทันกำหนดระยะเวลาแต่ละขั้นตอนและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จนทำให้ผู้เขียนสามารถเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ออกมาได้เป็นผลสำเร็จ

ขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวะ และรองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์ ที่ได้ร่วมกันเป็นกรรมการ และกรุณาให้ข้อเสนอแนะและชี้แนะแนวทางในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้เขียนทุกคน ไม่ว่าจะเป็น พ.ต.ท.สุธิ โตคติเทพย์ พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ สน.ทางด่วน 2 กก.2 บก.จร. ผู้ซึ่งเคยเป็นที่เลี้ยงงานสอบสวน สมัยผู้เขียนเคยดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวน สน.บุปผาราม โดยคอยให้แนวคิดข้อกฎหมาย กำหนดประเด็นแง่มุมต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ร.ต.อ.หญิง แพรวภัก วงศ์สารพิบูล พนักงานสอบสวนกลุ่มงานสอบสวน บก.น.6 คู่ชีวิตที่แสนดีที่สุดที่คอยให้กำลังใจเติมเต็มข้อมูลต่าง ๆ นื่องพรอย น.ส.ณัฐวดี ยิ้มยมสาร ซึ่งได้สำเร็จนิติศาสตรมหาบัณฑิตก่อนหน้านี้อีก ที่คอยดูแลผู้เขียนในทุกกระบวนการการทำวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่เริ่มเสนอหัวข้อจนกระทั่งเป็นรูปเล่มวิทยานิพนธ์นี้ และยังมีอีกหลาย ๆ ท่านที่มีได้เอ่ยนาม ที่ให้ความสนับสนุนช่วยเหลือผู้เขียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ และให้กำลังใจผู้เขียนโดยตลอด

ส่วนที่ตีมีประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมี ผู้เขียนขอมอบบูชาพระคุณแด่บุพการีผู้ให้กำเนิด ครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา จนทำให้ชีวิตผู้เขียนเจริญก้าวหน้ามาถึงทุกวันนี้ ตลอดจนถึงผู้มีพระคุณทั้งหลาย ส่วนข้อบกพร่องใด ๆ หากจะมีอยู่บ้าง ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

เดโช สมศรีธนาเดช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. แนวคิดสิทธิของผู้ต้องหาเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ.....	7
2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเผยแพร่การกระทำความผิดต่อสาธารณชน	8
2.1.1 ทฤษฎีทางอาชญวิทยาในการลงโทษเพื่อยับยั้งหรือป้องกัน	8
2.1.2 สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามหลักกฎหมาย	10
2.1.3 หลักประกันสิทธิในกฎหมายไทย.....	12
2.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาคดีอาญาในชั้นสอบสวน	27
2.2.1 สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์.....	29
2.2.2 สิทธิและสถานะของผู้ถูกกล่าวหาในฐานะที่เป็นมนุษย์.....	32
2.2.3 สิทธิที่จะเป็นประธานแห่งคดี	37
2.2.4 สิทธิที่จะไม่ถูกประจานหรือหยามเกียรติ.....	39
2.2.5 สิทธิที่จะไม่ถูกกระทำโดยปราศจากอำนาจ	40
2.2.6 สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาที่ยุติธรรมและปราศจากอคติ	42
2.2.7 สิทธิการกลับเข้าสู่สังคมของผู้กระทำผิด	44
2.3 การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวน	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. หลักประกันสิทธิผู้ต้องหาในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อ สื่อมวลชนของกฎหมายต่างประเทศ.....	53
3.1 สหรัฐอเมริกา.....	53
3.1.1 สิทธิผู้ต้องหาตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา.....	54
3.1.2 กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนประทุษกรรมและ แนวทางปฏิบัติการให้ข่าวในคดีอาญาของสหรัฐอเมริกา	59
3.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	70
3.2.1 สิทธิผู้ต้องหาตามกฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	73
3.2.2 กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนประทุษกรรมและแนวทาง ปฏิบัติการให้ข่าวในคดีอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี.....	75
4. วิเคราะห์ปัญหาการทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวสื่อมวลชน	78
4.1 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับหลักประกันสิทธิตามกฎหมายต่างประเทศเมื่อ เปรียบเทียบกับกฎหมายไทย	79
4.2 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ.....	82
4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ.....	85
4.4 การจำกัดขอบเขตในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ.....	88
4.4.1 หลักในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการทำแผนประทุษกรรม	88
4.4.2 ผลกระทบต่อความยุติธรรมของคดี	92
4.4.3 ขอบเขตในการแถลงข่าวของเจ้าหน้าที่รัฐ	93
4.5 ข้อพิจารณาหลักความสมดุลระหว่างสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกับสิทธิ ความเป็นส่วนตัว	106
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	110
5.1 บทสรุป.....	110
5.2 ข้อเสนอแนะ	115
บรรณานุกรม.....	118

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	125
ประวัติผู้เขียน	150

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ผ่านมาแต่ละฉบับได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสำคัญเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนโดยทั่วไป โดยเฉพาะสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา ซึ่งในการรวบรวมพยานหลักฐานต้องมีกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนดังเช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ประกอบมาตรา 134 ที่ให้อำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดและสอบปากคำผู้ต้องหาได้ แต่เรื่องการทำแผนประทุษกรรมหรือนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนั้น กฎหมายยังไม่ได้ระบุโดยชัดเจน

การรับรู้ข้อมูลของสาธารณะชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 56 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่ การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร เจ้าหน้าที่ของรัฐก็มีหน้าที่ที่จะต้องประชาสัมพันธ์หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ เพื่อให้ประชาชนทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นภัยแก่สังคม รวมทั้งเพื่อป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคม การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารคดีอาญาจึงนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แต่การให้ข่าวรวมตลอดถึงการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ได้กระทำ กำลังทำหรือกำลังจะกระทำนั้น หากใช้การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) ไม่ หากแต่โน้มเอียงไปในทางการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) โดยโฆษณาว่าองค์กรของตนมีความสามารถในการปราบปรามอาชญากรรม องค์กรในกระบวนการยุติธรรมแทบทุกองค์กรจึงได้ตั้ง “โฆษก” ประจำองค์กรเพื่อการดังกล่าว¹ จึงเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ของรัฐตอบสนองสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากจนเกินขอบเขตที่เหมาะสม เป็นเหตุให้การเปิดเผย

¹ จาก “การอ่านคำพิพากษาคดีอิศทรัพย์,” โดย คณิต ฅ นคร ก, 2553 (มิถุนายน), *มติชนสุดสัปดาห์*, น. 29.

ข้อมูลข่าวสารนั้น ไปกระทบสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีอาญา ดังนั้น การปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาจึงต้องคำนึงถึงมาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและหลักสิทธิมนุษยชนของผู้นั้นด้วย²

ทางปฏิบัติพบว่าในประเทศไทยมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ถูกกล่าวหา โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวนให้เห็นเป็นประจำทางหน้าหนังสือพิมพ์ หรือโทรทัศน์ได้แก่ การนำผู้ถูกกล่าวหาคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมต่อสื่อมวลชนโดยบางครั้งมีการให้ผู้ถูกกล่าวหาขอมาญาติของผู้เสียหาย หรือในบางกรณีถึงกับมีภาพถ่ายทอดผู้ถูกกล่าวหาถูกประชาชนรุมทำร้ายด้วยความโกรธแค้นต่อหน้าสื่อมวลชนอีกด้วย เป็นต้น ซึ่งปัจจัยที่มีส่วนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมกระทำการอันมีลักษณะละเมิดสิทธิมนุษยชน และเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาข้างต้น ส่วนหนึ่งเกิดจากความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือเมื่อเกิดอาชญากรรม คนในสังคมย่อมมีความเคียดแค้นและเรียกร้องให้มีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยเร็ว แต่ระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยบางครั้งใช้เวลานานสำหรับการหาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษและลงโทษอย่างมีประสิทธิภาพจึงทำให้คนในสังคมอยากให้ดำเนินการกับผู้กระทำความผิด รวมทั้งความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรมอาจส่งผลให้ผู้ที่ยึดจะกระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย รวมทั้งประชาชนอาจไม่พอใจการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้นเพื่อเป็นการปราบปรามผู้ที่ยึดจะกระทำความผิดและเพื่อตอบสนองความพอใจของสังคม เจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมจึงนำผู้ถูกกล่าวหาคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมต่อสื่อมวลชน ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น

การปฏิบัติดังกล่าวมีข้อควรพิจารณาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ แม้จะมีส่วนดีในแง่ของการรับรู้วิธีการทำแผนประทุษกรรมต่อสาธารณะชน แต่ก็มีผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลและการกลับเข้าสู่สังคมของผู้ถูกกล่าวหา ตลอดจนกระทบต่อความสงบสุขของสังคมโดยรวมได้ ซึ่งหากพิจารณาให้ดีจะพบว่าประเทศไทยมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่จะไม่ถูกกระทำโดยละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้แล้ว เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) ส่วนที่ 4 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม มาตรา 39 บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” หรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิในชื่อเสียงของบุคคล ได้แก่ ความรับผิดชอบหมิ่นประมาท เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติมิได้มีการนำบทบัญญัติเหล่านั้นมาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาอย่างจริงจัง

² จาก สิทธิของผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา (น. 1), โดย ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, 2540, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันมักจะมีสื่อแขนงต่าง ๆ นำเสนอภาพข่าวการทำแผนประทุษกรรมผู้ต้องหาในคดีอาญาอยู่เสมอ ทั้งที่มีคำสั่งจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ³ ควบคุมการวิธีการนำผู้ถูกกล่าวหาออกมาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยให้ถือความสมัครใจของผู้ถูกกล่าวหาเป็นหลักก็ตาม แต่ยังคงปรากฏว่ามีการนำเสนอภาพข่าวแถลงผลการจับกุมผู้ต้องหาอยู่เนือง ๆ และนับวันยิ่งเริ่มสร้างปัญหาในแง่ของการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น โดยล่าสุดได้มีการฟ้องร้องให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติชดใช้ค่าเสียหายในทางละเมิดเป็นเงิน 30 ล้านบาท สืบเนื่องจากได้ปรากฏข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาว่าเป็นการจับผู้ต้องหาผิดตัวและมีการแถลงข่าว ทำให้โจทก์เสื่อมเสียชื่อเสียง⁴ เป็นต้น และจากการเผยแพร่ภาพข่าวย่อมทำให้เกิดผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างกว้างขวาง ถ้าหากมองในมิติของผู้ถูกกล่าวหา การนำเสนอข่าวอาจทำให้ผู้ถูกกล่าวหาที่เสียชื่อเสียง ทั้งที่ศาลยังไม่ได้ตัดสินว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้น ผลสุดท้ายหากศาลยกฟ้อง เนื่องจากไม่ใช่ผู้ต้องหาที่แท้จริง ย่อมก็ไม่สามารถไปลบล้างภาพการแถลงข่าวที่ทำให้ทุกคนเชื่อไปแล้วนั้นลงได้ ทำให้ภาพของผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถกลับคืนดีเหมือนเดิมและจะทำให้เป็นตราบาปติดตัวเขาตลอดไป นอกจากนี้ บิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ธิดา และญาติพี่น้อง ซึ่งอาจได้รับความอับอายขายหน้าเสมือนว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ต้องโทษเสียเอง ทั้งที่มีได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดแต่อย่างใด

วิธีปฏิบัติในการนำผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน มักจะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในลักษณะประจักษ์ ซึ่งยังไม่มีกฎหมายห้ามและยังเป็นการกระทำโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมายอย่างชัดเจน มีเพียงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่พอจะให้อำนาจพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถกระทำได้ การนำผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนจึงจะชอบด้วยกฎหมาย แต่เมื่อพิจารณาในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อ่องแท้แล้ว ยังไม่ชัดเจนว่ามีกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนสามารถนำผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ได้นอกจากคำสั่งหรือระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ระบุให้สามารถนำตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมได้ โดยคำสั่งหรือระเบียบดังกล่าวถือว่าเป็นเพียงแนวทางปฏิบัติเท่านั้น เช่นนี้จะถือว่า ผู้กระทำความผิดมีอำนาจตามกฎหมายได้หรือไม่ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้เขียนมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า หาขอบเขตของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมซึ่งในปัจจุบันไม่เพียงแต่สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังมีหน่วยงานอื่น อาทิเช่น

³ ภาคผนวก ค.

⁴ ภาคผนวก ง.

กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น แต่ในที่นี้ คงต้องนำเสนอในส่วนของตำรวจ เนื่องจากเป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาทสำคัญในการสอบสวน ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์สาธารณะในการ รับทราบข่าวข้อมูลคดีอาญา เพื่อป้องกันปราบปรามและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลกับสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา รวมทั้งเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการ ยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหา และชี้ให้เห็นถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่จะถูกนำตัวไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและการแถลง ข่าวสื่อมวลชน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงที่มาแห่งสิทธิตามมาตรฐานสากล ตลอดจนบทบัญญัติของกฎหมาย ต่างประเทศที่ให้การคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่จะถูกนำตัวไปทำแผนประทุษกรรม ประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวสื่อมวลชน โดยที่จะไม่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะพิจารณาในด้านตัวบทกฎหมายและแนวทางปฏิบัติ

2. เพื่อศึกษาถึงระเบียบคำสั่งข้อบังคับต่าง ๆ และกฎหมายของไทยที่ใช้เกี่ยวกับการนำผู้ถูก กล่าวหาในคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อ สื่อมวลชน ว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของไทย ให้มีแนวทางที่เหมาะสมในการ นำผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าว สื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในชั้นการสอบสวนซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบ คำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา และ ในบางกรณียังมีการกระทำในลักษณะเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาต่อสื่อมวลชน การดำเนินการ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นสอบสวนนั้น นอกจากจะเป็นการละเมิดหลักสิทธิมนุษยชนของ ผู้ถูกกล่าวหาและเป็นการฝ่าฝืนหลักกฎหมายที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลยืนยันว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดอย่างแท้จริง การทำแผนประทุษ กรรมประกอบคำรับสารภาพที่ยืนยันความผิดผู้ถูกกล่าวหา อาจมีผลต่อดุลยพินิจในการพิจารณา พิพากษาคดีของผู้พิพากษาที่บริ โภค หรือได้รับรู้ข่าวสารก่อนพิจารณาคดี อันอาจมีอคติต่อตัว

ผู้ถูกกล่าวหา ปัญหาดังกล่าวเป็นเหตุมาจากการไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการนำผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนที่มีสภาพบังคับอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้มีการปฏิบัติต่อตัวผู้ถูกกล่าวหาได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาถึงกฎหมายคำสั่ง ระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการการนำผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏให้เห็นเป็นประจำทางหน้าหนังสือพิมพ์โทรทัศน์ และสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ในประเทศไทย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาโดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือตำรากฎหมายจากทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ผลงานหรือโครงการศึกษาวิจัยเรื่องสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา บทความ รวมทั้งระเบียบปฏิบัติราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเอกสารอื่น ๆ แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในการนำผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนที่มีในปัจจุบัน เพื่อให้บังคับใช้กับการกระทำความคิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในการนำผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาออกทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่ในบทบัญญัติของกฎหมายให้กระทำได้โดยชอบ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงที่มาแห่งสิทธิตามมาตรฐานสากลตลอดจนบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศที่ให้การคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา ที่จะถูกนำไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยที่จะไม่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะพิจารณาในด้านตัวบทกฎหมายและแนวทางปฏิบัติ

2. ทำให้ทราบถึงคำสั่งระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ และกฎหมายของไทยที่ใช้เกี่ยวกับการนำผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรม ประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่

3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของไทย ให้มีแนวทางที่เหมาะสมในการนำผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรม ประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในชั้นการสอบสวน ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม

บทที่ 2

แนวคิดสิทธิของผู้ต้องหา

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ

ผู้ต้องหาหมายถึงบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ตามนิยามนี้ผู้ต้องหาจึงเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาอย่างเห็นได้ชัดเจน ส่วนจำเลยนั้นกฎหมายให้นิยามว่า หมายถึงความถึงบุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด การฟ้องบุคคลยังศาลว่าได้กระทำความผิดก็เป็นการกล่าวหาเขาเช่นเดียวกัน เพราะแม้ว่าฟ้องจะหมายถึงคำยืนยันการกระทำผิดของจำเลย แต่กรณีก็ยังต้องมีการพิสูจน์กันต่อไปอีกว่า จำเลยได้กระทำความผิดจริงตามฟ้องนั้นหรือไม่ ฉะนั้น จำเลยจึงยังคงอยู่ในสภาพเป็นผู้ถูกกล่าวหาเช่นเดียวกับผู้ต้องหา เหตุนี้จึงสรุปได้ว่าทั้งผู้ต้องหาและจำเลยต่างเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา¹

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ หรือ การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ หรือบางครั้งเรียกว่า การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ คำเหล่านี้ตามความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมแล้วมีความหมายคล้ายกัน ซึ่งผู้เขียนขอเรียกว่าสั้น ๆ ว่า การทำแผนประทุษกรรม

การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในบางครั้งก็เท่ากับเป็นการสนับสนุนหรือช่วยเหลือให้สาธารณะชนเกิดความมื่อคดีและไม่เที่ยงธรรมในการพิจารณาคดีต่อผู้ต้องหาโดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือ เช่น การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อหน้าประชาชน และการนำเสนอข่าวดังกล่าวในลักษณะยืนยันความผิดของผู้ต้องหาด้วยความมื่อคดีลำเอียง หรือเผยแพร่วิธีการกระทำความผิดโดยผ่านทาง การทำแผนประทุษกรรม โดยให้ข่าวเปิดเผยถึงรายละเอียดของพยานหลักฐานที่บ่งชี้ยืนยันว่าผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริง ๆ ทั้งที่ศาลยังมีคำพิพากษา

ในบทนี้จึงจะกล่าวถึงสิทธิของผู้ต้องหาในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ โดยการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

¹ จาก “ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา,” โดย คณิต ฅ นคร ข, 2529 (มิถุนายน), *บทบัญญัติ*, 42(2).

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเผยแพร่การกระทำความผิดต่อสาธารณชน

การลงโทษมีที่มาจากปฏิกิริยาของสังคมที่มีต่อผู้กระทำผิดโดยเน้นด้านการลงโทษ วัตถุประสงค์เพื่อลดอาชญากรรม และส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบเป็นเยี่ยงอย่างและปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

2.1.1 ทฤษฎีทางอาชญาวิทยาในการลงโทษเพื่อยับยั้งหรือป้องกัน

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา สถานภาพทางกาย สุขภาพ รวมทั้งความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยไม่ขึ้นอยู่กับขอบเขตของกฎหมาย หรือกฎระเบียบข้อบังคับใด ๆ ที่เป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งรัฐจะต้องให้หลักประกันในการดูแลประชาชนของตนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ใช่อำนาจรัฐหรืออำนาจในทางกฎหมายละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่ในการรักษากฎหมายและบังคับใช้กฎหมายมากที่สุด ต้องยึดถือหลักกฎหมายเป็นสำคัญ ปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม การใช้อำนาจในหน้าที่ที่เกินกฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด หรือการใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่รัฐที่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการกระทำหรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ยึดหลักของกฎหมายและข้อเท็จจริง ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมตัวอย่างเช่น การประจานผู้ต้องหาต่อสาธารณะ เป็นต้น การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วน ถือว่าเป็นการใช้อำนาจล่วงเกินสิทธิมนุษยชนที่นอกกรอบของกฎหมาย

การบังคับโทษในประเทศไทยถูกใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการกับผู้กระทำผิดในขั้นสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรม โดยมีเป้าหมายในการควบคุมผู้กระทำผิดไว้ตามคำพิพากษาของศาล เพื่อแก้ไขและปรับปรุงผู้กระทำผิดให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีเสียใหม่ จนสามารถกลับเข้าสู่สังคมและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างปกติสุข ไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก แต่ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาระหว่างการขั้นตอนการสอบสวน การแถลงข่าวเปิดเผยการกระทำผิดของผู้ต้องหาที่นับเป็นการบังคับโทษเพื่อเป็นการป้องกันหรือยับยั้งไม่ให้บุคคลอื่นกระทำความผิดตามด้วย ทั้งนี้ควรพิจารณาว่าการบังคับโทษดังกล่าวเหมาะสมแก่การกระทำต่อผู้ต้องหาที่อยู่ในขั้นตอนสอบสวน โดยที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ อันควรศึกษา ดังจะกล่าวในหัวข้อนี้

การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน (Punishment as a Deterrence or Restraint or Prevention) การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน เพิ่งจะมีขึ้นในศตวรรษที่ 18 ตามแนวความคิดของนักอาชญาวิทยาแห่งสำนักคลาสสิกซึ่งมีชีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) เป็นผู้นำ

เบ็คคาเรียได้กล่าวไว้ว่าเจตนาของการลงโทษ ไม่ควรจะเป็นการทรมานผู้กระทำความผิด หรือชดเชยความผิด แต่ควรจะป้องกันบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้น และการลงโทษที่ยุติธรรมควรมีอัตราความรุนแรงพอเพียงที่จะยับยั้งบุคคลอื่น ๆ การลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้ ก็เพื่อจะทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบและเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิดอีกต่อไป อีกประการหนึ่งก็เพื่อเป็นการเตือนมิให้คนอื่น ๆ ทำตามอย่างผู้กระทำความผิดเพราะจะถูกลงโทษเช่นเดียวกัน²

ทฤษฎีทางอาชญวิทยาที่เป็นการลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกันอันเกี่ยวข้องกับ การแถลงข่าวการกระทำความผิดของผู้ต้องหาคดีอาชญากรรมนั้น คือ ทฤษฎีตราบาป ดังจะกล่าวต่อไป

1. ทฤษฎีตราบาป (labeling Theory) เมื่อบุคคลประกอบการกระทำผิดครั้งแรก สังคมเป็นผู้ตราบาปว่า อาชญากร นักโทษ ขี้ยา มือปืนรับจ้าง โสเภณี ฯลฯ ซึ่งอาจทำให้บุคคลผู้นั้น มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนตลอดไป หรือ อาชญากรรมเกิดขึ้นเพราะสังคมเป็นผู้ตราบาปซึ่งอาจทำให้เขามีพฤติกรรมเบี่ยงเบนตลอดไป

2. ทฤษฎีตราบาป (Stigma) ของ Erving Goffman การที่สังคมกำหนดคติตรา หรือ กำหนดพฤติกรรมของบุคคลในสังคมเป็นการกระทำผิด จะเปรียบเสมือนตราบาปหรือรอยมลทินที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลนั้นให้กระทำผิดตามตราบาป หรือรอยมลทินที่ได้รับจากสังคม

การประจานผู้ต้องหาต่อสาธารณชน ที่ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจเกินขอบเขตจนสร้างความเหลื่อมล้ำและกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาซึ่งเป็นการประจานผู้ต้องหาต่อสาธารณชน และในเวลาต่อมาได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมอย่างรุนแรงมาก เช่น การนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวผ่านสื่อมวลชน โดยมีการเขียนป้ายในลักษณะที่เป็นการประจานการกระทำ การกระทำความผิดกล่าวกับผู้ต้องหาซึ่งถือว่าเป็นคนบริสุทธิ์ยังไม่เข้าสู่กระบวนการศาลและตัดสินเจ้าหน้าที่รัฐก็ไม่มีอำนาจหน้าที่ไปปฏิบัติกับตัวผู้ต้องหาในลักษณะดังกล่าวซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างยิ่ง ซึ่งกรณีดังกล่าวมานั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิมนุษยชน กระบวนการยุติธรรม และนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิต่างแสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการไม่เห็นด้วยต่อการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ถือเป็น การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง³ ดังกล่าวถือเป็นกรณีที่เกิดขึ้นตามทฤษฎีตราบาป โดยการที่เจ้าหน้าที่รัฐสร้างให้แก่ผู้ต้องหาเป็นเสมือนผู้ที่ถูกตัดสิน

² จาก *อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา* (น. 148-150), โดย สุพจน์ สุโรจน์, ม.ป.ป., นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

³ จาก “การใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขตของตำรวจไทย ผลกระทบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน,” โดย พิเชษฐ พิณฑทอง, 2555, *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์*. น. 148.

ว่าเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว และสร้างตราบาปให้แก่ผู้ต้องหาโดยทำให้สังคมเห็นว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด อย่างไรก็ตามก็ตีทฤษฎีตราบาปที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิดหรือลอกเลียนแบบการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเพราะเกรงกลัวจะถูกประจานหรือเผยแพร่การกระทำความผิดต่อสาธารณชนให้เกิดเป็นตราบาปแก่ตนเองเช่นกัน

2.1.2 สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามหลักกฎหมาย

สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนไทย ได้รับการยืนยันรับรองอย่างหนักแน่น โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งปรากฏอยู่ในส่วนสำคัญ คือ ประเด็นสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 56 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา 56 ระบุถึงสิทธิที่ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากรัฐได้โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดให้มีการนำผู้ต้องหาคดีอาญาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามการนำข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ ภูมิหลังของผู้ต้องหา และข้อกล่าวหาที่ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ การนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหา มาเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหานั้น ก็ถือว่าเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่นด้วย ตามข้อยกเว้นแห่งมาตรานี้เช่นกัน

2) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 9 ซึ่งมีสาระสำคัญว่า หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลข่าวสาร ตามมาตรานี้หมายความรวมถึง ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของ หน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐ หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน ซึ่งสิทธิในการรับรู้ข่าวสารดังกล่าวก็สอดคล้องกับการรับรู้ข่าวสารที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดให้มี การนำผู้ต้องหาในคดีอาญาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนด้วยเช่นกัน

แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540 จะให้สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนไว้ แต่กฎหมายก็ยังคงมีหลักเพื่อคุ้มครองสิทธิสิทธิความเป็นส่วนตัวในเชิงข้อมูลส่วนบุคคลไว้ ดังหลักการตามพระราชบัญญัติ

ข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่าที่เกี่ยวข้อและจำเป็น โดยเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น อีกทั้งหน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีมีการจัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใด ซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เว้นแต่เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ ซึ่งโดยปกติแล้วหน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยในกรณีตามที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย สำหรับบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลย่อมมีสิทธิที่จะได้รู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้นได้ตรวจดู หรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่แท้จริง ให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสาร แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลนั้นได้⁴

ดังนั้น การเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้เป็นเจ้าของข้อมูล เว้นแต่เป็นการเปิดเผยในกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถตรวจดูข้อมูลดังกล่าวได้ และถ้าเห็นว่าข้อมูลใดไม่ถูกต้องตามเป็นความจริง ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องได้ การเปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าว ถือเป็น การกระทบต่อสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามปฏิญญาสากลว่าด้วย สิทธิมนุษยชนและโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ

1) ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน “ข้อ 12 บุคคลใด ๆ จะถูกแทรกแซงโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัวในครอบครัวในเคหสถานหรือในการสื่อสารหรือจะถูกกลบหลู่ในเกียรติยศ และชื่อเสียงมิได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายต่อการแทรกแซงหรือ การลบลู่ดังกล่าว”

2) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 “มาตรา 35 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครองการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณะชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึง

⁴ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540, มาตรา 25.

สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ”

โดยอาจสรุปได้ว่า การที่นำข้อมูลรายละเอียดของบุคคลใด ๆ มาเปิดเผยจึงไม่สามารถกระทำได้ ยิ่งหากว่าข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิดด้วยแล้วยิ่งถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของบุคคลใด ๆ ถือได้ว่าเป็นการแทรกแซงความเป็นอยู่ส่วนตัวในชื่อเสียง ตามปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 12 ถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลในชื่อเสียง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 35 ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น

จึงจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า แม้กฎหมายได้ให้ “สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร” แก่ประชาชน โดยทั่วไปอย่างเสมอภาคแต่ก็ยังคงมีข้อจำกัดถึง “สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล” ไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลไว้ด้วยเช่นกัน

2.1.3 หลักประกันสิทธิในกฎหมายไทย

การนำผู้ต้องหาที่อยู่ระหว่างสอบสวน ไปทำการทำแผนประทุษกรรมประกอบ คำรับสารภาพต่อหน้าสาธารณะชนในรูปแบบต่าง ๆ ถือเป็นการคุกคามสิทธิของผู้ต้องหา ซึ่งปัญหาดังกล่าวมาจากสาเหตุหลักคือ การใช้ดุลยพินิจที่ไม่เที่ยงธรรม การขาดมาตรฐานที่ชัดเจนในการใช้ดุลยพินิจ และขาดระบบตรวจสอบที่เพียงพอ ซึ่งมีปรากฏในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอันทำให้เกิดความอยุติธรรม โดยที่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ยังถือปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่มีอยู่เดิม ในขณะที่สังคมมีความสลับ ซับซ้อนและมีการพัฒนามากขึ้น ทำให้กระบวนการยุติธรรมเกิดปัญหา อีกทั้งบุคลากรบางส่วนขาดจิตสำนึกและทัศนคติในการเคารพสิทธิของผู้ต้องหา ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมยังต้องให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมด้วย ไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้ต้องหา หรือจำเลย เพราะการให้การคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของบุคคลไม่เพียงแต่จะสอดคล้องต่อหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่านั้น แต่ยังเป็นหลักประกันที่สำคัญว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะไม่ใช้อำนาจอันไม่ชอบธรรม ซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมเป็นที่เชื่อถือศรัทธามากขึ้นด้วย ยิ่งไปกว่านั้นในขณะนี้ประเทศไทยได้ให้การรับรองอนุสัญญาและกติการะหว่างประเทศหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน และรัฐธรรมนูญยังกำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้น โดยมีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมให้เกิดความเคารพและปฏิบัติตามพันธกรณีที่ประเทศไทยมีอยู่ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนอีกด้วย

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

หลักดังกล่าว เป็นการวางหลักโดยทั่วไปอันเป็นการประกาศเจตนารมณ์ของรัฐที่ให้ความรับรองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล ส่งผลให้เกิดความผูกพันต่ออำนาจรัฐทั้งหลาย เป็นการจำกัดวัตถุประสงค์และภาระหน้าที่ รัฐต้องเป็นผู้ดำเนินการสำหรับความร่วมมือในการใช้เสรีภาพของปัจเจกบุคคล รัฐจึงไม่สามารถที่จะละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลโดยการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อมวลชน ซึ่งจะเป็นการประจานและลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ แสดงถึงความไม่เสมอภาคของบุคคล

มาตรา 26 บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

สำหรับสถานะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหา กล่าวคือ ตาม มาตรา 26 มีสถานะเช่นเดียวกับสิทธิเสรีภาพ อันผูกพันองค์กรของรัฐทุกองค์กรให้ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรี

1) องค์กรของรัฐจะต้องไม่ทำการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพปัจเจกบุคคล หรือละเว้นการกระทำใด ๆ ที่จะละเมิดต่อสิ่งดังกล่าว ดังเช่นการเปิดเผยข้อกล่าวหาคดีอาญาต่อสื่อมวลชน

2) นอกจากองค์กรของรัฐจะไม่ทำการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพแล้ว รัฐยังต้องมีหน้าที่ดำเนินการใด ๆ ในทางที่จะทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์อย่างมีศักดิ์ศรี⁶ โดยใช้หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด

มาตรา 28 บัญญัติว่า บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ เช่น ในกรณีที่ถูกนำตัวไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ โดยเปิดเผยต่อมวลชนทั้งที่

⁵ จาก การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้เสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (น. 154), โดย อุดม รัฐอมฤต นพนิติ สุริยะ และบรรเจิด สิงคะเนติ, 2544, กรุงเทพมหานคร: นานาส์สิ่งพิมพ์.

⁶ แหล่งเดิม. (น. 161).

ศาลยังไม่มีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดสามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

สถานะตามมาตรา 28 แสดงออกมาในสองลักษณะ คือ

1) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสถานะเช่นเดียวกับสิทธิเสรีภาพ ซึ่งเท่ากับว่าบุคคลที่ถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สามารถใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีได้

2) การใช้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมอยู่ภายใต้เงื่อนไขเช่นเดียวกับสิทธิเสรีภาพจะใช้ได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน⁷

มาตรา 30 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน”

มาตรา 32 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมานทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้...”

มาตรา 35 บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหาหรือใส่ร้ายหลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณะชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

จากหลักดังกล่าว ตามมาตรา 30, 32 และ 35 ส่งผลให้การนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ โดยเปิดเผยต่อมวลชนเป็นการละเมิดสิทธิในเกียรติยศชื่อเสียงหรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลจะกระทำมิได้เช่นกัน

มาตรา 39 บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

การให้หลักประกันสิทธิเช่นนี้ ส่งผลให้การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ โดยเปิดเผยต่อมวลชน โดยที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดเป็นการละเมิดสิทธิในเกียรติยศชื่อเสียงของผู้ต้องหาเสมือนเขาเป็นผู้ต้องโทษจะกระทำไม่ได้เช่นกัน

⁷ แหล่งเดิม. หน้าเดิม.

2. ประมวลกฎหมายอาญา

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อสื่อมวลชนทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบทางอาญาดังนี้

1) ความผิดฐานหมิ่นประมาท

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 บัญญัติว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษ...”

การนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อสื่อมวลชนหรือแก่สาธารณชน โดยที่ยังไม่มีคำพิพากษาของศาลตัดสินว่าผู้ต้องหานั้นทำผิดจริง ถือเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดตามมาตรานี้ และทำให้ผู้ต้องหาได้รับความเสียหาย ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังจากสาธารณชนผู้รับรู้อาวสาร

2) ความผิดฐานดูหมิ่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 บัญญัติว่า “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษ”

การนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อสื่อมวลชนนั้น เป็นการประกาศหรือโฆษณาให้สาธารณชนได้รับรู้ และทำให้ผู้ต้องหาได้รับความเสียหาย

3) ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษ”

การทำให้สาธารณชนรู้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด ทั้งที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งถือเป็นราษฎรคนหนึ่งนั้นต้องได้รับความเสียหายในหลายด้าน เจ้าพนักงานของรัฐผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราษฎรจึงต้องรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วย

4) ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 บัญญัติว่า “ผู้ใดในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล กระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่น หรือกระทำทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษ”

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อหน้าสาธารณะชนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดนั้น อาจมีผลทำให้ผู้ต้องหาได้รับความอับอาย หรือต้องถูกตราหน้าว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งศาลยังไม่ได้พิจารณาและมีคำพิพากษาว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด

หลักประกันสิทธิดังกล่าว เป็นการให้หลักประกันสิทธิที่บังคับได้ผลที่สุด แต่อาจมีข้อยุ่งยากในการดำเนินคดี เนื่องจากผู้ถูกกล่าวหาจะต้องเป็นฝ่ายกล่าวโทษเจ้าหน้าที่รัฐว่าเป็นผู้ละเมิดสิทธิ จนทำให้มีผลกระทบต่อการดำเนินคดีเดิมของผู้ถูกกล่าวหา

3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

หลักประกันสิทธิที่จะไม่ถูกเปิดเผยข้อมูลและเปิดเผยข้อกล่าวหาคดีอาญาต่อสื่อมวลชน ในลักษณะประจาน ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีระบุไว้ชัดเจน จะอย่างไรก็ตาม ถ้าดูตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จะมีหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในกรณีละเมิดอำนาจศาล ปราบกฤษฎัดเงิน ดังต่อไปนี้

มาตรา 32 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใด เป็นผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์ โฆษณาซึ่ง หนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์อื่นออกโฆษณาต่อประชาชน ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะ ได้รู้ถึงข้อความหรือ การออกโฆษณาแห่งหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์เช่นว่านั้นหรือไม่ ให้ถือว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจ ศาลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง ดังกล่าวต่อไปนี้

(1) ไม่ว่าเวลาใด ๆ ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์เช่นว่ามานั้น ได้กล่าวหรือไม่ว่าแสดง โดยวิธีใด ๆ ซึ่งข้อความหรือความเห็นอันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมอื่น ๆ แห่งคดี หรือกระบวนการอื่น ๆ แห่งคดีหรือกระบวนการพิจารณาใดแห่งคดี ซึ่งเพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณะประโยชน์ ศาลได้มีคำสั่งห้ามออกโฆษณาส่งเหล่านั้น ไม่ว่าโดยวิธีเพียงแต่คำสั่ง ให้พิจารณาโดยเปิดเผยหรือโดยวิธีห้ามการออกโฆษณาโดยชัดแจ้ง”

มาตราดังกล่าวมีหลักว่า การที่บุคคลใด ๆ กระทำการที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีของศาล หากเป็นการเผยแพร่ข้อเท็จจริงอันมีผลต่อการพิจารณาคดีในชั้นศาล อาจเข้าข่ายถือว่าเป็นผู้กระทำความผิด และอาจจะต้องรับโทษตาม มาตรา 32 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบมาตรา 15 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ จึงเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่ถูกเขียนข่าวหรือให้ข่าวในทางที่เป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือเปิดเผยกระบวนการพิจารณาคดี เพราะจะทำให้ผู้ที่ให้ข่าวหรือเขียนข่าวอาจต้องมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้

4. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1) ความรับผิดฐานละเมิด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

การนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อมวลชนในขณะที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด เป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิที่จะได้รับสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดและสิทธิการกลับเข้าสู่สังคมอย่างปกติ เพราะสาธารณะชนที่รับรู้การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพจะเชื่อไปแล้วว่าผู้ต้องหานั้น เป็นผู้กระทำความผิดจริง ทำให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ทำให้ผู้ถูกได้รับความเสียหาย เช่น ในด้านการประกอบอาชีพการงาน เป็นต้น

2) ความรับผิดฐานหมิ่นประมาททางแพ่ง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 บัญญัติว่า “ผู้ใดกล่าวหรือโฆษณาว่าผู้อื่นซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งตนมิได้รู้ข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้”

การนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อมวลชนทำให้ผู้ต้องหาเสียชื่อเสียงหรือเกียรติคุณ และได้รับความอับอาย เพราะสาธารณะชนที่รับรู้ข่าวสารมักจะเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง ส่งผลให้เมื่อผู้ต้องหากลับเข้าสู่สังคมต้องประสบปัญหาในการใช้ชีวิตกับบุคคลรอบข้างหรือการประกอบอาชีพต่าง ๆ

5. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

มาตรา 93 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุลของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิดหรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น”

บทบัญญัติข้างต้น เป็นหลักประกันสิทธิที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมที่สุด สำหรับการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายที่เป็นผู้เยาว์ โดยถือเป็นหลักประกันสิทธิที่มีสภาพบังคับได้ตามกฎหมายที่มีประสิทธิภาพที่สุด ซึ่งหากได้มีการกำหนดหลักประกันสิทธิเช่นนี้สำหรับการใช้เป็นการทั่วไปสำหรับผู้ต้องหาที่บรรลุนิติภาวะไว้ ก็อาจทำให้ลดปัญหาการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาในการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อมวลชนได้

6. ระเบียบและคำสั่งภายในหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ข้อกำหนดที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อมวลชน ได้แก่

1) บันทึกข้อความกองคดี กรมตำรวจ (ชื่อเดิม) ที่ 0503.6/16442 ลงวันที่ 11 ธ.ค.2539 เรื่อง กำชับและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการชี้ตัวผู้ต้องหา การนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยมีข้อความโดยสรุปว่าในปัจจุบันปรากฏว่ามีข้าราชการตำรวจ ได้ออกแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนในลักษณะเปิดเผยรูปคดีหรือพยานหลักฐาน โดยมีได้คำนิ่งถึงระเบียบปฏิบัติอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดี ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งของกรมตำรวจดังกล่าว โดยเคร่งครัด ซึ่งเป็นการกำชับให้พนักงานสอบสวนทุกหน่วยถือปฏิบัติ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) การแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

(1.1) ห้ามเปิดเผยถึงแผนประทุษกรรมซึ่งอาจเป็นแบบอย่างในทางไม่ดี เช่น วิธีการล่อโก่ง การกระทำอัตวินิบาตกรรม หรือวิธีการอันชั่วร้ายอื่น ๆ ที่พวกมิจฉาชีพหรือประชาชนอาจนำไปใช้เป็นแบบอย่าง

(1.2) ห้ามเปิดเผยถึงข้อความ หรือรูปภาพ อันอาจจะทำให้บุคคลอื่น รู้จักตัว รู้จักชื่อ ที่อยู่ ที่ทำงาน สถานศึกษา ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี หรือพยาน เว้นแต่ในสำนวนการสอบสวน

(1.3) คดีที่ต้องมีการชี้ตัวหรือชี้รูปผู้ต้องหา ห้ามนำตัวผู้ต้องหาออกแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนก่อนทำการชี้ตัวหรือชี้รูป ถ้าจะทำการแถลงข่าวก็ไม่จำเป็นต้องให้ผู้ต้องหาอยู่ร่วมในที่นั้น ด้วย

(1.4) การแถลงข่าวห้ามใช้ถ้อยคำหรือกิริยาท่าทางที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือประจานคุณหมิ่นเหยียดหยามผู้ต้องหาหรือผู้อื่น

(2) การนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

(2.1) ในการนำตัวผู้ต้องหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ให้ป้องกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้ และให้ถึงระมัดระวังการใช้ถ้อยคำหรือกิริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา

(2.2) ควรหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใด ๆ ในลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใด ๆ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้รูปคดีเสียหาย

หลักข้างต้นนับว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการเปิดเผยข้อมูลหรือให้ข่าวเกี่ยวกับผู้ต้องหา แต่ในทางปฏิบัติพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่นำหลักดังกล่าวมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดทำให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาให้เห็นเป็นประจำ เช่น เมื่อตำรวจจับผู้ต้องหาได้ก็มักจะนำตัวผู้ต้องหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุและทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพอยู่บ่อยครั้ง ยิ่งไปกว่านั้นยังเปิดโอกาสให้นักข่าวสัมภาษณ์ผู้ต้องหาได้ตามอัธยาศัยอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติก็ให้มีหนังสือเวียนเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

2) บันทึกข้อความ สำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 0007.23/10212 ลงวันที่ 9 ธ.ค.2547 เรื่อง กำชับแนวทางการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุที่มีข้าราชการตำรวจเกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจทุกระดับเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สร้างภาพลักษณ์ที่ดี เกิดความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชน และสังคมยอมรับ จึงกำชับให้ดำเนินการ สรุปใจความได้ดังนี้

การให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ หรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน ให้ทุกหน่วยพึงระมัดระวังการให้ข้อคิดในเชิงวิพากษ์ วิจารณ์ หรือข้อเท็จจริงที่ยังไม่เป็นข้อยุติ อันอาจเกิดผลเสียหายต่อการปฏิบัติงานได้ (ซึ่งระบุอยู่ในข้อ 4. ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดย คำสั่งที่ ตร.ที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พ.ย. 2548)

ตามบันทึกข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการกำชับอย่างชัดเจนในประเด็นเรื่องถ้อยคำหรือข้อความที่พนักงานสอบสวนจะให้ข่าวแก่สื่อมวลชนว่าจะต้องให้สัมภาษณ์อย่างระมัดระวัง ไม่วิพากษ์ วิจารณ์และไม่แสดงความคิดเห็นส่วนตัว ในขณะที่ข้อเท็จจริงในคดียังไม่เป็นข้อยุติ เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่รูปคดีและไม่กระทบสิทธิของผู้ต้องหา หนังสือฉบับนี้นับว่าเป็นการกำชับแนวทางปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมลว่าหากคืออาญาต่อสื่อมวลชนให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม แต่ในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวนก็ยังไม่ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเท่าที่ควร

3) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พ.ย. 2548 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพถ่ายต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ซึ่งกล่าวโดยสรุป ดังนี้

1. การให้ข่าว แถลงข่าว และให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แถลงข่าว และให้สัมภาษณ์ คือ หัวหน้าหน่วยงานระดับสถานีตำรวจ แผนก งาน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเฉพาะ และผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง เฉพาะงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

2. แนวทางการปฏิบัติในการให้ข่าว แถลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนงผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แถลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต้องปฏิบัติภายในขอบเขต อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ควรระมัดระวังถ้อยคำ หรือกิริยาท่าทาง อันจะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และควรใช้ถ้อยคำที่เป็นกลางเพื่อไม่ให้เกิดการประจาน ดูหมิ่น เหยียดหยามผู้อื่น

3. การให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ ให้ปฏิบัติตามประมวล ระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 30 รวมถึงห้ามให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

ก. เรื่องที่มีผลกระทบต่อการรักษาความปลอดภัยของ ประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ข. เรื่องหรือข้อความที่จะทำให้เกิดการเสียหายแก่ทางราชการ

ค. เรื่องที่เกี่ยวกับคำสั่งให้ปฏิบัติในหน้าที่อันเป็นระเบียบการ ภายใน และคำสั่งหรือระเบียบการใด ๆ ที่ถือว่าเป็นความลับ

ง. เรื่องที่จะเกิดการเสียหายทางชื่อเสียงหรือผลประโยชน์แก่ผู้อื่น เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานหมิ่นประมาท และเรื่องอื่น ๆ ในลักษณะทำนองเดียวกัน

จ. เรื่องที่อาจส่งผลกระทบต่อคดี โดยเฉพาะคดีที่อยู่ในระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น เช่น การเปิดเผยเกี่ยวกับเทคนิควิธีการปฏิบัติงานที่ควรปกปิดเป็นความลับ แนวทางการสืบสวนสอบสวนการจับกุม ตรวจค้น และการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ในทุกขั้นตอน เป็นต้น

ฉ. เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ไม่เหมาะสม ซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชนอาจเป็นแบบที่บุคคลอื่นจะถือเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรมต่าง ๆ ของ คนร้าย หรือการที่แสดงถึงการนอ้โกง การกระทำอัธวินิบาตกรรม และวิธีการอันชั่วร้ายอื่น ๆ

4. การให้สัมภาษณ์ โดยมีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ในลักษณะเป็นคนกลาง ห้ามข้าราชการตำรวจตอบโต้กับฝ่ายผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือบุคคลใด เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

5. ห้ามนำหรือจัดให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน มาให้ข่าวแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชน ให้ขออนุญาตต่อผู้บัญชาการ

6. ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม ห้ามนำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์พระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช ผู้เสียหายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มาให้ข่าวแถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นอันขาด รวมตลอดถึงการชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่เป็นการเผชิญหน้าต่อสื่อมวลชนทุกแขนง

7. การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ป้องกันภัยอันตรายมิให้เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่ให้มีภาพที่ไม่เหมาะสมถูกนำออกเผยแพร่ทางสื่อมวลชนทุกแขนง อันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น จึงให้ปฏิบัติดังนี้

7.1 ห้ามนำสื่อมวลชนทุกแขนงไปทำข่าวหรือถ่ายภาพ ในขณะที่เข้าปฏิบัติการตรวจค้น จับกุม

7.2 ห้ามเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน หรือพนักงานสอบสวน อนุญาต หรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพในห้องสืบสวน หรือห้องสอบสวน ในขณะที่ทำการสืบสวนสอบสวน เว้นแต่เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี

7.3 ห้ามอนุญาตหรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพ สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังในระหว่างการควบคุมของตำรวจทั้งภายในและภายนอกที่ทำการหรือสถานีตำรวจ เว้นแต่พนักงานสอบสวนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี (ซึ่งต่อมาข้อนี้ถูกยกเลิกโดยคำสั่ง ตร.ที่ 465/2550 ลงวันที่ 15 ส.ค. 2550 ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป)

7.4 ห้ามจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้าทำข่าว ขณะเมื่อมีการให้ผู้ต้องหานำพนักงานสอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใด ๆ ในลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่างพนักงานสอบสวน กับผู้ต้องหา หรือบุคคลใด มีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นผู้สัมภาษณ์เนื่องจากเป็นเหตุให้รูปคดีเสียหาย

พนักงานสอบสวนไม่ควรให้ผู้ต้องหานำไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพว่าผู้ต้องหากระทำผิดอย่างไร เพราะการนำไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพดังกล่าวมิใช่พยานหลักฐานที่จะนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหา เพื่อให้เห็นว่าผู้ต้องหากระทำ

ผิดตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7562/2537 แต่ถ้าเป็นการนำชี้ประกอบคำรับอื่น เช่น นำชี้จุดที่ซ่อนทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิด หรือสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ให้ผู้ต้องหาชี้ได้ และป้องกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้ ให้พึงระวังการใช้ถ้อยคำ หรือกิริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่ หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา รวมทั้งการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหา

ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม ห้ามเจ้าพนักงานนำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เพราะจะเป็นการประจานเด็ก และอาจเป็นการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก นอกจากนี้ยังห้ามนำผู้เสียหาย พยาน เข้าร่วมในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นอันขาด โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นเด็ก สตรี พระภิกษุสามเณร นักพรต นักบวช

แม้ว่าแนวทางปฏิบัติตามคำสั่งข้างต้นจะระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ห้ามมีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อมวลชน แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ในปัจจุบันมักจะพบเห็นภาพการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ โดยเปิดเผยต่อมวลชนอยู่เป็นประจำทางหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ หรือสื่อทางอินเทอร์เน็ตต่าง ๆ เนื่องมาจากผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าวมักเป็นผู้บังคับบัญชาในระดับสูงของหน่วยงาน แม้ว่าจะกระทำการไม่เป็นไปตามระเบียบที่ถูกต้องก็ไม่ได้ได้รับการลงโทษแต่อย่างใด จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าแนวทางปฏิบัติตามระเบียบนี้ไม่มีผลบังคับใช้อย่างแท้จริง

4) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 465/2550 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพ ต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (แก้ไขเพิ่มเติม) โดยมีการให้ยกเลิกความในข้อ 2.3 ของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2548 โดยระบุแนวทางปฏิบัติ คือ

(4.1) ห้ามอนุญาต หรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพ สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวของบุคคลดังต่อไปนี้

(4.2) ผู้ต้องหาในระหว่างการควบคุมตัวของตำรวจทั้งภายใน และภายนอกที่ทำการ หรือ สถานีตำรวจ

(4.3) เหตุอาชญากรรม รวมทั้งภาพที่มีลักษณะอุจาดหรือทารุณโหดร้าย หรือ ล่วงละเมิดสิทธิบุคคล หรือส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

(4.4) เว้นแต่พนักงานสอบสวนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี หรือได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา เหตุอาชญากรรมหรือผู้เสียหาย

จากข้อกำหนดข้างต้น จะเห็นได้ว่า เมื่อการเปิดเผยข้อมูลว่าหากคืออาญาเป็นดุลยพินิจของตำรวจจึงมักปรากฏว่ามีการนำตัวผู้ต้องหาไปมาแถลงข่าวอยู่เป็นประจำ ทั้ง ๆ ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือเวียนภายในหน่วยงานกำชับมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลว่าหากคืออาญาต่อสื่อมวลชน เว้นแต่เพื่อประโยชน์แห่งคดี หรือได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา เพราะจะเป็นการกระทบต่อการทำงานและชื่อเสียงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้เหตุผลว่ามีความจำเป็นต้องทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น ผู้เสียหายอื่น ๆ จะได้ทราบว่าผู้ต้องหาถูกจับแล้วเพื่อจะได้ดำเนินการขยายผลต่อไป หรือเพื่อให้ประชาชนทราบข่าวอาชญากรรม เป็นสิทธิของประชาชนที่จะรับรู้ข่าวสาร และเป็นการปรามผู้ที่คิดจะกระทำความผิด เป็นการแพร่ภาพบุคคลและวิธีการกระทำความผิดเพื่อมิให้ประชาชนทั่วไปตกเป็นเหยื่อ หรือเพื่อการแจ้งเบาะแสบกกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือในคดียาผู้ต้องหาให้การรับสารภาพและต้องการเปิดเผยข้อมูลว่าหากต่อสาธารณะชนเพื่อให้รับรู้ว่าการกระทำของตนนั้นเป็นการทำลายชาติและเยาวชน ดังนั้น การใช้ดุลยพินิจของตำรวจจึงมีความสำคัญมาก เพราะมีผลโดยตรงต่อการบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) และมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยตรง

5) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 เรื่อง การอำนวยการควบคุมตรวจสอด เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา กล่าวคือ การทำสำนวนและมาตรการควบคุมตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา กล่าวคือ เนื่องจากปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลและสิทธิในกระบวนการยุติธรรมไว้ ประกอบกับมีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้คำสั่งหรือหนังสือสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในบางเรื่องไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเรื่องการอำนวยการควบคุมตรวจสอด เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา การทำสำนวนและมาตรการควบคุมตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญาเสียใหม่ โดยมีการประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2556 เป็นต้นมา ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรม ดังนี้

(5.1) การให้ผู้ต้องหานำพนักงานสอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

ก. ห้ามจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้าทำข่าว ขณะมีการให้ผู้ต้องหานำพนักงานสอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใด ๆ ในลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใด ๆ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้สัมภาษณ์เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้รูปคดีเสียหาย

ข. พนักงานสอบสวนไม่ควรให้ผู้ต้องหานำไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพว่าผู้ต้องหากระทำความผิดอย่างไร แต่ถ้าเป็นการนำชี้ประกอบคำรับอื่น เช่น นำชี้จุดที่ซ่อนทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด ได้ใช้ หรือใช้ในการกระทำความผิดหรือ

สงสัยว่าจะใช้ในการกระทำผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐาน อาจให้ผู้ต้องหาหน้าจี้ก็ได้ และป้องกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปที่หน้าจี้และให้พึงระวังการใช้ถ้อยคำหรือกิริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา

ค. ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม ห้ามมิให้นำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี บริบูรณ์ไปจี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเพราะเป็นการประจานเด็ก และอาจเป็นการกระทำผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก รวมทั้งห้ามมิให้นำผู้ต้องหาไปขอขมาศพหรือบิดา มารดา สามี ภรรยา ญาติ มิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตาย นอกจากนี้ห้ามนำผู้เสียหาย พยาน เข้าร่วมการนำจี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นอันขาด โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นเด็ก สตรี พระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช

จากคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติฉบับที่มีการปรับปรุงล่าสุดข้างต้น จะเห็นได้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ความสำคัญและมีระเบียบปฏิบัติภายในหน่วยงานออกมากำกับเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการนำตัวไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนโดยไม่ให้กระทำใด ๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามรัฐธรรมนูญ ให้ดำเนินการเป็นไปด้วยความชอบธรรมและไม่ขัดกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีการประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2556 เป็นต้นมา แต่เนื่องจากคำสั่งดังกล่าวเป็นเพียงระเบียบภายในหน่วยงานและไม่มีผลบังคับใช้ในรูปแบบของกฎหมาย จึงปรากฏว่ามีการนำตัวผู้ต้องหาออกมาแถลงข่าวในลักษณะที่สุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพ อยู่เป็นประจำ ทั้ง ๆ ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีคำสั่งดังกล่าวออกมาแล้วก็ตาม

6) ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 30 เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนและการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ได้วางแนวปฏิบัติในการนำตัวผู้ต้องหามาทำแผนประทุษกรรมต่อสื่อมวลชนหรือแพร่ภาพไว้ เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนและการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้รับรู้ผลการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้อย่างถูกต้องตรงกัน ชำรงไว้ซึ่งภาพลักษณ์ที่ดีให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น เชื่อถือศรัทธา ยินดีให้ความร่วมมือกับข้าราชการตำรวจและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงให้ทุกหน่วยงานและข้าราชการตำรวจถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังนี้

(6.1) แนวทางการปฏิบัติในการให้ข่าว แฉลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน
ทุกแขนง

1. ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แฉลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต้องปฏิบัติภายใน
ขอบเขต อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ควรระมัดระวังถ้อยคำ หรือการทำทาง อันจะเป็น
การล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และควรใช้ถ้อยคำที่เป็นกลางเพื่อไม่ให้เป็นการประจาน ดูหมิ่น
เหยียดหยามผู้อื่น

2. ห้ามให้ข่าว แฉลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

ก. เรื่องที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือเกิดการเสียหายทั้งชื่อเสียง
หรือผลประโยชน์แก่ผู้อื่น เช่น ดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานหมิ่น
ประมาท และเรื่องอื่น ๆ ในลักษณะทำนองเดียวกัน

ข. เรื่องที่อาจส่งผลกระทบต่อหรือเสียหายต่อคดี โดยเฉพาะคดีที่อยู่ใน
ระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น เช่น การเปิดเผยเกี่ยวกับเทคนิควิธีการปฏิบัติงาน
ที่ควรปกปิดเป็นความลับ แนวทางการสืบสวน สอบสวน การจับกุม ตรวจค้น และการรวบรวม
พยานหลักฐานต่าง ๆ ในทุกขั้นตอน เป็นต้น

ค. เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ไม่เหมาะสม ซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชน
อาจเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีที่บุคคลอื่นจะถือเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรม
ต่าง ๆ ของคนร้าย หรือวิธีการที่แสดงถึงการનો โกง การกระทำอัตวินิบาตกรรม และวิธีการอัน
ชั่วร้ายอื่น ๆ

3. ให้ปฏิบัติตามประมวล ระเบียบ การตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 30
รวมถึงห้ามให้ข่าว แฉลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

ก. ห้ามนำหรือจัดให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน มาให้ข่าวแฉลงข่าวหรือ
ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชน ให้ขออนุญาตต่อ
ผู้บัญชาการ

4. ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสื่อมวลชน ให้ถือปฏิบัติดังนี้

ก. ห้ามอนุญาต หรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพ สัมภาษณ์ หรือ
ให้ข่าวของบุคคลดังต่อไปนี้

(1) ผู้ต้องหา ในระหว่างการควบคุมตัวของตำรวจทั้งภายในและภายนอก
ที่ทำการ หรือ สถานีตำรวจ

(2)เหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งภาพที่มีลักษณะอุจาดหรือทารุณ โหดร้าย
หรือล่วงละเมิดสิทธิบุคคล หรือส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

เว้นแต่พนักงานสอบสวนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี หรือได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา หรืออัยการหรือผู้เสียหาย

5. ห้ามจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้าทำข่าวขณะเมื่อมีการให้ผู้ต้องหา นำพนักงานสอบสวน ไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใด ๆ ในลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใด โดยมีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นผู้สัมภาษณ์เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้เสียหายแก่รูปคดี ห้ามเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน หรือพนักงานสอบสวน อนุญาต หรือจัดให้สื่อมวลชน ทุกแขนงถ่ายภาพในห้องสืบสวน หรือห้องสอบสวน ในขณะที่ทำการสืบสวนสอบสวน เว้นแต่เป็นกรณีเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน หรือพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี

การนำตัวผู้ต้องหาคืออาญาออกทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนจะพาผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ แล้วจับบันทึกเอาไว้ว่าผู้ต้องหาได้นำชี้ที่ทางแห่งใด และให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อไว้ในเอกสาร ซึ่งเรียกกันว่าบันทึกการนำชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ รวมทั้งจัดให้มีการถ่ายภาพการนำชื่อนั้นด้วย ซึ่งทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางประกอบการกระทำผิดในขณะที่นำชี้ที่เกิดเหตุแล้วจับบันทึกไว้ว่าผู้ต้องหาแสดงท่าทางในการกระทำอย่างไร รวมทั้งถ่ายภาพหรือถ่ายวิดีโอเทปการแสดงรายละเอียดการกระทำผิดนั้นด้วย และเรียกการนำชี้ที่เกิดเหตุและการแสดงท่าทางขณะกระทำผิดของผู้ต้องหาว่าการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าผู้ต้องหาได้ให้การรับสารภาพโดยสมัครใจ

ในการนำชี้ที่เกิดเหตุแม้ว่าผู้ต้องหาให้การปฏิเสธหรือรับสารภาพในข้อเท็จจริงบางเรื่องแต่ปฏิเสธบางเรื่อง (ไม่ถือเป็นการรับสารภาพ) แต่ถ้าเห็นว่าหากให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำที่รับสารภาพบางส่วนจะสามารถเป็นประโยชน์ต่อรูปคดี ก็ควรให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพดังกล่าวเช่นเดียวกัน อนึ่งในการถ่ายภาพการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพถ้ามีประชาชนมางูคูควรรให้ภาพติดด้วย และผู้ต้องหาควรมีใบหน้ายิ้มแย้มเพื่อเป็นพยานหลักฐานยืนยันว่าผู้ต้องหาได้รับสารภาพด้วยความเต็มใจ ส่วนการติดตามสื่อมวลชนไปทำข่าวสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เคยมีหนังสือเวียนกำชับมิให้พนักงานสอบสวนจัดให้สื่อมวลชนไปทำข่าว รวมทั้งกำชับมิให้แจ้งกำหนดวันเวลาที่จะนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุให้สาธารณะชนทราบ และหากเป็นการสมควรอาจจะใช้วัสดุปกปิดใบหน้าของผู้ต้องหาลงหน้าชี้ที่เกิดเหตุ ทั้งนี้เพื่อมิให้การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเป็นการประจานผู้ต้องหาให้เป็นที่เสื่อมเสียเกียรติและชื่อเสียง เห็นได้ว่าประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีให้อำนาจพนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปชี้

ที่เกิดเหตุได้กรณีให้ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ และให้เป็นดุลยพินิจที่จะซักถามหรือให้ผู้ต้องหาอธิบายวิธีและอาการแห่งการกระทำความผิด แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะนำตัวผู้ต้องหาไปแสดงท่าทางกระทำผิดต่อหน้าสาธารณะชน

จากข้อกำหนดข้างต้น จะเห็นว่าการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพนั้น ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีได้ห้ามไว้อย่างชัดเจน แต่ปรากฏว่ายังมีการปฏิบัติอยู่ เช่น กรณีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของนายหนู่ย หรือตั้งต่าง ไม่ทราบนามสกุล ไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพหลังก่อเหตุฆ่าข่มขืน นื่องการ์ตูน วัย 6 ขวบ ยังจุดเกิดเหตุ บริเวณพื้นที่รกร้างติดกับซอยสุขุมวิท 105 หรือซอยลาซาล แขวงและเขตบางนาใน วันที่ 17 ธันวาคม 2556⁸ โดยการให้ผู้ต้องหาใส่หมวกนิรภัยเพื่อป้องกันผู้ต้องหาโดนรูปประชาติจากประชาชนที่เข้ามาดูการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ แต่ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ก็มีการเปิดเผยใบหน้าของผู้ถูกกล่าวอย่างชัดเจนและมีการเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนเข้าทำข่าวและถ่ายภาพระหว่างการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเห็นว่าเป็นการเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบการกระทำผิดของผู้ต้องหาและจะได้เป็นกรณีอุทธรณ์เตือนใจเพื่อป้องกันภัยในภายภาคหน้า ซึ่งหากมองอีกนัยก็เหมือนกับเป็นการลงโทษผู้ต้องหาทางอ้อมและเพื่อให้ผู้ต้องหาเกิดความละอายใจ อับอายต่อสาธารณะชน

2.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

มาตรการทางกฎหมายเป็นหลักเกณฑ์ซึ่งกำหนดกรอบและทิศทางการดำเนินการของรัฐและกลไกของรัฐ และเป็นมาตรฐานซึ่งกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิในความเป็นมนุษย์ที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดของบุคคล โดยมีความหมายรวมถึงอิสรภาพ เสรีภาพ สิทธิประโยชน์และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ส่วนกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นระบบการจัดการด้านความยุติธรรมในคดีอาญาตามกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วยการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ เจ้าพนักงาน องค์กรและกระบวนการตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายในการค้นหาและตรวจสอบให้ได้ความจริงในคดีอาญาเพื่อการดำเนินการให้เกิดความยุติธรรม ตลอดจนการลงโทษและปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดตามวิธีการโดยชอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม คุ้มครองสิทธิของบุคคลและอำนวยความยุติธรรมในสังคมนั้น ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงเป็นเรื่อง

⁸ เกลินิวส์. (2556, 17 ธันวาคม). *ตำรวจคุมตัวไอ้หนู่มือฆ่าข่มขืนนื่องการ์ตูนทำแผนชาวบ้านอีกรูปประชาติ*. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม พ.ศ. 2557, จาก

ของความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานทางกฎหมาย เรื่องสิทธิในความเป็นมนุษย์ และเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการปฏิบัติต่อมนุษย์

สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเรื่องส่งเสริมมาตรฐานของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีหลักประกันต่าง ๆ ตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ย่อมทำให้เกิดความเชื่อถือของสาธารณะชนและประชาคมโลกว่าผู้ที่ถูกดำเนินคดีอาญาหรือลงโทษทางอาญานั้น ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบตามครรลองของกฎหมายอย่างมีมาตรฐานและมีการปฏิบัติที่เหมาะสม⁹ ดังหลักต่าง ๆ ที่จะกล่าวต่อไปนี้

มาตรการทางกฎหมายเป็นหลักเกณฑ์ซึ่งกำหนดกรอบและทิศทางกำกับการดำเนินการของรัฐและกลไกของรัฐ และเป็นมาตรฐานซึ่งกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิในความเป็นมนุษย์ที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดของบุคคล โดยมีความหมายรวมถึงอิสรภาพ เสรีภาพ สิทธิประโยชน์และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ส่วนกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นระบบการจัดการด้านความยุติธรรมในคดีอาญาตามกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วยการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ เจ้าพนักงาน องค์กรและกระบวนการตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายในการค้นหาและตรวจสอบให้ได้ความจริงในคดีอาญาเพื่อการดำเนินการให้เกิดความยุติธรรม ตลอดจนการลงโทษ และปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดตามวิธีการโดยชอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม คุ้มครองสิทธิของบุคคลและอำนวยความสะดวกในสังคมนั้น ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานทางกฎหมาย เรื่องสิทธิในความเป็นมนุษย์ และเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการปฏิบัติต่อมนุษย์

สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเครื่องส่งเสริมมาตรฐานของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีหลักประกันต่าง ๆ ตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ย่อมทำให้เกิดความเชื่อถือของสาธารณะชนและประชาคมโลกว่าผู้ที่ถูกดำเนินคดีอาญาหรือลงโทษทางอาญานั้น ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบตามครรลองของกฎหมายอย่างมีมาตรฐานและมีการปฏิบัติที่เหมาะสม¹⁰ ดังหลักต่าง ๆ ที่จะกล่าวต่อไปนี้

⁹ จาก มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (น 2-3), โดย ชาติ ชัยเดชสุริยะ, 2549 (ตุลาคม), กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลา.

¹⁰ แหล่งเดิม. (น. 2-3).

2.2.1 สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

เมื่อพัฒนาการทางการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ มีมากขึ้น การพิจารณาคดีอาญาก็มีการคุ้มครองผู้ต้องหาเพิ่มขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้โดยข้อสมมุติฐานที่ว่า ทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด (Presumption of innocence) ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการพิจารณาคดีอาญาจึงเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ให้ค้นหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษอย่างเดียว เป็นให้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ต้องหาในคดีด้วย¹¹

การตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาถือเป็นการใช้อำนาจรัฐจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ก่อให้เกิดความทุกข์และเดือดร้อนซึ่งไม่มีประชาชนคนใดประสงค์ที่จะตกอยู่ในฐานะเช่นนั้น ในบางกรณีผู้บริสุทธิ์อาจถูกกล่าวหาโดยมิชอบซึ่งเท่ากับถูกให้ร้ายโดยไม่เป็นธรรม ขณะเดียวกันผู้ที่แม้กระทำความผิดจริงก็ยังคงอยู่ในฐานะเป็นมนุษย์อันพึงได้รับการปฏิบัติโดยคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ หรือบุคคลผู้มีสิทธิในสังคม การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาให้ได้รับความทุกข์และเดือดร้อนเกินสมควรกว่าความจำเป็นแก่การดำเนินคดีตามกฎหมายนั้น ย่อมเป็นการปฏิบัติที่เกินกว่าเหตุและไม่ชอบธรรม อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนถึงความไร้อารยะธรรมของสังคมอันกระทบต่อความเชื่อถือของคนในสังคมนั้น ๆ และสังคมอื่นด้วย จึงจำเป็นที่จะต้องมีการมาตรการที่ชัดเจนและเป็นธรรมสำหรับคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญานั้น และยังเป็นกำหนดกรอบแนวทางการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ได้มาตรฐานที่เป็นระบบชัดเจนและแน่นอน หลักประกันขั้นพื้นฐานของกฎหมายที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งก็คือ การกำหนดข้อสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด (Presumption of innocence) ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Right) ข้อ 11 (1) กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายโดยกระบวนการพิจารณาคดีซึ่งกระทำโดยเปิดเผย และผู้ต้องหาได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งหมดในการต่อสู้คดี”

เมื่อผู้ต้องหาได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีความผิด จึงเป็นหน้าที่ของโจทก์หรือผู้กล่าวหาที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดจริง และศาลต้องวินิจฉัยชี้ขาดให้นักพยานหลักฐานอย่างรอบคอบในการพิจารณาคดีก่อนจะพิพากษาลงโทษบุคคลใด ในกรณีมีเหตุสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย และหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ส่งผลให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับ

¹¹ จาก *กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย: ปัญหาและข้อเสนอแนะบางประการ* (น. 4), โดย สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2539 (ตุลาคม-ธันวาคม), กรุงเทพมหานคร.

ปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานะที่มีผู้ต้องโทษ ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งหลายมีหน้าที่ต้องละเว้นไม่ปฏิบัติในทางเป็นผลร้ายต่อผู้ต้องหา ก่อนที่ผลของคดีจะปรากฏในภายหลัง อันเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่รัฐ ฝ่าฝืนก่อนมีคำพิพากษาของศาล และจะฝ่าฝืนมิได้ แม้ผู้ต้องหาจะยอมรับสารภาพแล้วก็ตาม ไม่ว่าจะป็นชั้นจับกุมหรือชั้นสอบสวน

เนื่องจากหลักที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นหลักการพื้นฐานซึ่งปกป้องบุคคลจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติต่อเขาเยี่ยงผู้กระทำผิดก่อนที่จะมีคำพิพากษาของศาลตามกฎหมาย การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำให้ผู้ต้องหาดูเหมือนเป็นผู้กระทำผิด เช่น การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งให้ทราบว่าบุคคลใดจะต้องรับผิดชอบในการกระทำผิดอาญาโดยที่ศาลยังมิได้มีคำพิพากษา ถือเป็นการฝ่าฝืนหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่ไม่ได้หมายความว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาให้สาธารณะชนทราบได้เลย กรณีไม่ถือว่าเป็นฝ่าฝืนหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ หากเจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งให้ทราบว่ามีความสงสัยเกิดขึ้นหรือ บุคคลเหล่านั้นรับสารภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามก็ยังไม่ใช่ว่ากรณีที่เปิดเผยมว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด

นอกจากหลักเกณฑ์ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Right) ข้อ 11 (1) แล้ว ตามกฎหมายอังกฤษ ถือว่าหลักการเรื่องข้อสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์ เป็นหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และถือเป็นมูลฐานของสิทธิเสรีภาพ ส่วนตามหลักกฎหมายอเมริกันอธิบายว่าตามหลักนิติธรรม (Due process of Law) หลักประกันสำคัญการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะประกอบด้วยหลักอย่างน้อยสามประการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Right to presumption of innocence) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยชอบธรรม (Right to fair trial) และสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือทางคดี (Right to assistance of counsel)

ส่วนประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นยุโรปได้ยอมรับหลักการนี้โดยแจ้งชัดตามอนุสัญญาของสภายุโรปเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (European Convention for the Protection of Human Right and Fundamental) ข้อ 6 (2) ซึ่งบัญญัติไว้โดยสรุปความได้ว่า “บุคคลทุกคน ที่ถูกดำเนินคดีว่ากระทำความผิดอาญา พึงได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดจริง” จากหลักการนี้ จึงนำไปสู่หลักเกณฑ์ที่สืบเนื่องกันมาก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

ส่วนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ได้บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดง

ว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” หลักเกณฑ์ดังกล่าวถือเป็นเรื่องที่ตรงกันข้ามกับระบบไต่สวนของยุโรปในสมัยโบราณ (ก่อนที่จะมีการคิดพัฒนาวิธีคิดและรูปแบบให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในเวลาต่อมา) และระบบจารีตนครบาลของไทยในอดีตที่สันนิษฐานไว้ก่อนผู้ต้องสงสัยได้กระทำความผิดจริงจนกว่าผู้นั้นจะพิสูจน์ตนเองได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งนำไปสู่การใช้วิธีทรมานต่าง ๆ เพื่อให้ผู้นั้นรับสารภาพ

กรณีการกระทำที่จะถือได้ว่าขัดต่อหลักการนี้ได้แก่การให้ข่าวต่อสื่อมวลชนในระหว่างการสอบสวนหรือดำเนินคดีในลักษณะที่ชี้แนะหรือครอบงำต่อสาธารณะชนผ่านสื่อมวลชนว่าผู้ต้องหานั้นเป็นอาชญากรอย่างแน่นอน ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด ก็ถือเป็นตัวอย่างหนึ่งของการกระทำที่ตรงกันข้ามกับการเคารพต่อหลักการตามข้อสันนิษฐานดังกล่าว และเป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างร้ายแรงซึ่งไม่ปรากฏว่ามีประเทศที่พัฒนาแล้วประเทศใดยินยอมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีวิธีปฏิบัติเช่นนั้น

แม้ว่าจะมีคำกล่าวจากผู้เห็นว่าตนเองได้รับการปฏิบัติที่ไม่ชอบธรรมจากเจ้าพนักงานก็สามารถไปฟ้องร้องต่อศาลทั้งทางอาญาและทางแพ่งได้อยู่แล้วนั้น แต่ในทางปฏิบัติ การที่ประชาชนทั่วไปจะคุ้มครองสิทธิของตนเองด้วยวิธีการดังกล่าวก็อาจไม่ใช่เรื่องง่ายดายในสังคมไทย ในเมื่อประชาชนจำนวนมากยังมีฐานะยากจนและเกรงกลัวต่ออำนาจรัฐ โดยเฉพาะที่จะต้องเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือแม้แต่บุคคลที่พอจะคุ้มครองสิทธิของตนเองได้ แต่หากจะฟ้องร้องสื่อมวลชนที่ตัดสินล่วงหน้าในทางที่ทำให้บุคคลนั้นเสียหายนั้น ก็อาจต้องหวั่นเกรงจนไม่ประสงค์จะทำเช่นนั้นเพราะในบางครั้งยิ่งฟ้องคดีกลับยิ่งได้รับความเดือดร้อนต่อข่าวที่เผยแพร่ตามมามากยิ่งขึ้น และเมื่อสาธารณะชนเชื่อไปตามข่าวนั้นแล้ว แม้ต่อมามีคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นไม่ได้กระทำความผิดก็อาจไม่มีการแก้ไขข่าวที่เคยเผยแพร่ไปก่อนหน้านี้แล้ว จึงเป็นเรื่องที่ทั้งองค์กรของรัฐ เจ้าพนักงานและสาธารณะชนควรตระหนักในเรื่องนี้ว่าเป็นเรื่องของการที่จะต้องเคารพต่อหลักการและทำให้เกิดมาตรฐานที่ดีเป็นสำคัญด้วย¹²

จึงจะเห็นได้ว่าแนวคิดในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญาที่จะไม่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในชั้นสอบสวนนั้น คือ ผู้ต้องหาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นผู้ทรงสิทธิเช่นเดียวกับบุคคลอื่นจึงทำให้มีสิทธิในการต่อสู้คดี และได้รับการคุ้มครองว่ามีสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ดังนั้นการนำตัวผู้ถูกกล่าวมาประจานโดยการแถลงข่าวผลการจับกุมในลักษณะต่าง ๆ ดังที่เกิดขึ้นในประเทศไทยจึงกระทำไม่ได้ เพราะเป็นการกระทบต่อสิทธิในชื่อเสียงซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติรับรองไว้ในกฎหมาย ทั้งนี้การที่

¹² แหล่งเดิม. (น. 62-64).

เจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจและไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะจึงเป็นการไม่เคารพต่อศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ รวมทั้งการประจานผู้ต้องหาเช่นนั้น มีผลกระทบต่อการกลับเข้าสู่สังคมของผู้นั้นคงจะได้ศึกษาในหัวข้อต่อไป

2.2.2 สิทธิและสถานะของผู้ถูกกล่าวหาในฐานะที่เป็นมนุษย์

มนุษย์ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรี มีสิทธิได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคล และได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน¹³

มนุษย์ทุกคนมีเกียรติ เกียรตินี้เป็นส่วนหนึ่งหรือรูปการอันหนึ่งของเกียรติภูมิของมนุษยชาติ (Menschenwurde หรือ human dignity) ที่มนุษย์ทุกคนมีอยู่เนื่องจากความเป็นมนุษย์ เกียรติของมนุษย์ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอาญาด้วย ถึงแม้ว่ามนุษย์บางคนจะบังเอิญตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาแต่เขาก็ยังคงเป็นผู้ทรงเกียรติอยู่นั่นเอง มิใช่ว่าจะตกเป็นผู้ที่ปราศจากเกียรติเพราะเหตุถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา ฉะนั้น การกระทำใดต่อเขาที่เป็นการกระทบต่อเกียรติของเขาหรือเป็นการกระทำที่ไม่คำนึงถึงเกียรติภูมิของมนุษยชาติ การกระทำนั้นย่อมไม่สอดคล้องกับหลักวิธีพิจารณาความอาญาสมัยใหม่และอาจเป็นความผิดทางอาญาต่อเกียรติได้ด้วย¹⁴

ผู้ต้องหาและจำเลยเป็นเพียงผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด และอาจต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพบางประการ เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปได้โดยสะดวก แต่บุคคลที่ถูกกล่าวหาในชั้นนี้ยังคงเป็นมนุษย์ที่ทรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรี มีสิทธิที่จะไม่ถูกประจาน เพราะการประจานเป็นการลบหลู่เกียรติซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งที่บุคคลทุกคนไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ ศาสนา หรือสถานะใดมีอยู่เนื่องจากความเป็นมนุษย์

ในอดีตที่ผ่านมาก่อนที่นานาอารยประเทศจะใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มนุษย์ในสังคมมีสภาพความเป็นอยู่ไม่เท่าเทียมกัน ดังจะเห็นได้จากการมีระบบทาส หรือระบบศักดินาซึ่งเป็นระบบที่สนับสนุนอภิสิทธิ์ชนของบุคคลสองกลุ่ม มนุษย์ในสังคมส่วนหนึ่งไม่ได้รับการยอมรับว่ามีศักดิ์ศรี จึงไม่มีสิทธิตามกฎหมายเท่ากับบุคคลอื่น ในกระบวนการวิธีพิจารณาคดีอาญาก็เช่นกัน ผู้ต้องหาเป็นเพียงผู้ถูกชักฟอกเท่านั้น ไม่มีสิทธิใด ๆ ในอันที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเช่นในปัจจุบัน ดังนั้นการที่จะทำความเข้าใจว่าเหตุใดผู้ต้องหาจึงได้รับการยอมรับว่ามีศักดิ์ศรีและได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายทัดเทียมกับบุคคลอื่น จำเป็นต้องศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน

¹³ ปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน, ข้อ 1, 6, 7.

¹⁴ จาก “ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา,” โดย คณิต ฅ นคร ก, 2540, *รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฅ นคร*. น. 349.

ด้วย เนื่องจากสิทธิมนุษยชนเป็นวิถีทางหนึ่งซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อการบรรลุและปกป้องศักดิ์ศรีของมนุษย์¹⁵ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีพิจารณาความอาญาและฐานะของผู้ต้องหา

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นมูลฐานในเรื่องศักดิ์ศรี คุณค่า และความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เป็นแนวคิดทางปรัชญาที่มนุษย์พยายามเรียกร้องให้มีการรับรองคุ้มครองสิทธิตามความเป็นจริง โดยมีรากฐานความคิดมาจากสิทธิธรรมชาติ ซึ่งเป็นแนวคิดทางปรัชญาที่เชื่อว่ามนุษย์มีสิทธิบางประการที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด สิทธิดังกล่าวไม่อาจโอนให้แก่อันได้ หากมีการล่วงละเมิดย่อมกระทบกระเทือนต่อสภาพความเป็นมนุษย์¹⁶ และแนวคิดเรื่องสิทธิธรรมชาตินี้มีที่มาจากแนวคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะจำกัดอำนาจของรัฐหรือผู้มีอำนาจปกครอง¹⁷ โดยมีแนวคิดว่านอกจากกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นแล้วยังมีกฎหมายอีกประเภทหนึ่งซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติคือเกิดขึ้นเองโดยมนุษย์ไม่ได้เป็นผู้สร้างขึ้น เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับได้โดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ และเป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ กล่าวคือ รัฐจะออกกฎหมายให้ขัดแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ มิฉะนั้นกฎหมายของรัฐจะใช้บังคับไม่ได้¹⁸ สิทธิตามกฎหมายธรรมชาติจึงเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกรูปทุกนามไม่ว่าจะเป็นมนุษย์เชื้อชาติใดที่ทุกคนต้องมีเพื่อความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ ถ้าหมดไปเสียแล้วความเป็นมนุษย์ก็จะด้อยความหมายลง¹⁹ ต่อมาเมื่อแนวคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับมากขึ้น จึงได้ถูกนำไปใช้จำกัดอำนาจรัฐ และเรียกร้องให้มีการนำสิทธิที่ถือว่าติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิดและโอนมิได้นี้ไปบัญญัติเป็นกฎหมายบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 18 จอห์น ล็อก (ค.ศ. 1632-1704) นักปราชญ์คนสำคัญในสำนักกฎหมายธรรมชาติได้อาศัยความคิดเรื่องสิทธิธรรมชาติเป็นข้ออ้างเพื่อต่อสู้ให้หลุดพ้นจากอำนาจกดขี่หรือความไม่เป็นธรรมในสังคมซึ่งเกิดขึ้นจากทรราชย์หรือผู้ปกครองอาณานิคมในยุคศักดินา โดยจอห์น ล็อก มีความเห็นว่า ในสภาวะธรรมชาติเดิมของมนุษย์ ก่อนที่จะมีรัฐ คนทุกคนมีสิทธิและหน้าที่เหมือนกัน และทุกคนมีสิทธิที่จะป้องกันและรักษาซึ่งสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของตน ประชาคมที่จัดตั้งขึ้นเป็นระเบียบได้นั้น

¹⁵ จาก “สิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์: บทวิจารณ์เชิงวิเคราะห์ แนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนในโลกที่มีใช้ตะวันตก,” โดย จริญญา โฆษณานันท์, 2528 (ธันวาคม), *วารสารกฎหมาย*, 10(2), น. 70.

¹⁶ จาก “พัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน,” โดย กุลพล พลวัน, 2538, *วารสารอัยการ*, น. 28. บัญญัติซึ่งเป็นที่องค์กรที่มีอำนาจสูงสุดจะใช้อำนาจของตนเหนือชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนตามอำเภอใจมิได้.

¹⁷ จาก *กฎหมายสิทธิมนุษยชน* (น. 1), โดย วีระ โลจายะ, 2524, กรุงเทพมหานคร: วิคตอรีการพิมพ์.

¹⁸ จาก *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป* (น. 128), โดย หยุด แสงอุทัย, 2552, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

¹⁹ จาก *ที่มาของสิทธิมนุษยชน* (เอกสารประกอบการฝึกอบรม สังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา: สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย) (น. 7), โดย วิษณุ เครืองาม, 2530, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เกิดขึ้นก็เพราะมีสัญญาประชาคมซึ่งมีเป้าหมายที่จะยืนยันและป้องกันสิทธิของปัจเจกชนเป็นสำคัญ แต่ทว่าปัจเจกชนไม่ได้โอนสิทธิทั้งหมดให้แก่รัฐ คงเหลือแต่สิทธิปัจเจกชนบางประการที่มีลักษณะ นิजरันคร์ละเมิดมิได้ และโอนมิได้²⁰ ตามความเห็นของจอห์น ล็อก นั้นมนุษย์จึงไม่ได้ยอมสละ สิทธิที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้แก่ประชาคมทางการเมืองอย่างสิ้นเชิง หากแต่ยอมสละสิทธิดังกล่าว ให้แก่ประชาคมทางการเมืองเพียงเท่าที่จำเป็นแก่การรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวม ส่งผลให้ องค์กรนิติ²¹ และดังนั้นเองคำสอนของจอห์น ล็อก จึงมีอิทธิพลต่อการจัดทำเอกสารคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของปัจเจกบุคคลในระยะเวลาต่อมา โดยจะเห็นได้จาก Bill of Rights ในประเทศอังกฤษในปี ค.ศ. 1689 การประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกา (A Declaration of Independence) ในปี ค.ศ. 1776 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส (A Declaration of Right of Men and Citizens) ในปี 1789 จนมาถึงในปี ค.ศ. 1948 นานาประเทศได้ร่วมกันจัดทำปฏิญญาสากลว่า ด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Right) เพื่อกำหนดสิทธิอันเป็นสิทธิ ธรรมชาติในฐานะที่มนุษย์ทุกคนเกิดมานั้นว่าควรมีสิทธิประการใดบ้าง และเพื่อเป็นแนวทาง สำหรับประเทศต่าง ๆ ที่จะนำไปบัญญัติเป็นสิทธิตามกฎหมายภายในของประเทศของตนเองตาม ความเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแนวทางสำหรับผู้ร่างกฎหมายให้ร่างกฎหมายขึ้นใช้ในแต่ละ ประเทศอย่างเป็นทางการและเสมอภาคที่สุด ซึ่งในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ระบุสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลไว้มากมาย อาทิเช่น สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ได้แก่ สิทธิในชีวิต ร่างกาย เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ สิทธิในชื่อเสียง เกียรติยศและความเป็นส่วนตัว หรือสิทธิในทางความคิดและการแสดงออกซึ่งความคิด ได้แก่ เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อ ความหมายโดยวิธีอื่น หรือสิทธิและเสรีภาพทางเศรษฐกิจบางประการ ได้แก่ สิทธิในทรัพย์สิน เสรีภาพในการทำสัญญาก่อตั้งนิติสัมพันธ์กัน เป็นต้น และในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำการทำ การอันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของเอกชนได้ ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจและต้องเป็นไป เพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น

ในการวิวัฒนาการเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงวิธี พิจารณาความอาญา เรื่องของการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาซึ่งแต่เดิมผู้ต้องหาแทบจะไม่มีสิทธิ จะแก้ข้อกล่าวหาหรือต่อสู้คดีได้ ดังจะสังเกตได้จากการพิจารณาคดีระบบไต่สวนในยุโรปสมัยกลาง

²⁰ จาก “ความเบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน,” โดย วรวิทย์ กนิษฐเสนา, 2522 (มกราคม), *วารสารอัยการ*, 2(13). น. 44.

²¹ จาก “อำนาจอธิปไตยกับกฎหมายระหว่างประเทศ,” โดย วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ และจตุรนต์ ธีระวัฒน์, *วารสารนิติศาสตร์*, 16(4). น. 182.

ซึ่งผู้พิพากษาทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ควบคุมการสอบสวน เป็นผู้กล่าวหา และผู้พิจารณาคดีเองเบ็ดเสร็จ ไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องออกจากหน้าที่พิจารณาพิพากษาแต่อย่างใด คู่ความที่ได้รับความเสียหายทำหน้าที่ฐานะพยานในคดี ส่วนผู้ต้องสงสัยเป็นเพียงวัตถุแห่งการสอบสวนใน คดีนั้น มีสภาพไม่ต่างอะไรกับวัตถุชิ้นหนึ่งหรือที่เรียกว่าเป็นกรรมในคดี²² และมีการนำระบบการ ลงโทษบางอย่างที่ใช้แก่ผู้ที่ศาลพิจารณาพิพากษาว่าได้กระทำผิดแล้ว ไปลงแก่ผู้ที่ยังถูกกล่าวหา ว่าได้กระทำผิดเท่านั้น โดยยังมีได้มีการพิสูจน์แน่ชัดว่า ผู้นั้นได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ เพื่อให้ ผู้นั้นต้องเจ็บปวดทรมานและรับสารภาพว่าได้กระทำผิด²³ รวมทั้งมีการประจานผู้ต้องหาเพื่อให้เกิด ความอายและมีให้เอาเยี่ยงอย่างด้วย ต่อมาวิวัฒนาการในทางกฎหมายเจริญขึ้น ทำให้มีการให้ ความสำคัญกับคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหามากขึ้น ในสองศตวรรษที่ผ่านมาวิธีพิจารณา ความอาญาในระบบไต่สวนและระบบกล่าวหาได้วิวัฒนาการให้พ้นจากการปฏิบัติในทางที่มีขอบ เกินควร โดยทั้งสองระบบต่างก็เบนเข้าหากันจนกลายเป็นระบบวิธีพิจารณาความแบบผสม ซึ่งการ เบนเข้าหากันเป็นส่วนหนึ่งของวิวัฒนาการเกี่ยวกับความคิดในเรื่องสิทธิมนุษยชน เช่น จากผลของ การศึกษาค้นคว้าของนักคิดในศตวรรษที่ 18 ทำให้ความรู้สึกรังเกียจของมหาชนที่ต่อต้านวิธีพิจารณาความ อาญาที่มีขอบมีมากขึ้น และการปฏิรูปวิธีพิจารณาความอาญากลายเป็นวัตถุประสงค์หลักอย่าง หนึ่งของการปฏิวัติในยุโรป ซึ่งผู้ปฏิรูปหลายท่านเห็นว่า ระบบการดำเนินคดีอาญาในประเทศ อังกฤษเป็นตัวอย่างของระบอบประชาธิปไตยที่มีความเที่ยงธรรม จึงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปวิธี พิพิจารณาความอาญาให้เป็นไปตามแบบของคอมมอนลอว์ (Common Law) ซึ่งข้อเรียกร้องที่สำคัญ เช่น การมีระบบลูกขุน วิธีพิจารณาโดยเปิดเผยด้วยวาจา สิทธิที่จะมีทนายและข้อจำกัดอำนาจศาล เป็นต้น ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบวิธีพิจารณาความอาญาในประเทศภาคพื้นยุโรปเป็นอันมาก เช่น ในประเทศฝรั่งเศสได้ยกเลิกวิธีพิจารณาความอาญาแบบเก่าและนำวิธีพิจารณาความแบบ อังกฤษมาใช้บางส่วนจนกลายเป็นระบบวิธีพิจารณาความอาญาแบบผสม หรือในประเทศเยอรมนีมี การยกเลิกการทรมาน รวมทั้งมีการตั้งองค์กรอัยการและเกิดหลักการใหม่ ๆ ในกฎหมาย เช่น หลักการเปิดเผย หลักการพิจารณาโดยวาจา เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันรูปแบบการดำเนินคดีอาญาของ ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) แบ่งเป็นสามส่วนคือ การสอบสวน การตรวจสอบ และการพิจารณา เท่ากับเป็นการแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและหน้าที่พิจารณาคดีออกจากกัน โดยให้อัยการเป็นผู้ มีอำนาจในการสอบสวนฟ้องร้อง ส่วนศาลคงเหลือแต่อำนาจพิจารณาคดี และยกฐานะของ ผู้ถูกกล่าวหาขึ้นเป็นประธานในคดี กล่าวคือ ผู้ต้องหาไม่ใช่วัตถุแห่งการซักฟอกหรือไม่เป็นกรรม ในคดีอีกต่อไป แต่ถือว่า ผู้ต้องหาเป็นบุคคลและเป็นส่วนหนึ่งของวิธีพิจารณาความอาญา จึงทำให้

²² จาก *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (น. 6), โดย คณิต ฅ นคร ค, 2549, กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.

²³ จาก *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา* (น. 193), โดย ชาย เสวีกุล, 2517, กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ.

มีการรับรองสิทธิ ต่าง ๆ แก่ผู้ต้องหา เปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาได้ต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ วิธีการทรมาน การประจาน และการปฏิบัติที่มีขบถอื่นทั้งหมดไป และการพิสูจน์ความจริงต้องอาศัยหลักเกณฑ์ ทางพยานหลักฐาน

นอกจากการค้นหาความจริงจะพัฒนาไปในทางที่คำนึงถึงมนุษยธรรมแล้ว แนวคิดในการลงโทษผู้กระทำผิดก็ได้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเดิมการลงโทษเป็นไปเพื่อการแก้แค้นทดแทน เพื่อป้องกันความมั่นคงปลอดภัยของสังคม และเพื่อให้เกิดความกลัวสำหรับผู้กระทำผิดและให้คนอื่น ๆ หวาดกลัวไม่กล้ากระทำความผิด เปลี่ยนแปลงเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้สำนึกในจิตใจ และเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้ เมื่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษเปลี่ยนไป วิธีการลงโทษก็เปลี่ยนตามด้วย ผู้ถูกลงโทษได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมมากขึ้น ในปัจจุบันไม่มีอารยประเทศใดใช้โทษที่ทารุณกรรมหรือมีลักษณะทรมานทางกายและ ประจานอีกต่อไป เพราะเป็นการแสดงถึงความไม่มีมนุษยธรรม

ปัจจุบันการคุ้มครองความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาในคดีอาญาถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน อย่างหนึ่งที่ได้รับการรับรองไว้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่าได้ กระทำความผิดทางอาญามีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่า มีความผิด ตามกฎหมาย บุคคลทั้งหลายที่ถูกลิดรอนเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมและได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ หรือในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย (Law enforcement officials) จะต้องให้ความเคารพและให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายจะขู่งส่งเสริม หรือก่อ หรือยอมให้เกิดการกระทำใด ๆ อันเป็นการ ทรมาน การปฏิบัติหรือการลงโทษที่ทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือหยามเกียรติไม่ได้ หรือ แม้แต่การประจานผู้ที่ศาลมีคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดก็เป็นสิ่งต้องห้ามมิให้กระทำเช่นกัน

ดังนั้น แม้ว่าเกียรติของมนุษย์จะได้รับความคุ้มครองดังกล่าวมาแล้ว แต่เราก็พบเห็นอยู่ เสมอ ๆ ที่ผู้ต้องหาถูกนำมาแสดงตัวในการให้ข่าวแก่สื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งการกระทำใน ลักษณะเช่นนี้ เราจะไม่พบเลยในนานาอารยประเทศ²⁴ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการ ยุติธรรมกระทำการอันมีลักษณะเป็นการละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานที่รับรองไว้ในกฎหมาย เช่น สิทธิในชื่อเสียง หรือสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ย่อมเป็นการไม่เคารพ ต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ผู้ต้องหาเมื่ออยู่เนื่องจากความเป็นมนุษย์ และทำให้บุคคลนั้นได้รับการ ปฏิบัติเยี่ยงไม่ใช่มนุษย์

²⁴ ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา (น. 349). เล่มเดิม.

2.2.3 สิทธิที่จะเป็นประธานแห่งคดี

ผู้ต้องหาหาความถึงบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล ตามนิยามนี้ ผู้ต้องหาจึงเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาอย่างเห็นได้ชัดแจ้ง ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาในปัจจุบันไม่เป็นวัตถุแห่งการชักฟอกต่อไปอีกแล้ว แต่เป็นประธานในคดีที่มีสิทธิต่าง ๆ ในอันที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ แม้กระนั้นก็ตามในชีวิตประจำวันยังมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและกระทบต่อผู้ถูกกล่าวหาเสมอ ๆ ที่แสดงให้เห็นว่า ในสายตาของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐนั้น ผู้ต้องหา ก็คือบุคคลที่เจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะจัดการอย่างใดก็ได้ตามที่เห็นสมควร การท้วงติงเกี่ยวกับการกระทำของเจ้าหน้าที่มีต่อผู้ต้องหาจึงปรากฏในที่ต่าง ๆ บ่อยครั้งในหน้าหนังสือพิมพ์ และในสื่อต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากฐานะของผู้ต้องหาถูกยกขึ้นเป็น “ประธานในคดี” (Prozess-subjekt) เมื่อการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐได้เปลี่ยนเป็นระบบกล่าวหา กล่าวคือ ตามระบบกล่าวหากฎหมายไม่มองผู้ต้องหาว่าเป็นวัตถุแห่งการชักฟอกอีกต่อไป แต่ถือว่าผู้ต้องหาเป็น “คน” และเป็นส่วนหนึ่งของวิธีพิจารณาความอาญาที่มีสิทธิ ต่าง ๆ ในอันที่จะมาสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ตามกฎหมายได้บัญญัติห้ามการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่มีชอบไว้อีกด้วย²⁵

แนวคิดพื้นฐานในการยกฐานะของผู้ต้องหาจากกรรมในคดี หรือ วัตถุแห่งคดี ในระบบไต่สวนมาเป็นประธานแห่งคดี ในระบบกล่าวหา เพื่อให้เกิดความเท่าเทียม และเที่ยงธรรมแก่ผู้ต้องหา เพราะผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาอาจไม่ใช่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริง จึงต้องถือว่าผู้หา ยังมีไม่ใช่ผู้กระทำความผิดจนกว่าจะพิสูจน์ความผิดให้ชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัย ซึ่งการดำเนินคดีในระบบกล่าวหา เป็นระบบการดำเนินคดีที่มีผลมาจากการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องของการดำเนินคดีอาญาในระบบไต่สวน ด้วยการแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและหน้าที่พิจารณาพิพากษาออกจากกัน แล้วยกฐานะของผู้ต้องหาขึ้นเป็นประธานแห่งคดี เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่²⁶ และห้ามดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่มีชอบ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดหลักตามสิทธิดังกล่าว รัฐจึงต้องกระทำการดังต่อไปนี้

1) ต้องยึดหลักให้อาวุธที่เท่าเทียมในการต่อสู้คดี ที่ต้องจัดหาอาวุธที่เท่าเทียมให้แก่ผู้ต้องหาเพื่อใช้ในการต่อสู้คดี ได้แก่ ทุนความ เพราะถือว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทัดเทียมอัยการ²⁷ แต่อาจเป็นไปได้ว่า ผู้ต้องหาบางคดี อาจไม่สามารถจ้างทนายความมาต่อสู้คดี ดังนั้นหากมี

²⁵ แหล่งเดิม. (น. 34).

²⁶ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (น. 45). เล่มเดิม.

²⁷ แหล่งเดิม. (น. 108).

การร้องขอ รัฐต้องจัดหาทุนความเข้าใจไปช่วยเหลือ และในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือ จำเลยมีอายุไม่ถึง 18 ปี แม้จำเลยไม่ร้องขอ รัฐก็ต้องจัดหาให้

2) ต้องแจ้งสิทธิให้ทราบ เป็นไปได้ว่าผู้ต้องหาอาจไม่ทราบถึงสิทธิของตน จึงไม่ได้ใช้ สิทธิ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความอยุติธรรมขึ้นได้ ในสหรัฐอเมริกาได้กำหนดไว้ชัดเจนเลยว่า ต้องแจ้ง สิทธิให้ผู้ต้องหาทราบ มิฉะนั้นการกระทำของเจ้าพนักงานจะไม่ชอบ ส่งผลให้คดีนั้นเสียไปเลย ทีเดียว สำหรับไทย เดิมก่อนที่จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 15 พ.ศ. 2527 ได้มีปัญหาเป็นข้อถกเถียงทางวิชาการแบ่งเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการที่กฎหมายให้ สิทธิผู้ต้องหาสิทธิพบทนายความ และมีสิทธิจะให้ทนายความเข้าฟังการสอบสวนได้นั้น หากว่า เจ้าพนักงานสอบสวนไม่แจ้งสิทธิให้ทราบ การกระทำดังกล่าวจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่อีกฝ่าย หนึ่ง เห็นว่าชอบด้วยกฎหมาย เพราะไม่ใช่หน้าที่ของเจ้าพนักงานสอบสวน

อย่างไรก็ตาม ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา ฉบับที่ 22 พ.ศ. 2547 มีการแก้ไขมาตรา 134/4 ว่า หากจะถามคำให้การผู้ต้องหา ถ้าเจ้าพนักงาน สอบสวนไม่แจ้งสิทธิให้ทราบก่อน ถ้อยคำนั้นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้²⁸ และในชั้น สอบสวนนั้น ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งมีฐานะเป็นผู้ต้องหานั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะให้การอย่างไรหรือไม่ให้การเลยก็ได้ ดังนั้นแม้คำให้การของ ผู้ต้องหาจะไม่เป็นความจริง ก็ไม่ผิดฐานแจ้งความเท็จแต่อย่างใด²⁹ จากการแก้ไขประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าว น่าจะทำให้ข้อถกเถียงในเรื่องนี้หมดไป

3) พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษกับ ผู้ต้องหา ในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวน ต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ถึงแม้ว่าผู้ต้องหาจะยอมรับ สารภาพแล้วก็ตาม

²⁸ มาตรา 134/4 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(1) ผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(2) ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ที่ตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้.

²⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1093/2522, 4048/2528.

2.2.4 สิทธิที่จะไม่ถูกประจานหรือหยามเกียรติ

การประจาน หมายถึง การประกาศเปิดเผยความชั่วให้คนรู้ทั่วกัน³⁰ แสดงว่าจะต้องมี การประจานได้ต้องมีการกระทำและการกระทำนั้นต้องนำเสนอต่อบุคคลทั่วไป ในลักษณะที่ทำให้ บุคคลเหล่านั้นเชื่อว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด เท่ากับเป็นการประจานผู้ต้องหา เพราะเป็นถ้อยคำ หรือการกระทำที่แสดงให้ผู้อ่าน หรือผู้ฟัง หรือผู้พบเห็น เกิดความเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด อย่างแท้จริง ซึ่งทำให้ผู้ต้องหาต้องอับอายเป็นที่ดูหมิ่นเหยียดหยามแก่คนทั่วไป การนำผู้ต้องหาไป แฉลงข่าว การให้สัมภาษณ์แก่ผู้สื่อข่าว ในลักษณะเป็นการยืนยันความผิดของผู้ต้องหา

การหยามเกียรติ (Degrading Treatment) มีความหมายกว้างกว่าการประจาน หมายถึง การปฏิบัติต่อบุคคลในลักษณะที่ทำให้ผู้นั้นต่ำกว่าบุคคลอื่น หรือบังคับให้บุคคลต้องกระทำการที่ ขัดต่อเจตจำนง หรือจิตสำนึกของบุคคลนั่นเอง³¹ (เพื่อมิให้เป็นการแทรกแซงศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ มากเป็นพิเศษ³²)

แสดงว่า การหยามเกียรติ อาจไม่ใช่ การประจาน แต่การประจานคือการหยามเกียรติ อย่างหนึ่ง ขึ้นอยู่กับว่าเป็นการกระทำที่เปิดเผยต่อสาธารณะชนหรือไม่ เพราะเพียงผู้ถูกกระทำ ได้รับความอับอายในสายตาของตนเองก็เพียงพอแล้วที่จะถือว่าเป็นการหยามเกียรติ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 5 กำหนดว่า “บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการ ปฏิบัติ หรือการลงโทษที่ทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติมิได้”³³ ตามปฏิญญา สากล ต้องห้ามมิให้มีการกระทำในลักษณะเป็นการหยามเกียรติ ดังนั้นการประจาน ซึ่งเป็นส่วน หนึ่งของการหยามเกียรติ ย่อมทำให้มิได้เช่นเดียวกัน

³⁰ คำว่า “ประจาน” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายว่า

ก. ประกาศเปิดเผยความชั่วให้รู้ทั่วกันด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น พุดประจาน ตัดหัวเสียบประจาน พาตระเวน ประจานทั่วเมือง

ข. ผจาล ว่าทำให้เข็ดหลาบ.

³¹ From *Theory and Practice of the European Convention on Human Right* (p. 266), by P. Van Dijk and G.J.H. van Hoof, 1990, The Netherlands: Kluwer Law and Taxation.

³² From *The International Law of Human Rights reprinted* (pp. 169-170), by Paul Sieghart, 1984, Oxford: Clarendon Press.

³³ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, ข้อ 7 อนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิ มนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ข้อ 3.

เนื่องจากสิทธิมนุษยชน ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์³⁴ จึงมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีพิจารณาความอาญา และฐานะของผู้ต้องหาซึ่งในแง่ของการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ตามที่ปรากฏในปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ผู้ต้องหาเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหาและอาจต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพบางประการเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยสะดวก แต่บุคคลที่ถูกกล่าวหา นั้นยังเป็นมนุษย์ผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิและศักดิ์ศรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ถูกประจาน เพราะการประจานเป็นการลบหลู่เกียรติภูมิอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่ง ที่บุคคลไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ ศาสนา หรือสถานะใดก็ตามยังต้องมีอยู่เนื่องจากความเป็นมนุษย์ การประจานผู้ต้องหา ย่อมเท่ากับเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามที่กฎหมายรับรอง เท่ากับเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานซึ่งโดยหลักแล้วในการใช้อำนาจของรัฐ จะล่วงละเมิดสิทธิดังกล่าวมิได้

การดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนพบว่า มีการกระทำในลักษณะประจานจำนวนมาก ซึ่งกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อยู่ในตัว และสำหรับการนำผู้ต้องหาออกแถลงข่าวผลการจับกุม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน มักจะมีการกระทำกันในลักษณะประจาน และห้ามเกียรติผู้ต้องหาอย่างชัดเจน เท่ากับเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในกรณีนี้ด้วย

2.2.5 สิทธิที่จะไม่ถูกกระทำโดยปราศจากอำนาจ

เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาคือการค้นหาความจริง แต่การกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงไม่คำนึงถึงเกียรติภูมิของมนุษย์นั้นย่อมไม่ถูกต้องด้วยหลักนิติรัฐเพราะมีหน้าที่ต้องอำนวยความยุติธรรม การเคารพต่อเกียรติภูมิของมนุษย์ในฐานะผู้ต้องหาจึงเป็นเนื้อหาที่สำคัญในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยิ่งกว่านั้นการกระทำของรัฐต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “หลักความพอสมควรแก่เหตุ” (Verhältnismässigkeitsgrundsatz) กล่าวคือต้องมีความพอเหมาะพอดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ๆ ซึ่งรวมทั้งเรื่องที่ทำต่อตัวผู้ต้องหาด้วย จากเนื้อหาของหลักความพอสมควรแก่เหตุนี้ แสดงว่าการเคารพต่อเกียรติภูมิของมนุษยชาติเป็นเนื้อหาที่สำคัญยิ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือนอกจากจะเป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีอาญาแล้ว ในขณะเดียวกันก็เป็นกฎหมายที่กำหนดขอบเขตของการใช้อำนาจรัฐด้วย ไม่ใช่จะใช้อำนาจตามอำเภอใจ กรณีไหนอย่างไรก็จะกระทำได้ แต่มีหลักเกณฑ์ที่ตรงข้าม คือต้องมีกฎหมายให้อำนาจจึงจะกระทำได้³⁵

³⁴ สิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์: บทวิจารณ์เชิงวิเคราะห์ แนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนในโลกที่มีใช้ตะวันตก (น. 71). เล่มเดิม.

³⁵ ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา (น. 352). เล่มเดิม.

สิทธิที่จะไม่ถูกระทำโดยปราศจากอำนาจ ปรากฏว่าอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 29 ซึ่งบัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าว แสดงว่า หลักกฎหมายใดที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะละเมิดมิได้ เว้นแต่มีกฎหมายให้อำนาจ ซึ่งกฎหมายที่ให้อำนาจนั้นจะต้องบัญญัติขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติอันเป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดในการบัญญัติกฎหมายเท่านั้น ดังนั้น การกระทำใดที่ไม่มีฝ่ายกฎหมายให้อำนาจย่อมกระทบไม่ได้ และแม้จะมีกฎหมายให้อำนาจก็กระทำได้เท่าที่จำเป็น หากฝ่าฝืนบทบัญญัติที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองเป็นพิเศษ ถือเป็นกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย จึงส่งผลให้ผู้กระทำไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาโดยการประหารชีวิต ซึ่งเรามักจะพบเห็นอยู่บ่อยจนเป็นที่ชินตา คำว่า “ประหารชีวิต” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายไว้คือ การที่ฝูงชนกลุ่มมรณะ เป็นการลงโทษบุคคลที่ตนเข้าใจหรือเห็นว่ามีความผิดโดยไม่ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว การประหารชีวิตดังกล่าวมีผู้เกี่ยวข้องที่ต้องรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

1) ผู้ทำประหารชีวิต ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายหรือคนทั่วไปที่ไปทำตุลาการทรมาน ประกอบคำรับสารภาพโดยเข้าร่วมประหารชีวิต ย่อมเข้าข่ายมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295)

2) ตำรวจ หากปล่อยให้มีการประหารชีวิตเกิดขึ้น ย่อมมีความผิดฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157) รวมทั้งการไม่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา ให้พ้นจากการล่วงละเมิดโดยบุคคลอื่น (รัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา 81) และการไม่จับกุมผู้เข้าร่วมประหารชีวิตผู้ต้องหาที่ตนดูแลอยู่อันเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นด้วย

3) สื่อมวลชน การบันทึกภาพการประหารชีวิตเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน ย่อมส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงเกียรติภูมิ และสถานะทางสังคมของผู้ต้องหา จึงเข้าข่ายความผิดฐานละเมิดสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล (รัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา 35) และอาจผิดฐานหมิ่นประมาทด้วย (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326)

ผลกระทบจากการประท้วง

1) ต่อผู้ต้องหา การประท้วงถือเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาทั้งทางตรงตามที่กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองไว้ และทางอ้อมด้วยการทำลายชื่อเสียงเกียรติภูมิจนผู้ต้องหาอาจกลายเป็นบุคคลที่ถูกสังคมรังเกียจ และรู้สึกว่าตนเป็นส่วนเกินของสังคม

2) ต่อบุคคล ครอบครัวของผู้ต้องหาอาจเสื่อมเสียชื่อเสียง ส่งผลให้ต้องทนทุกข์ทรมานทางจิตใจซึ่งที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเลย

3) ต่อสังคม เมื่อผู้ต้องหาได้รับผลกระทบจากการประท้วงแล้ว จะส่งผลทำให้การกลับเข้าสู่สังคมเป็นไปได้ยากขึ้น ผู้ต้องหาอาจต้องไปกระทำผิดซ้ำและเกิดเป็นปัญหาอาชญากรรมขึ้นอีก จนกลายเป็นวงจรอาชญากรรมอันสืบเนื่องมาจากการประท้วงก็เป็นได้

ในเรื่องความสำคัญของการรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา จะเห็นได้ว่านานาอารยประเทศ รวมถึงประเทศไทยของเราด้วย ได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก จึงได้มีการนำแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ มาบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิว่าการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ๆ จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนด้วยความบริสุทธิ์และยุติธรรมตามหลักการอำนาจอธิปไตย ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใด ๆ อันเป็นการละเมิดสิทธิโดยไม่มีอำนาจกระทำไม่ได้เด็ดขาด

2.2.6 สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาที่ยุติธรรมและปราศจากอคติ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์การดำเนินคดีอาญาจึงเป็นระบบกล่าวหาที่มีการแยกหน้าที่การสอบสวนฟ้องร้องและการพิจารณาคดีออกจากกัน โดยให้องค์กรต่างกันเป็นผู้ทำหน้าที่ และยกฐานะของผู้ต้องหาขึ้นเป็นประธานในคดี ซึ่งในระบบนี้การดำเนินคดีอาญาจะไม่มีลักษณะเป็นการต่อสู้ระหว่างคู่ความสองฝ่าย แต่ศาล อัยการ และทนายของผู้ต้องหา จะทำหน้าที่ร่วมกันในการค้นหาความจริง การดำเนินคดีอาญาจะเริ่มจากตำรวจ โดยตำรวจจะทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริง ตลอดจนพยานหลักฐานต่าง ๆ ทั้งที่เป็นผลดีและผลร้ายต่อผู้ต้องหา รวมทั้งพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษของผู้ต้องหา นอกจากนี้พนักงานสอบสวนชอบที่จะดำเนินการสอบสวนผู้ต้องหาเกี่ยวกับความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาชญาของเขาหรือประวัติของผู้ต้องหาที่แสดง แล้วเสนอต่ออัยการ โดยอัยการเองเมื่อรับสำนวนจากพนักงานสอบสวนแล้วเห็นว่าพยานหลักฐานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ต้องหา ยังไม่ครบถ้วนเพียงพอ พนักงานอัยการก็ชอบที่จะสั่งให้พนักงานสอบสวนเพิ่มเติมได้ เพื่อให้มีข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลยอย่างเพียงพอในการใช้ดุลพินิจว่าจะดำเนินคดีอาญากับจำเลยต่อไปหรือไม่ หากอัยการเห็นสมควรสั่งฟ้องก็จะมีกรยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาล โดยในชั้นพิจารณาของศาลจะมีการสืบพยาน โฉทก์และจำเลย และเมื่อสืบพยานเสร็จสิ้น ก็จะมีการทำ คำพิพากษาโดยศาล ซึ่ง

กระบวนการในการพิจารณาความผิดและโทษของศาลจะมีการพิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้มาในระหว่างการดำเนินคดี บุคลิกลักษณะ ตลอดจนประวัติภูมิหลังของจำเลย และรายงานการสืบเสาะ และพินิจของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาที่ยุติธรรมและปราศจากอคติด้วย³⁶

ในการพิจารณาที่ยุติธรรมและปราศจากอคติกำหนดโทษแก่ผู้กระทำผิด ศาลจะต้องกระทำโดยคำนึงถึงสังคม การศึกษาครอบครัว อาชีพ สภาพจิตใจ และลักษณะการกระทำของผู้กระทำผิด เพราะข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้เราเข้าใจถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิดว่าเพราะเหตุใดบุคคลเหล่านั้นจึงกระทำความผิด นอกจากนั้นแล้วข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ยังมีความจำเป็นไม่ใช่แค่เพียงก่อนการรับโทษเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงหลังจากที่ผู้กระทำผิดได้รับโทษแล้วอีกด้วย ซึ่งปัจจัยที่ศาลจะนำมาประกอบในการพิจารณาพิพากษาคดี นอกจากจะได้มาจากการรวบรวมพยานหลักฐานและข้อมูลในชั้นสอบสวนแล้ว การที่ผู้พิพากษาได้รับข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ก็ถือเป็นปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาความผิดและโทษต่อผู้ต้องหา เพราะผู้พิพากษาจะต้องอาศัยข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ประกอบการพิจารณา

การใช้ดุลพินิจในการพิจารณาที่ยุติธรรมและปราศจากอคติ ก็ต่อเมื่อมีข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่กระทำผิดอย่างถูกต้องและครบถ้วน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มักจะถูกละเลยหรือมองข้ามจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเห็นว่าไม่มีความสำคัญกับคดีที่ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด โดยจะสนใจแต่เพียงว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ และมีพยานหลักฐานพอที่จะลงโทษผู้ต้องหาได้หรือไม่เท่านั้น ดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนตามหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ หรือตามสื่อต่าง ๆ ที่มีการนำผู้ต้องหาออกมาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนในลักษณะที่มีการยืนยันว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดจริง ทั้งที่การแถลงข่าวดังกล่าวนั้นเป็นเพียงอยู่ในขั้นตอนในชั้นสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเท่านั้น โดยที่ยังไม่ได้มีการพิจารณาพิพากษาคดีจากศาลแต่อย่างใด แต่การแถลงข่าวดังกล่าวก็อาจส่งผลให้สาธารณชนทั่วไปเชื่อได้ว่าผู้ต้องหานั้นกระทำความผิดจริง และผู้พิพากษาที่มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้น เมื่อได้รับการบริโภคว่าสารจากสื่อต่าง ๆ ก็อาจมีผลทำให้การพิจารณาของศาลเบี่ยงเบนไปจากที่ควรจะเป็นได้

หลักเกณฑ์สำคัญในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาที่ยุติธรรมและปราศจากอคติประกอบด้วย

³⁶ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำผิดเพื่อประกอบการดำเนินคดีอาญา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติ) (น. 66). เล่มเดิม.

1) ผู้พิพากษาผู้ใช้ดุลพินิจจะต้องวางตนเป็นกลาง และใช้ดุลพินิจโดยปราศจากอคติ ทั้งปวง กล่าวคือจะต้องไม่ลำเอียงเพราะรัก โกรธ หลง และเกรงกลัวต่ออิทธิพลใด ๆ

2) การกำหนดโทษต้องไม่เกินกว่าโทษขั้นสูงที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และถ้ามีโทษขั้นต่ำก็ต้องระวางโทษไม่ต่ำกว่าโทษขั้นต่ำของกฎหมาย

3) ในการลงโทษบุคคลใดจะต้องคำนึงถึงหลักทฤษฎีการลงโทษทั้งสาม คือ ลงโทษเพื่อทดแทน ช่มชู้ หรือปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิด โดยจะต้องกำหนดโทษให้เหมาะสมกับจำเลยแต่ละคน

การมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยหรือผู้กระทำผิดอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ และถูกต้อง จะมีส่วนช่วยในการพิจารณาพิพากษาคดีให้มีประสิทธิภาพได้ ในประเทศไทยนั้น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยในเรื่องประวัติภูมิหลัง และความประพฤติอันเป็นอาชญา มักจะถูกละเลยจากพนักงานสอบสวนในทางปฏิบัติโดยพนักงานสอบสวนมักจะให้ความสำคัญกับพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งความผิดและการกระทำของจำเลย ว่าได้มีการกระทำผิดจริงหรือไม่ ทำให้ไม่มีข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวจำเลยอย่างเพียงพอในชั้นพิจารณาพิพากษาคดีของศาล

ศาลในฐานะผู้ทำหน้าที่กำหนดโทษจำเลย จะกำหนดโทษหรือมาตรการปฏิบัติต่อจำเลยให้มีความเหมาะสมได้ ก็ต่อเมื่อศาลรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลยอย่างเพียงพอ และข้อมูลนั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องด้วย จึงจะทำให้การกำหนดโทษนั้นสามารถปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีและกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข การที่ศาลรับทราบข้อมูลจากการแถลงข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดผู้ต้องหา ซึ่งข้อเท็จจริงนั้นเกี่ยวกับตัวจำเลยในการแถลงข่าวนั้น ศาลจะนำมาประกอบการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจึงจะมีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิด หากเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นเพียงข้อสันนิษฐานและยังไม่สามารถพิสูจน์ได้จริงว่าผู้ต้องหากระทำความผิด อาจมีผลกระทบกับการใช้ดุลพินิจที่อาจเกิดอคติและทำให้การพิจารณาเกิดความไม่ยุติธรรม เพราะการลงโทษอย่างเหมาะสมจะสามารถปรับปรุง และแก้ไขจำเลยหรือผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีและกลับคืนสู่สังคมได้ ในขณะที่เดียวกัน การที่ผู้พิพากษามีอคติต่อตัวจำเลยก็อาจกำหนดโทษที่ไม่เหมาะสมแก่จำเลย และส่งผลให้จำเลยไม่ได้รับความยุติธรรม และมีผลต่อการกลับเข้าสู่สังคมในอนาคตได้เช่นเดียวกัน

2.2.7 สิทธิการกลับเข้าสู่สังคมของผู้กระทำผิด

ความสำเร็จของกระบวนการยุติธรรมไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีเท่านั้น แต่ต้องมีระบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาที่เหมาะสม นอกจากจะสามารถส่งผลให้ผู้กระทำผิดความผิดและสังคมโดยทั่วไปเห็นผู้กระทำผิดถูกลงโทษแล้ว ยังต้องมีประสิทธิภาพในการฟื้นฟู

แก้ไขผู้กระทำผิดให้สามารถกลับตัวเป็นพลเมืองดีของสังคมโดยไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก ซึ่งกระบวนการยุติธรรมของไทยไม่อาจกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จในส่วนนี้

การดำเนินคดีอาญาที่ทำให้บุคคลไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อีกเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง³⁷ และเป็นอุปสรรคต่อการป้องกันอาชญากรรมด้วย กล่าวคือ ในปัจจุบันวัตถุประสงค์ของการลงโทษ นอกจากจะเป็นไปเพื่อการแก้แค้นทดแทน ช่มชู้ หรือเพื่อป้องกันสังคมแล้ว และยังเป็นไปเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดอันเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ที่ได้กระทำผิดมาแล้วกลับไปกระทำซ้ำขึ้นอีก ซึ่งการลงโทษเพื่อช่มชู้ก็เป็น การป้องกันอาชญากรรมอย่างหนึ่งเช่นกัน เพราะนอกจากจะทำให้ผู้ที่ได้กระทำผิดมาแล้วเกิดความเจ็บทรมานไม่กล้ากระทำผิดซ้ำขึ้นอีก ยังเป็นเยี่ยงอย่างให้บุคคลอื่นเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำผิดขึ้นเช่นกัน อย่างไรก็ตามมิใช่ว่าการลงโทษเพื่อช่มชู้จะมีประสิทธิผลในการปรามมิให้ผู้กระทำผิดมาแล้วกลับไปกระทำผิดซ้ำได้อีกเสมอไป เพราะการลงโทษเพื่อช่มชู้จะมีประสิทธิผลในการปรามปรามมิให้ผู้กระทำผิดมาแล้วกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกได้บ้าง แต่ไม่ได้หาทางที่จะทำให้ผู้กระทำผิดมีความสามารถที่จะกลับตัวได้ เมื่อบุคคลมีความประสงค์จะกลับตัวแต่ไม่มีความสามารถ โอกาสที่เขาจะกระทำผิดขึ้นอีกย่อมมีเหลืออยู่มาก เพราะอย่างน้อยที่สุดการที่เขาต้องถูกจำคุกและได้เป็นผู้กระทำผิดย่อมทำให้ฐานะและชื่อเสียงของเขาเสื่อมลงไปในสายตาของบุคคลอื่น และอาจทำให้ผู้นั้นเกิดความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม เพราะมักคิดว่าตนไม่มีทางกลับตัวเป็นคนดีได้ในสายตาคนอื่น เมื่อเกิดความรู้สึกท้อแท้จึงทำให้ไม่เห็นประโยชน์ของการทำความดี และทำให้มีโอกาสที่จะกลับไปกระทำความผิดอีก³⁸

ในการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนต่อผู้ที่สงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิดย่อมกระทบกระเทือนถึงทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผู้นั้นด้วยเช่นกัน เช่น การนำผู้ต้องหามาประจานยอมเป็นการ โน้มน้าวให้ประชาชนเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำผิดจริง และทำให้ประชาชนทั่วไปตั้งข้อรังเกียจหรือกีดกันบุคคลดังกล่าวอันอาจเป็นเหตุให้ผู้ต้องหานั้นกลับเข้าสู่สังคมตามเดิมได้ยาก เพราะถูกตราหน้าว่ากระทำไปแล้ว แม้ว่าในเวลาต่อมาศาลจะมีคำพิพากษายกฟ้องและปล่อยตัวไปก็ตาม หรือในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้นั้น เหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเคยแถลงข่าวว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดยอมเป็นการย่ำเตือนความทรงจำของประชาชนที่มีต่อผู้ที่ศาลมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำผิด และทำให้โอกาสในการกลับเข้าสู่สังคมมีน้อยลงเช่นกัน

³⁷ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (น. 38). เล่มเดิม.

³⁸ จาก *กฎหมายอาญาภาค 1* (น. 33-34), โดย อุททิศ แสนโกศิก, 2525, กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.

2.3 การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวน

การสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะกระทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่ามคาหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา³⁹ ด้วยเหตุนี้ในมุมมองของพนักงานสอบสวนถือว่าการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเพิ่มน้ำหนักให้กับคำรับสารภาพ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ที่ถือเป็นคู่มือของพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติหน้าที่ แต่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติเช่นนี้ต่อผู้ต้องหา กฎหมายบัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานเพียงตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของ หรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด จำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดคดีแจ่มกระจ่างขึ้น⁴⁰

การนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดตามสถานที่เกิดเหตุในปัจจุบัน จึงอยู่เกินขอบอำนาจของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน ดังนั้นในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาความหมายของการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ หรือที่เข้าใจกันว่าเป็นการทำแผนประกอบคำรับสารภาพหรือแผนประทุษกรรมเสียก่อน

1. ความหมายของการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

การนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ หรือที่เรียกกันว่า “การทำแผน” หรือ “การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ” หรือ “แผนประทุษกรรม” ถือเป็นหลักปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่เชื่อว่ามีผลสำคัญและมีส่วนช่วยในการค้นหาความจริงในขั้นตอนการสอบสวนเพื่อยืนยันว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด สำหรับความหมายของการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เท่าที่ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน ไม่มีการกล่าวถึงความหมายหรือคำนิยามเกี่ยวกับการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุไว้แต่อย่างใดเช่นกัน คงมีแต่หลักปฏิบัติที่มีการกล่าวถึงการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุไว้ในเรื่องหลักการถามปากคำและการทำแผนที่และถ่ายรูปลงสถานที่เกิดเหตุ ที่มีการกล่าวถึงการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุว่า เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพให้พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุ และทำแผนที่ลงเขปฐานที่เกิดเหตุ และบันทึกการชี้ฐานที่เกิดเหตุไว้เป็นหลักฐานซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดเป็นแบบฟอร์มไว้⁴¹ โดยให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อ

³⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 132 (1).

⁴⁰ แหล่งเดิม.

⁴¹ ภาคผนวก ก.

รับรองไว้ในแผนที่สังเขปนั้น⁴² และการทำแผนที่ที่เกิดเหตุประกอบสำนวนการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องจัดให้ผู้กล่าวหาผู้ต้องหา หรือพยานเป็นผู้นำชี้สถานที่เกิดเหตุนั้นลงลายมือรับรอง⁴³

สำหรับวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพที่ถือเป็นประเพณีปฏิบัติมีดังนี้

1) จะต้องกระทำภายหลังจากการชี้ตัวผู้ต้องหา ห้ามมิให้กระทำก่อนโดยเด็ดขาด เพราะผู้ต้องหาจะอ้างได้ว่าเหตุที่ชี้ตัวถูกเพราะพยานหรือผู้กล่าวหาเห็นตัวแล้วเมื่อไปชี้ที่เกิดเหตุ

2) ขณะให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุต้องกระทำต่อหน้าพยาน หากเป็นไปได้ควรให้ประชาชนเป็นจำนวนมากมามุงดู หรือให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องของผู้ต้องหามาร่วมรู้เห็น เพื่อเป็นพยานป้องกันผู้ต้องหาว่าถูกบังคับ บังคับ หรือหลอกลวง

3) ในการนำชี้ที่เกิดเหตุ จะต้องให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางตามลำดับขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด

4) จะต้องมีการถ่ายภาพประกอบเป็นหลักฐานไว้ ภาพที่ถ่ายจะต้องไม่มีภาพของตำรวจถือปืนคุมตัวผู้ต้องหาอยู่ข้าง ๆ ปล่อยให้ภาพแสดงออกถึงความเป็นอิสระของผู้ต้องหามากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ควรจะมีภาพคนมุงดูประกอบ

5) จะต้องมีการบันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุและในการบันทึกจะต้องบันทึกตามลำดับขั้นตอนว่าผู้ต้องหาแสดงท่าทางอย่างไร หากเป็นการชี้หลายจุด แต่อยู่ในบริเวณเดียวกันและชี้ในเวลาติดต่อกันก็ให้ทำอยู่ในบันทึกเดียวกัน แต่ถ้าเปลี่ยนสถานที่ชี้จะต้องทำเป็นบันทึกเพิ่มเติมต่อเป็นแต่ละสถานที่ไป

6) เมื่อทำบันทึกแล้วต้องให้พยานและผู้ต้องหา กับผู้บันทึกลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานด้วยทุกครั้ง

7) จะต้องมีการสอบสวนผู้ต้องหาเพิ่มเติมให้ปรากฏไว้ด้วยว่าได้นำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพไว้เมื่อใด ต่อหน้าใคร และการนำชี้ในวันนี้ได้กระทำด้วยความสมัครใจ

8) ภาพถ่ายการนำชี้ จะต้องนำติดสำนวนแล้วบรรยายภาพให้ชัดเจนพร้อมทั้งให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับรองภาพนั้น ๆ⁴⁴

ส่วนคดีใดจะต้องจัดนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุหรือไม่อย่างไรนั้น โดยทั่ว ๆ ไปแล้วควรที่จะนำชี้เสียส่วนใหญ่ เว้นแต่คดีเล็ก ๆ น้อย ๆ มีอัตราโทษไม่สูง เช่น คดีความผิดลหุโทษ หรือคดีที่ไม่มีมูลอันจะต้องให้ผู้ต้องหาชี้ เช่น คดียาเสพติด หรือมียาเสพติดไว้ในครอบครอง⁴⁵

⁴² ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 5 ข้อ 247 (4).

⁴³ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 5 ข้อ 265.

⁴⁴ จาก การสอบสวนภาคปฏิบัติ (น. 164-165), โดย วีระ วัฒนชัยนันท์, ม.ป.ท.

ปัจจุบันเมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนจะควบคุมตัวผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดตามสถานที่เกิดเหตุ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าวอันมีลักษณะเป็นการประจานผู้ต้องหามากเกินไป ผู้เขียนมองว่าการนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดของพนักงานสอบสวนเป็นการนำเอาแผนประทุษกรรมที่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกรายละเอียดส่งให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร เพื่อเก็บรวบรวมวิธีการกระทำความผิดของผู้ต้องหามาปฏิบัติในลักษณะที่เป็นการเปิดเผยต่อสาธารณชน ซึ่งในการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนการสอบสวนมีความแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลคือ เพื่อประโยชน์ในทางรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ การดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนต้องกระทำด้วยความเป็นธรรมและไม่จำเป็นต้องทำโดยเปิดเผยแต่อย่างใด เพราะตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 15 (2) อนุญาตให้ไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลที่อาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี ...⁴⁶ ดังนั้นจึงต้องศึกษาความหมายของแผน ประทุษกรรมไปพร้อมกันด้วย

2. ความหมายของแผนประทุษกรรมในสำนวนการสอบสวน

แผนประทุษกรรมจากหลักฐานที่ค้นได้พบว่า ถูกนำมาใช้ในประเทศไทยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2472 โดยมีวัตถุประสงค์เป็นการรวบรวมวิธีการหรือแบบแผนต่าง ๆ ในการกระทำความผิดของคนร้ายเก็บไว้เพื่อทำการศึกษาค้นคว้า เพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเป็นสำคัญ

กล่าวได้ว่าแผนประทุษกรรม หมายถึง แบบอย่างของการทุจริตหรือวิธีการกระทำความผิดของคนร้ายที่กระทำไปเพื่อทำลายสิ่งกีดกัน หรือเพื่อให้เข้าไปถึงที่เก็บทรัพย์ เช่น การจี้แฉะ เจาะ ไช ปีนป่าย ล้วง สอยเท่านั้น แต่หมายถึงการกระทำทุกกรณีหรือพฤติการณ์ทั้งหมดของคนร้าย นับตั้งแต่แรกเริ่มดำเนินการ อาจมีการใช้กลอุบาย การพูดจาต่าง ๆ การใช้เครื่องมือหรืออาวุธ หรือวิธีการใด ๆ ตลอดจนใช้พรรคพวกยานพาหนะเข้าช่วย จนกระทั่งการทุจริตนั้นสำเร็จผล⁴⁷ ซึ่งจะต้องมีการกระทำทุกครั้งเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นไม่ว่าจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับดำเนินรูปพรรณสัณฐานของผู้กระทำความผิด ตลอดจนแบบแผนวิธีการในการกระทำความผิด เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางในการ

⁴⁵ แหล่งเดิม. (น. 164).

⁴⁶ จาก “ความโปร่งใสและการตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามแนวทางในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540,” โดย สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2541, *บทบันทึกคดี*, 54(4), น. 60.

⁴⁷ จาก *คู่มือปฏิบัติงานแผนประทุษกรรม พ.ศ. 2525* (ทะเบียนประวัติอาชญากร กรมตำรวจ) (น. 1).

ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมแต่ละประเภทได้ โดยพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีต้องบันทึกแผน ประทุษกรรม ประวัติ และตำหนิรูปพรรณของผู้กระทำความผิดลงในแบบรายงานแผนประทุษ กรรมและส่งไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรหรือหน่วยวิทยาการตำรวจส่วนภูมิภาค เพื่อ รวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบ⁴⁸

ดังนั้นกองทะเบียนประวัติอาชญากร จึงเปรียบเสมือนห้องสมุดที่เก็บรวบรวมความรู้ เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้ายเอาไว้เพื่อการศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งวัตถุประสงค์ที่แท้จริง ของการเก็บแผนประทุษกรรม หรือที่เรียกกันว่าเป็นดัชนีวิธีการกระทำความผิด ก็เพื่อทำการเก็บ เก็บให้มีประสิทธิภาพดีพอที่จะใช้วิธีการทำผิดของผู้ร้ายค้นหาได้ และได้รับประโยชน์ที่แท้จริง มิใช่คำนึงถึงแต่การที่จะรวบรวมเข้าไว้ให้มากจนผลที่สุดไม่อาจใช้วิธีการเหล่านี้ พิสูจน์ตัวคนร้าย ได้เลย⁴⁹ ดังนั้นแผนประทุษกรรมของคนร้ายถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบการควบคุมคนร้าย โดย มีหลักอยู่ 2 ประการ คือ

1. ใช้วิธีการกระทำความผิดของผู้ร้ายพิสูจน์ตัวของผู้ร้ายเองโดย ไม่ต้องการรู้ว่าใครกระทำ ผิดนั้น ๆ ก่อนเลย

2. ใช้ตำหนิรูปพรรณของผู้ร้ายพิสูจน์ตัวของผู้ร้ายเอง⁵⁰

สำหรับประเภทความผิดที่ต้องจัดทำบันทึกแผนประทุษกรรม ประวัติ และตำหนิ รูปพรรณของผู้กระทำความผิดดังต่อไปนี้คือ

ก. ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน

ข. ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง

ค. ความผิดเกี่ยวกับเพศ

ง. ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายที่มีลักษณะอุกฉกรรจ์ หรืออันตรายสาหัส หรือ เป็นเรื่องที่สนใจของประชาชน เว้นความผิดที่กระทำโดยประมาท

จ. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก

ฉ. ความผิดอื่น ๆ ซึ่งเป็นคดีสะท้อนขวัญหรือเป็นที่ สนใจของประชาชน⁵¹

กล่าวได้ว่า การบันทึกแผนประทุษกรรมอยู่ในขั้นตอนการสอบสวนที่พนักงาน สอบสวนมีอำนาจกระทำได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 132(1) ในรูปของ

⁴⁸ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 14 บทที่ 11 ข้อ 566.

⁴⁹ จาก คู่มือสำนักงานทะเบียนประวัติอาชญากร (น. 30), โดย สำนักทะเบียนประวัติอาชญากร, 2497, กรุงเทพมหานคร: พระนคร.

⁵⁰ แหล่งเดิม. (น. 21-22).

⁵¹ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี บทที่ 9 ข้อ 265.

บันทึกรายละเอียดที่ทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจนำตัวผู้ต้องหาไปแสดงท่าทางการกระทำความคิดทุกขั้นตอนต่อหน้าสาธารณะชนได้ เพราะหากพิจารณาจากประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 ข้อ 1 (ค) (5) กำหนดห้ามมิให้เปิดเผยเหตุการณ์หรือเรื่องราว ซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชนอาจเป็นแบบที่บุคคลอื่นจะถือเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรมต่าง ๆ ของคนร้าย วิธีที่แสดงถึงการถือโทษ การกระทำอัตวินิบาตกรรม และวิธีการอันชั่วร้ายอื่น ๆ

3. ความแตกต่างระหว่างการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและแผนประทุษกรรมจากที่ได้ทำการศึกษาความหมายและวิธีปฏิบัติของการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและบันทึกแผนประทุษกรรม ถือว่าอยู่ในขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน แต่การบันทึกแผนประทุษกรรม พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้เพราะกฎหมายให้อำนาจไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) แต่การนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวนเป็นวิธีปฏิบัติที่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้ ทำให้ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาโดยเฉพาะสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามมาตรฐานระหว่างประเทศอย่างมาก สำหรับความแตกต่างระหว่างการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและแผนประทุษกรรมคือ

การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเป็นวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเพื่อเป็นการยืนยันการเป็นผู้กระทำความผิด โดยกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจในการกระทำแก่พนักงานสอบสวน

ส่วนแผนประทุษกรรมเป็นการบันทึกวิธีการกระทำความผิดของผู้ต้องหา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการศึกษาถึงวิธีการที่ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งจะมีตัวหรือไม่ปรากฏตัวของผู้ต้องหา หากปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดตาม ก - จ⁵² เกิดขึ้น เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีต้องรายงานแผนประทุษกรรมของคนร้ายไปยังกองทะเบียนประวัติ

⁵² ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 18 บทที่ 11 ข้อ 566 ความผิดที่เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

- ก. ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน
- ข. ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง
- ค. ความผิดเกี่ยวกับเพศ
- ง. ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายที่มีลักษณะออกฉกรรจ์ หรืออันตรายสาหัส หรือเป็นที่สนใจของประชาชน เว้นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- จ. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
- ฉ. ความผิดอื่น ๆ ซึ่งเป็นคดีสำคัญสะเทือนขวัญ หรือเป็นที่สนใจของประชาชน.

อาชญากร หรือหน่วยวิทยาการตำรวจส่วนภูมิภาค เพื่อเก็บรวบรวมไว้ทำการศึกษาและหาตัวผู้กระทำความผิด หรือยื่นยันการเป็นผู้กระทำความผิดต่อไป

มีข้อสังเกตว่าการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่ทำให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามสถานที่เกิดเหตุที่เห็นเป็นประจำตามหน้าหนังสือพิมพ์ หรือ โทรทัศน์นั้น เป็นการกระทำที่เกินกรอบอำนาจของพนักงานสอบสวน โดยนำเอาเรื่องการบันทึกแผนประทุษกรรมมาปฏิบัติในลักษณะที่เปิดเผยมากเกินไปจนดูเหมือนเป็นการประจานผู้ต้องหา ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ โดยก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจริง จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้⁵³

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการสอบสวนและการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

การสอบสวนเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพจะถือเป็นการดำเนินการทั้งหลายอื่นหรือไม่นั้นพิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) ที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนคือ

1. ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม
2. ตรวจตัวผู้ต้องหา
3. ตรวจสอบของหรือที่ทาง
4. ทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด
5. จำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า
6. บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

เมื่อพิจารณาอำนาจของพนักงานสอบสวนถือว่าการทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดของสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้ แต่ในปัจจุบันการทำแผนที่เกิดเหตุจะมีลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดประกอบการทำแผนที่ไปด้วย ผู้เขียนมองว่าวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในลักษณะดังกล่าวไม่เป็นการสอบสวน เพราะวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจกระทำได้อีกทั้งเป็นการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหามากเกินไป จนความเป็นประธานในคดีของผู้ต้องหาที่มีสิทธิต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ถูกระทบกระเทือน จริงอยู่ที่เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาคือการค้นหาความจริงเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน แต่การกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานโดย

⁵³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, มาตรา 33.

ไม่คำนึงถึงเกียรติภูมิของมนุษยชาติ ย่อมไม่ถูกต้องตามหลักนิติรัฐซึ่งถือเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจรัฐตามอำเภอใจ ที่อยู่ภายใต้หลักการที่ว่า การกระทำใดอันเป็นการรุกรานสิทธิของประชาชน จะกระทำไม่ได้เมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น ดังนั้นการค้นหาคำความจริงเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนควรมีความเหมาะสมพอดีด้วยเหตุนี้จึงไม่มีหลักเกณฑ์ว่าไม่มีกฎหมายห้ามย่อมทำได้ แต่จะมีหลักเกณฑ์ที่ตรงข้ามกันคือต้องมีกฎหมายให้อำนาจจึงจะทำได้⁵⁴

สรุป ในมิติของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ตามระเบียบและคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ให้อำนาจในการจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวสื่อมวลชน ในบางกรณีอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการดำเนินคดี ซึ่งจะต้องพิจารณาให้รอบคอบด้วยว่าประโยชน์สาธารณะในการรับรู้ข้อมูลข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประชาชนมีน้ำหนักเหนือว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ต้องหาหรือบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรจะได้รับข้อมูลข่าวทางคดีหรือไม่ และพึงให้ข่าวเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นประโยชน์สาธารณะในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับคดีอาญาของประชาชน และจะต้องมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้น ซึ่งระเบียบปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น เป็นหลักที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการ และเป็นหลักประกันสิทธิที่ห้ามไม่ให้ดำเนินการใด ๆ อันอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดีและไม่เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะชน เพื่อป้องกันไม่ให้ดำเนินการอันเป็นการกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล แต่ในทางปฏิบัติในปัจจุบันไม่สามารถใช้บังคับได้จริงเนื่องจากข้อกำหนดดังกล่าวเป็นเพียงระเบียบปฏิบัติภายในหน่วยงาน และไม่มีสภาพบังคับดังเช่นในรูปของกฎหมาย จึงทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมยังไม่ปฏิบัติตามเท่าที่ควร

⁵⁴ ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา (น. 16). เล่มเดิม.

บทที่ 3

หลักประกันสิทธิผู้ต้องหาในการทำแผนประทุษกรรม ประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนของกฎหมายต่างประเทศ

แนวความคิดของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพระหว่างการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและการรับรู้ข่าวสารของประชาชน กับสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา นั้นมีความสำคัญเนื่องจากที่ผ่านมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะสิทธิของผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญา โดยยกฐานะของผู้ต้องหาขึ้นมาเป็นประธานแห่งคดี เพื่อประกันความเป็นธรรมให้กับผู้ต้องหาและผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวน เป็นผลมาจากคำรับสารภาพของผู้ต้องหา และเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานอย่างหนึ่งของพนักงานสอบสวน โดยมีเหตุผลเพื่อใช้เป็นพยานสนับสนุนให้ศาลเชื่อว่า ผู้ต้องหายอมรับสารภาพ โดยความสมัครใจอย่างแท้จริง แต่จะต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย มิเช่นนั้นก็อาจไม่สามารถรับฟังเป็นพยานในชั้นศาลได้ ซึ่งในปัจจุบันพนักงานสอบสวนได้อาศัยอำนาจตามระเบียบ คำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่วางเป็นแนวทางปฏิบัติไว้ เกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่ามีขอบเขตแค่ไหนอย่างไร

ในบทนี้จะพิจารณาถึงหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาไม่ให้ถูกประจานโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกาซึ่งใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีซึ่งใช้กฎหมายภาคพื้นยุโรปหรือระบบซีวิลลอว์ โดยผู้เขียนได้ทำการศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนของประเทศสหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

3.1 สหรัฐอเมริกา

ในการศึกษาหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็มีลักษณะเหมือนกับกฎหมายประเทศอื่น ๆ กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่ควบคุมกระบวนการที่รัฐนำตัวผู้กระทำความผิดมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษ เป็นกฎหมายที่

ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจค้นหาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ การหาพยานหลักฐานอันที่เป็นปฏิกิริยาต่อผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด การนำเสนอพยานหลักฐานตลอดจนถึงการชี้ขาดความรับผิดชอบทางอาญา และเมื่อเข้าสู่การพิจารณาชั้นศาลแล้วเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดจริงก็ต้องมีบทลงโทษ

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่มาจากรัฐธรรมนูญ ทั้งในระดับสหรัฐและระดับมลรัฐ รัฐบัญญัติ ระเบียบปฏิบัติของศาล และคำพิพากษาของศาล

ในระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกานั้น ถ้าจะพิจารณาในเรื่องเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น ทางส่วนราชการได้รับรองสิทธิที่จะรับรู้ข่าวสารของประชาชน (Right to know) และได้มีการพัฒนาในเรื่องดังกล่าวมาเป็นเวลานานแล้ว โดยเริ่มจากกฎหมาย Common Law ซึ่งวางหลักไว้ว่า “การไม่เปิดเผยเอกสารเป็นหลัก ส่วนการเปิดเผยถือเป็นข้อยกเว้น” ซึ่งแนวทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีดังนี้

3.1.1 สิทธิผู้ต้องหาตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกานับเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมาก นอกจากนี้แล้วรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกายังเป็นต้นแบบของรัฐธรรมนูญสมัยใหม่ อีกหลายประเทศในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ในสหรัฐอเมริกา หลักประกันที่สำคัญที่สุดในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย คือกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม (Amendments) มาตรา 1-10 ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในชื่อว่า Bill of Right การที่รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐ (Federal Constitution) สามารถเข้าไปมีบทบาทในการให้หลักประกันแก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา แต่แต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมของทุก ๆ มลรัฐนั้น ก็เนื่องจากศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา (U.S. Supreme court) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจตีความรัฐธรรมนูญ โดยการที่จะตีความในลักษณะที่เป็นการขยายความให้เข้าไปคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยอย่างแท้จริง และในขณะเดียวกันก็เป็นการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้กับเจ้าหน้าที่ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ทั้งในระดับสหพันธรัฐและมลรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจอัยการที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ศาลสูงสุดได้วางแนวทางเอาไว้

เนื่องจากกฎเกณฑ์หรือแนวทางที่ศาลสูงสุดของสหรัฐได้วางไว้ มิที่มาจาก การตีความของศาล ดังนั้นการศึกษาจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเพียงเท่านั้น อาจไม่สามารถจะทราบถึงขอบเขตสิทธิที่ได้รับจากการคุ้มครอง ตลอดจนแนวทางปฏิบัติอย่างแท้จริงได้ จึงได้มีการศึกษาถึงแนวทางคำพิพากษาของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาในการตีความรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้ ตลอดจน

หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นการให้หลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลย ในคดีอาญา รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ในการที่จะทำให้สิทธิเหล่านั้นได้รับการคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพ

1) สิทธิของผู้ต้องหา

ในสหรัฐอเมริกาการพิจารณาถึงสิทธิของผู้ต้องหา ซึ่งจะกล่าวถึงสิทธิต่าง ๆ ไปตามกระบวนการที่เกิดขึ้นก่อนหลังเรียงตามลำดับกันไป โดยจะเริ่มตั้งแต่มาตรการบังคับที่นำมาใช้ในการสอบสวน ซึ่งได้แก่การค้น การยึด การจับกุม และหลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ในระหว่างการดำเนินการสอบสวนตลอดไป จนถึงพิจารณาคดีในศาลและการบังคับโทษ เช่น หลักประกันที่จะได้รับการแจ้งสิทธิ สิทธิในการมีทนาย สิทธิจะได้พบศาลโดยเร็วหลังจากการถูกควบคุม สิทธิในการได้รับการไต่สวนมูลฟ้อง สิทธิในการได้รับการพิจารณาโดยขณะถูกขุ่นใหญ่ สิทธิในการได้รับการประกันตัว สิทธิได้รับการพิจารณาโดยเร็ว เป็นต้น

2) หลักประกันเกี่ยวกับผู้ต้องหา

การจับกุม เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายของรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจในการจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของบุคคล ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาจึงตีความว่าเป็น “การยึด” อย่างหนึ่ง “การยึดตัวบุคคล” (Seizure of person) จึงอยู่ในความหมายของรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 (The fourth Amendment) เช่นเดียวกับการค้นและการยึด และหากจะมีการออกหมายจับก็ต้องมี “เหตุอันควรสงสัย” (Probable cause) นั้น มักจะไม่ค่อยแน่นอนขึ้นอยู่กับทัศนคติของศาลแต่ละแห่ง เจ้าหน้าที่จึงมักจะมี ความเชื่อมั่นที่จะมาขอหมายเพื่อให้ศาล (Magistrate) ได้พิเคราะห์ถึง “เหตุอันควรสงสัย” เสียก่อน แทนที่จะจับโดยไม่มีหมายแล้วต้องมาโดนตัดพยานในภายหลัง เมื่อได้รับการวินิจฉัยว่าการจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย

3) การแจ้งสิทธิผู้ต้องหา

วิธีนี้เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา ก็คือการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาที่ให้ผู้ต้องหาได้ทราบอย่างละเอียดก่อนที่จะถูกจับ มาตรการดังกล่าวนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อ “หลักเกณฑ์มิเร็นด้า” (Miranda Rules) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดขึ้นในคดี Miranda V. Arizona โดยการตีความขยายบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของสหรัฐอเมริกา ในมาตรา 5 ที่บัญญัติห้ามมิให้บังคับให้กับผู้ใดเป็นพยานปรักปรำตนเองในคดีอาญา (no person shall be compelled to be a witness against himself)

หลักเกณฑ์มิเร็นด้ากำหนดห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุม (under custody) จนกว่าจะได้บอกกับบุคคลนั้นอย่างชัดเจนว่าเขามีสิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ หากเขาพูดสิ่งใด ๆ ที่เขาพูดออกมาอาจจะ เป็นพยานผูกมัดเขาในศาล เขามีสิทธิที่จะพบทนายความ

และถ้าเขาไม่มีความสามารถที่จะจ้างทนายความก็จะมีการแต่งตั้งทนายให้เขาก่อนที่จะมีการสอบถามคำให้การ ถ้าเขาต้องการเช่นนั้น สาเหตุที่ศาลสูงสุดได้กำหนดหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ที่จะถูกควบคุมตัวไว้มากเช่นนี้ ก็เพราะศาลสูงเกรงว่า ผู้ต้องหาที่อยู่ใต้ความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จะอยู่ภายในความกดดันที่จะต้องให้การปรักปรำตนเอง หากมิได้มีการกำหนดมาตรการป้องกันเอาไว้ล่วงหน้า เนื่องจากการสอบสวนภายใต้การควบคุม (in-custody interrogation) เป็นมาตรการที่มีลักษณะกดดันอยู่ในตัวอยู่แล้ว และบรรยากาศเช่นนั้น จะทำให้สภาวะจิตใจของผู้ต้องหาที่จะต่อต้านลดน้อยลง และสภาพบังคับที่จะต้องให้เขาต้องพูดออกไป ทั้ง ๆ ที่เขาจะไม่ทำเช่นนั้น หากเขาได้อยู่อย่างอิสระ

ด้วยเหตุที่หลักมิแรนด้า เป็นหลักที่ศาลสูงสุดตีความขยายบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 5 ออกไป จึงมีข้อโต้แย้งค่อนข้างมากกว่าศาลตีความไปเกินเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และส่งผลให้การปราบปรามอาชญากรรมเป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยฝ่ายที่โต้แย้งนี้เห็นว่า บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 มุ่งหมายที่จะคุ้มครองการใช้มาตราใด ๆ ทั้งที่จะไปบังคับหรือฝืนใจให้ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ แต่ไม่ใช่ไปส่งเสริมให้เขาปฏิเสธ ทั้งนี้เพราะการรับสารภาพที่ได้มาจากปราศจากการบังคับนั้นเป็นสิ่งจำเป็น มิฉะนั้นแล้วกระบวนการยุติธรรมจะไม่สามารถจัดการกับปริมาณคดีที่จะต้องไปสู่การพิจารณาในศาล นอกจากนี้การรับสารภาพเป็นการแสดงออกของบุคคลที่สำนึกผิด จึงเป็นสิ่งที่สังคมควรส่งเสริม มิใช่ยับยั้งในความเห็นของฝ่ายนี้ คำรับสารภาพ หากได้มาโดยไม่สมัครใจ แม้จะสารภาพโดยไม่ได้มีการแจ้งสิทธิที่จะไม่ให้การหรือสิทธิจะมีทนายก็น่าจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ในศาล

4) สิทธิการมีทนายความ ถือว่าเป็นสิทธิที่มีความสำคัญมากของผู้ต้องหา ในระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้ระบบปฏิปักษ์ (Adversary system) หรือระบบกล่าวหา (Accusatorial system) อันเป็นระบบที่มีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานที่ว่า การค้นหาความจริงจะสามารถทำได้ดีที่สุด ถ้าคู่กรณีมีความเท่าเทียมกัน โดยศาลทำหน้าที่เป็นกรรมการซึ่งมีความเป็นกลาง ในระบบเช่นนี้จึงจำเป็นต้องให้ผู้ต้องหาได้รับความช่วยเหลือจากทนายความที่มีความสามารถทัดเทียมกัน มิฉะนั้นระบบนี้จะไม่สามารถให้ความยุติธรรมได้อย่างสมบูรณ์ สิทธิในการมีทนายได้รับรองอยู่ในรัฐธรรมนูญ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 6 ซึ่งบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องว่า “ในการฟ้องคดีอาญาทุกคดี ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องได้รับการช่วยเหลือจากทนายความในการต่อสู้คดี” (in criminal prosecutions the accused shall enjoy the right ... to have the Assistance of Counsel for his defence) อย่างไรก็ตาม แม้รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เช่นนั้น สิทธิในการมีทนายก็ไม่ใช่เป็นสิทธิที่ได้รับการยอมรับปฏิบัติตรงถ้อยคำในรัฐธรรมนูญมาตั้งแต่แรก เพิ่งมาภายหลังที่สิทธิตามรัฐธรรมนูญ

มาตรานี้ได้รับการตีความอย่างเคร่งครัดจากศาลสูงของสหรัฐอเมริกาให้สามารถเป็นหลักประกันที่มีประสิทธิภาพแก่ผู้ต้องหา¹

ในกรณีที่เกี่ยวข้องการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน มีบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยสรุปได้ ดังนี้

1) หมายความว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่มนุษย์พึงมีหรือหลักสิทธิมนุษยชน

เป็นหมวดสำคัญที่กำหนดถึงสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมี หรือที่เรียกกันว่า “หลักสิทธิมนุษยชน” (Human Right) โดยที่มาตราที่กำหนดถึงสิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา มีหลายมาตรา และมีการกำหนดไว้หลายเรื่อง สรุปได้ดังนี้

(1) สิทธิและเสรีภาพ ในเรื่อง การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ เช่น การพูด การพิมพ์หรือโฆษณา การชุมนุมประท้วง หรือแม้แต่สิทธิในการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาล สิทธิต่าง ๆ เหล่านี้ ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 1 หมวด Amendment โดยมีความสำคัญว่ารัฐสภาจะออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการจำกัดหรือตัดทอนสิทธิในการพูด หรือการพิมพ์โฆษณาหรือสิทธิของประชาชนที่จะร่วมชุมนุมกันโดยสงบและสิทธิที่จะยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาลไม่ได้

(2) สิทธิและเสรีภาพ ในทรัพย์สิน สิทธิเสรีภาพในเรื่องทรัพย์สินนี้ นับเป็นสิทธิและเสรีภาพอีกประการหนึ่งที่ประเทศในระบอบประชาธิปไตยจะพึงมีให้แก่ประชาชนของตน โดยเฉพาะในประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีด้วยแล้ว กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตลอดจนถึงความปลอดภัยในทรัพย์สินจากการคุกคามจากรัฐนับเป็นสิ่งที่จำเป็นและขาดหรือสูญเสียไปไม่ได้

(3) กำหนดให้ ประชาชนมีสิทธิที่จะมีความปลอดภัยอันได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ในทางร่างกาย เคหสถาน เอกสาร และทรัพย์สินของอื่นใด ในขณะที่เดียวกันก็ยังได้ระบุอีกด้วยว่า สิ่งต่าง ๆ ข้างต้นนี้จะต้องไม่ถูกละเมิดโดยการถูกตรวจค้นหรือยึดโดยไม่มีเหตุผลอันควร การออกหมายเพื่อการค้นหรือยึดจะกระทำไม่ได้ ยกเว้นแต่จะมีเหตุอันควรเชื่อถือ นอกจากนี้ ยังต้องระบุสถานที่ที่จะค้นหรือบุคคลที่จะจับกุมหรือสิ่งที่จะยึดไว้ในหมายนั้นด้วย

2) หมายความว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพทางกระบวนการยุติธรรมและการศาล ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพทางกระบวนการยุติธรรมและการศาลนั้น มีอยู่หลายบทหลายมาตรา ที่กำหนดไว้ โดยมีบทบัญญัติที่กำหนดสรุปได้ ดังนี้

¹ จาก การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน (รายงานผลการวิจัย) (น. 8), โดย ประกิจ เพชรรัตน์, 2553, กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานยุติธรรม.

(1) จำเลยมีสิทธิได้รับการพิจารณาในคดีอาญาอย่างรวดเร็วและเปิดเผย ซึ่งเป็นการกำหนดให้รัฐต้องพิจารณารรคดี โดยเฉพาะในคดีอาญาอย่างรวดเร็วและเปิดเผย นอกจากนี้ยังมีหลักการว่าด้วยความยุติธรรมแก่จำเลยในคดีอาญาอีก คือ คณะลูกขุนผู้พิจารณาคดีต้องไม่มีอคติต่อความผิดที่เกิดขึ้น และต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลยอย่างชัดเจน มีวิธีการสืบพยานโจทก์ต่อหน้าจำเลย และมีอำนาจในการบังคับให้พยานฝ่ายจำเลยมาเบิกความและมีทนายความแก้ต่างคดีให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ถูกกำหนดไว้ในตัวบทกฎหมาย

(2) การลงโทษที่โหดร้ายทารุณ หรือผิดปรกติวิสัยจะกระทำมิได้ ซึ่งหลักการนี้ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับหลักการข้างต้น

3) หมวดว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพที่นอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญเป็นผู้กำหนดให้ จากหลักการว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพที่กล่าวไปทั้งหมดที่ได้รับการรับรองไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา มีการให้หลักประกันไว้หลายเรื่อง แต่ในบางเรื่องอาจยังไม่ได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด อาจจะมีเหตุผลที่ยังไม่เคยปรากฏ เหตุการณ์ที่เป็นเหตุจำเป็นให้ต้องมีการบัญญัติเป็นกฎหมาย หรือ อาจจะมีเหตุผลที่ไม่สามารถระบุสิทธิหน้าที่และเสรีภาพทั้งหลายได้หมดในรัฐธรรมนูญ ดังนั้นกฎหมายรัฐธรรมนูญจึงได้สร้างกลไกเพื่อเป็นการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนดังกล่าว ด้วยการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญว่า

“บรรดาอำนาจที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติมอบหมายให้เป็นของสหรัฐ หรือที่มิได้ห้ามมลรัฐไม่ให้นั้น ให้สงวนไว้แก่มลรัฐต่าง ๆ หรือแก่ประชาชน”

ข้อบัญญัติดังกล่าวนี้ นับเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยในการป้องกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในอนาคตว่าหากสิทธิ เสรีภาพ หรืออำนาจใดไม่มีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้มอบหมายให้เป็นของมลรัฐหรือประชาชน นั่นก็หมายความว่า อำนาจหน้าที่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะเป็นของประชาชนและมลรัฐต่าง ๆ มากกว่าที่จะเป็นของสหพันธรัฐ อย่างไรก็ตามสหพันธรัฐก็สามารถกำหนดให้อำนาจที่เกิดขึ้นใหม่เหล่านั้นเป็นของสหพันธรัฐได้ โดยการกำหนดมอบอำนาจเหล่านั้นให้เป็นของสหพันธรัฐไว้ในรัฐธรรมนูญ

การกำหนดเงื่อนไขไว้เช่นนี้นับเป็นหลักประกันที่ดิ้นหนึ่ง เพื่อเป็นการป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตของรัฐบาลสหพันธรัฐ และเพื่อผดุงสิทธิอำนาจของมลรัฐต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็เป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนได้ในทางหนึ่งด้วย

จากการที่ได้จัดหมวดหมู่ว่าด้วยเรื่องสิทธิและเสรีภาพของชาวอเมริกันตามรัฐธรรมนูญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่ารัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาเป็นรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะให้เสรีภาพแก่พลเมืองมากที่สุดฉบับหนึ่งและเป็นรัฐธรรมนูญที่มีคุณค่าและยาวนานมากที่สุดฉบับหนึ่ง

ของโลกด้วย ซึ่งการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการละเมิดโดยการทำแผนประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในลักษณะประจานเป็นไปได้อย่างหรืออาจเป็นไปได้เลย

อย่างไรก็ดี แม้จะมีความพยายามป้องกันมิให้ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานดังกล่าวเข้าสู่การรับรู้ของคณะลูกขุน โดยต้องห้ามมิให้นำเข้าสู่สืบในชั้นศาลดังกล่าวข้างต้น แต่โดยผลของการเสนอข่าวของสื่อมวลชนในระหว่างการดำเนินคดีของตำรวจและอัยการ ทั้งหากเป็นคดีที่ครึกโครม การเสนอข่าวสู่ประชาชนก็มักจะเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานดังกล่าวนี้เสมอ และคณะลูกขุนก็อาจเรียนรู้ถึงเบื้องหลังและรายละเอียดของคดีมาก่อนจากการเสนอข่าวและเผยแพร่ข่าวสารนั้นได้ ซึ่งการเสนอข่าวเช่นนี้ไม่ต่างอะไรไปจากการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับคดีไปสู่การรับรู้ของผู้ที่จะมาเป็นลูกขุน (Prospective jurors) และอาจก่อให้เกิดความมีอคติขึ้นในจิตใจของลูกขุนได้ แม้ว่าการเสนอข่าวนั้นได้เกิดขึ้นภายนอก การพิจารณาคดีและอาจถูกลืมเลือนไปแต่ในทางจิตวิทยา สภาพบรรยากาศความกดดันจากการเสนอข่าวก็ยังคงเหลืออยู่²

การให้ข่าวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม จึงส่งผลกระทบต่อการศึกษาข้อเท็จจริงของลูกขุน เพราะการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นลูกขุนที่เที่ยงธรรมปราศจากอคติความลำเอียงได้ เท่ากับเป็นการกระทำที่ปฏิเสธสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม (Fair trial) ตามที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ และอาจทำให้ต้องพิจารณาคดีใหม่ (New trial) รวมทั้งหนังสือพิมพ์และสาธารณชนไม่มีสิทธิที่จะได้รับการแจ้งให้ทราบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม เกี่ยวกับรายละเอียดของพยานหลักฐานที่ได้รวบรวมมา อันเป็นปรีภัยต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่เกิดขึ้นในเวลานั้น

3.1.2 กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนประทุษกรรมและแนวทางปฏิบัติการให้ข่าวในคดีอาญาของสหรัฐอเมริกา

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ที่จะไม่ถูกกระทำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในลักษณะประจาน ที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ และการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ คือการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพนอกที่เกิดเหตุ สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในห้องสอบสวนของตำรวจเองและในท้องที่เกิดเหตุ ทั้งนี้การกระทำในห้องสอบสวนจะให้กระทำต่อหน้านักสืบ นักจดชวเลข บันทึกคำรับสารภาพ และอัยการ เหตุผลเพื่อยืนยันว่าจำเลยยอมรับสารภาพโดยสมัครใจ

² จาก “เสรีภาพในการพิมพ์กับความเที่ยงธรรมในการพิจารณาคดีอาญา,” โดย วรวิทย์ ฤทธิพิศ ก (2533, พฤศจิกายน-ธันวาคม), *สุลพาท*, 37(6). น. 69-70.

แทนการออกไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพข้างนอก ซึ่งภาพถ่ายและวิดีโอเทปบันทึกการแสดงท่าทาง สามารถนำมาใช้เป็นพยานในศาลได้³

ส่วนกรณีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในสถานที่เกิดเหตุ โดยหลักมิได้ทำให้ศาลเชื่อว่าผู้ต้องหายอมรับสารภาพโดยสมัครใจ แต่เพื่อต้องการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนอื่น ดังนั้น วิดีโอเทปบันทึกภาพเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในที่เกิดเหตุ สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แต่หากมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นในท้องที่ซึ่งเป็นชุมชนเล็ก ๆ ผู้คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้ทราบเรื่องและรู้เห็นเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนจำเลยย่อมมีสิทธิขอให้เปลี่ยนการพิจารณาคดีไปที่ศาลอื่น ๆ เพราะผู้ที่จะเป็นลูกขุนอาจจะมโนคติต่อจำเลยได้ง่าย และถ้าในการพิจารณาคดีมีลูกขุนที่อยู่ในเหตุการณ์การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพร่วมพิจารณาคดีด้วย จะส่งผลให้การพิจารณาคดีนั้น ไม่ชอบต้องพิจารณาคดีใหม่⁴ โดยการกระทำที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การชี้ตัวผู้ต้องหาเป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้พยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นคือคนร้ายจริง และส่วนใหญ่จะมองกันในแง่มุมมองของปัญหาว่า การที่เจ้าพนักงานตำรวจกำหนดให้ผู้ต้องหา หรือบุคคลใด ส่งลายพิมพ์นิ้วมือถ่ายภาพ ให้เขียน ให้พูดในการชี้ตัว ให้มาศาล ให้ยื่นแสดงตน ให้สมมติ การวางท่าทาง ให้เดินหรือให้ทำกิริยาเฉพาะอย่างหนึ่งเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการที่จะไม่ถูกบังคับให้ต้องให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ในคดีอาญา (The Privilege against self-incrimination) ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลสหรัฐ ปกติจะตัดสินว่า การกำหนดให้ผู้ต้องหา กระทำกิริยาต่าง ๆ ข้างต้น ไม่เป็นการขัดต่อสิทธิ ของผู้ต้องหา ที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองแต่อย่างใด⁵ ขอยกตัวอย่างคดีในต่างประเทศเทียบเคียง เช่น

คดี Holt V.U.S. 218 U.S. 245 (1910) ตัดสินว่า ผู้ต้องหาถูกบังคับให้แสดงแบบเสื้อได้

คดี Schmerber V. California U.S. 384 U.S. 757 (1966) ตัดสินว่าผู้ต้องหาไม่อาจยกข้อต่อสู้เรื่อง สิทธิที่จะไม่ให้เป็นการปฏิปักษ์ต่อตนเองมาใช้อ้าง เพื่อมิให้แพทย์ตรวจตัวอย่างเลือดตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจ ในคดีที่ถูกกล่าวหาว่า ขับรถ ขณะเมาสุรา

³ จาก “พยานวิดีโอ.” โดย ศรีนิดา พรหมหิตาธร, 2526 (พฤศจิกายน), *วารสารอัยการ*, 6(17). (น. 24-25), กรุงเทพมหานคร.

⁴ *การปฏิบัติตามกฎหมายเด็กและเยาวชน ตามกฎหมายแก้ไขใหม่ 9*. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2557, จาก <http://archive.wunjun.com/sobsuan7000/1/88.html>

⁵ From *Modern Criminal Procedure* (p. 600), by Yale Kamisar, Wayne R. La Fave, Jave, Jerold H. Israel, 1974, St. Paul, Minn. West Publishing.

คดี United State V. Wade, 388 U.S. 218 (1967) ข้อเท็จจริงในคดีนี้มีว่า เมื่อวันที่ 21 กันยายน ค.ศ. 1964 มีคนร้าย เข้าปล้น The Federally Insured Bank ที่เมือง Eustace มลรัฐ Texas โดยมีคนร้ายคนหนึ่งติดแถบเทปเล็ก ๆ ที่ด้านข้างทั้งสองของใบหน้า เดินเข้ามาในธนาคารแล้ว จ้องปืนไปที่แคชเชียร์หญิง และรองผู้จัดการธนาคาร ซึ่งเป็นเพียงสองคนสุดท้ายที่ยังอยู่ในธนาคาร และบังคับให้คนทั้งสอง เอาเงินใส่ปลอกหมอนให้ จากนั้นคนร้ายก็ขับรถหนีไปพร้อมกับคนร้ายอื่น ที่คอยอยู่ในรถที่ขโมยมา ซึ่งจอดรออยู่นอกธนาคาร ต่อมาวันที่ 2 เมษายน 1965 Wade จำเลยในคดี นี้ถูกจับกุม และเจ้าหน้าที่ตำรวจ F.B.I. ก็จับให้ Wade ยืนอยู่ในแถว ร่วมกับคนร้ายอื่น ๆ อีก 5 หรือ 6 คน เพื่อให้พนักงานธนาคารทั้งสองคนชี้ตัว คนร้ายทุกคนที่ยืนอยู่ในแถวนั้น ต่างติดแถบเทปเล็ก ๆ ที่ด้านข้างทั้งสองของใบหน้าเหมือนกับคนร้ายที่เข้าทำการปล้นธนาคาร และให้ทุกคนพูดทำนอง เดียวกัน “เอาเงินใส่ถุง” ซึ่งเป็นคำพูดที่อ้างว่าคนร้ายที่เข้าปล้นพูด ปรากฏว่าพนักงานธนาคาร ทั้งสองชี้ตัว Wade ซึ่งยืนอยู่ในแถวว่าเป็นคนร้ายผู้ทำการปล้นธนาคาร คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษา ลงโทษ Wade ว่ากระทำความผิดจริงตามฟ้อง และศาลอุทธรณ์ก็วินิจฉัยว่าการจับให้ Wade ยืนอยู่ในแถว และกล่าวคำพูดทำนองนั้น ไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ที่ว่าบุคคลใดจะถูกบังคับหรือให้ การเป็นพยานแก่ตนเองในคดีอาญาใด ๆ ไม่ได้ เพราะการกระทำดังกล่าว ไม่เป็นการละเมิดใน การป้องกันตนจากการกระทำอันเป็นการฟ้องร้องทางอาญาต่อตนเอง กล่าวคือ เอกสิทธิ์ดังกล่าว คุ่มครองเฉพาะการป้องกันผู้ต้องหาไม่ให้ถูกบังคับให้ต้องให้การใด ๆ อันจะเป็นการยืนยัน ให้ร้าย แก่ตนเอง แต่การบังคับให้ผู้ต้องหาแสดงตัวให้พยานดูเพื่อยืนยันพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์ ก่อนการพิจารณาคดีของศาลนั้น ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการบังคับให้ผู้ต้องหาหมอบหลักฐานที่มี ความสำคัญ อันเป็นคำให้การที่เป็นคำพูด หรือลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด เพราะเป็นเพียง การบังคับให้ผู้ต้องหาแสดงรูปร่างหน้าตาดีด้านร่างกายของเขาเท่านั้น และไม่ใช่เป็นการบังคับให้ ผู้ต้องหาเปิดเผยสิ่งที่ตนไม่อาจจะรู้ได้แต่อย่างใด⁷

ในทำนองเดียวกัน การบังคับให้ผู้ต้องหาพูดในระยะเวลาที่พยานสามารถได้ยินถ้อยคำพูด เช่นเดียวกับที่คนร้ายพูดขณะกระทำความผิด ก็ไม่ได้เป็นการบังคับให้ผู้ต้องหากล่าวข้อความที่เป็น หลักฐานทางเอกสาร เพราะผู้ต้องหาที่ต้องพูดตามบุคลิกของตนเองอยู่แล้ว และทั้งมิใช่เป็น คำให้การรับสารภาพผิดแต่อย่างใด จากตัวอย่างคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา ดังที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า ลักษณะของการกระทำที่ให้ผู้ต้องหาแสดงตน แสดงกิริยาท่าทาง หรือกล่าวคำพูดใน

⁶ From *Criminal Law and its Processes Cast Material* (p. 1032), by Kadish and Paulsen, 1975, Boston Toronto: Little, Brown and Company.

⁷ *Modern Criminal Procedure* (p. 600), Op.cit.

ชั้นสอบสวนของประเทศสหรัฐอเมริกา⁸ ھاใช้เป็นเรื่องของการจัดทำแผนประทุษกรรมไม่ หากแต่เป็นเพียงกระทำเพื่อให้ผู้กล่าวหา หรือพยานชี้ตัว เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่จะทำให้ แน่ใจว่า ผู้ต้องหาที่ตำรวจจับได้นั้นคือคนร้ายเท่านั้น เพราะถ้าผู้กล่าวหา หรือพยานชี้ตัว หรือ กระทำได้ถูกต้องแล้ว ก็น่าเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นคือคนร้ายจริง ย่อมทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการ ได้พยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา อันจะทำให้สามารถสั่งฟ้อง เพื่อขอให้ศาล ลงโทษได้ต่อไป⁸

เกี่ยวกับเรื่องการรายงานข่าวหรือแถลงข่าวของของสื่อมวลชนก่อนศาลมีคำพิพากษา ถึงที่สุดนั้น เคยมีการเทียบเคียงการเผยแพร่ข้อมูลทางคดีผ่านสื่อมวลชน O. J. Simpson (1997) “โอ.เจ.ซิมป์สัน” ซึ่งเป็นคดีดังไปทั่วโลก โดยมีการถ่ายทอดการพิจารณาคดีในศาล โอ.เจ.ซิมป์สัน เป็นคดีที่มีประชาชนให้ความสนใจเป็นอย่างมากและทำให้มาตรฐานการถ่ายทอดข่าวของ สื่อมวลชนเปลี่ยนไป เรื่องราวเหล่านี้ได้เกิดในประเทศที่มีชื่อด้านหลักกฎหมายอย่างสหรัฐอเมริกา จนถึงกับมีการรวมเล่มเป็นกรณีศึกษาเอาไว้ให้นักศึกษาได้เล่าเรียนกันถึงคดี ตัวอย่างที่ใช้ช่อง โหว่ ทางกฎหมายหรือคดีที่ดูเหมือนว่าจะมีมูล แต่พอถึงเวลาคำตัดสินออกมากลับพลิกจากหน้ามือเป็น หลังมือ ดังเช่นคดีของนักเบสบอลชื่อดังอย่าง โอ.เจ.ซิมป์สัน ผู้ถูกตั้งข้อหาว่าฆ่าอดีตภรรยาและ เพื่อนชายอีกรายหนึ่งของเธอจนตายคา บ้านพัก ซึ่งคดีนี้นับเป็นคดีประวัติศาสตร์ที่มีผู้สนใจติดตาม กันมากที่สุด ใน สหรัฐอเมริกา จนได้ชื่อว่าเป็นคดีแห่งชาติเลยทีเดียว ได้ โดยทางซิมป์สันได้จ้างทีม ทนายระดับหัวกะทิของประเทศ ซึ่งมีทั้งทนายมือฉมังและศาสตราจารย์ ด้านกฎหมายจาก มหาวิทยาลัยซานตาคลาราเข้าร่วมทีมด้วย ในกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น ทางตำรวจ ลอสแอนเจลิสได้ใช้เทคโนโลยีด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยที่สุด ทั้งการตรวจลายนิ้วมือ หารอยเลือดส่งตรวจดีเอ็นเอ และใช้ผู้เชี่ยวชาญดีเอ็นเอมาช่วยในการแปลผล ซึ่งก็พบว่ามีส่วนหนึ่ง เป็นเลือดของผู้เสียชีวิตและส่วนหนึ่งเป็นเลือดของโอ.เจ.ซิมป์สัน แต่เมื่อเอาเข้าจริงหลักฐานก็ยัง ไม่แน่นหนาพอ จึงทำให้ในอีกหนึ่งปีต่อมาคำพิพากษาจึงตัดสินให้ โอ.เจ.ซิมป์สัน พ้นข้อกล่าวหา แต่ก็ไม่สามารถจับตัวฆาตกรที่แท้จริงได้ ก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์มหาศาลตามมา และคดีนี้ก็ถูก จัดเป็นกรณีศึกษาถึงช่องโหว่ของกระบวนการยุติธรรมในอเมริกาที่โด่งดังที่สุดกรณีหนึ่ง ดังนั้น จึงมีหลายต่อหลายครั้งที่ผู้ถูกกระทำลุกขึ้น “สร้าง” ความยุติธรรมด้วยตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องสื่อ หรือแม้แต่ตั้งศาลเตี้ยชำระความกันเอง เพราะเห็นว่าตนไม่สามารถหาความยุติธรรมตาม กฎหมายได้อีกแล้ว

⁸ จาก “ข้อพิจารณา เรื่อง แผนประทุษกรรม.” โดย วรวิทย์ ฤทธิพิศ ข, 2547 (เมษายน), *เรากิเดอะไร*, น. 165.

Courtroom photographing and broadcasting is permitted in some courtrooms but not in others. Some argue that use of media during courtroom proceedings presents a mockery of the judicial system. The presence of cameras can create fallacious information that can damage the reputation for the courts and the trust from the public and/or viewers observing the televised proceedings. Many famous trials, such as the O.J. Simpson murder trial, were televised. In the wake of the O.J. trial, however, many judges decided to ban cameras from their courtrooms. Immediately after that trial, California Governor Pete Wilson announced his opposition to televised trials, and he later asked the Judicial Council to consider reinstating the ban on film and electronic media coverage of criminal trials. It has been argued, however, that the Simpson case was an anomaly that has little relation to the everyday concerns of media coverage of the criminal justice system. Federal Rule of Criminal Procedure 53 states, "Except as otherwise provided by a statute or these rules, the court must not permit the taking of photographs in the courtroom during judicial proceedings or the broadcasting of judicial proceedings from the courtroom." However, some federal courtrooms experimented with cameras from 1991 to 1994. The courts have thus far been unwilling to overturn the ban on cameras, citing "concerns with expenditure of judicial time on administration and oversight of broadcasting; the necessity of sequestering juries so that they will not look at the television program of the trial itself; the difficulty in empaneling an impartial jury in the case of a retrial; the necessity of larger jury panels or increased use of marshals; the psychological effects on witnesses, jurors, lawyers, and judges; and related considerations of 'solemnity,' 'dignity,' and the like." In 1996, Justice David Souter said, "The day you see a camera come into our courtroom it's going to roll over my dead body." U.S. Senator Arlen Specter has proposed televising U.S. Supreme Court proceedings. The Sunshine in the Courtroom Act, introduced by Charles Grassley, would "authorize the presiding judge of a U.S. appellate court or U.S. district court to permit the photographing, electronic recording, broadcasting, or televising to the public of court proceedings over which that judge presides." The Senate Judiciary Committee has recommended that it be considered by the Senate as a whole. In 1965, the U.S. Supreme Court ruled, "The television industry, like other institutions, has a proper area of activities and limitations beyond which it cannot go with its cameras. That area does not extend into an American courtroom. On entering that hallowed sanctuary, where the lives, liberty and property of people are in jeopardy, television

representatives have only the rights of the general public, namely, to be present, to observe the proceedings, and thereafter, if they choose, to report them.” In the 1981 case *Chandler v. Florida*, the U.S. Supreme Court ruled that televising trials does not, per se, violate due process. Although the U.S. Constitution contains a public trial clause, it has been argued that the requirement of a public trial was created and satisfied when there were no broadcasters or telecasters and few newspapers. In some cases, jury deliberations have been publicly broadcast. In the United Kingdom, cameras have been banned from courtrooms since 1925, but it was announced in 2004 that they would be allowed on an experimental basis in a handful of cases. Some disadvantages of televised trials, from the point of view of the media, are that the proceedings are static visually, consume large amounts of TV crew time, and are sometimes difficult for the viewers to understand⁹

สามารถแปลและพอทำความเข้าใจได้ว่า การถ่ายรูปและการถ่ายทอดจากห้องพิจารณาคดี ซึ่งจะได้รับอนุญาตบางศาลแต่บางศาลก็ไม่อนุญาต บางคนโต้แย้งว่าการใช้เครื่องสื่อสารระหว่างการพิจารณาคดี ทำให้ระบบของศาลดูแล้วเป็นเรื่องเล่น ๆ การถ่ายทอดการพิจารณาอาจก่อให้เกิดข้อมูลในทางที่ผิดซึ่งสามารถทำให้เกิดความเสียหายต่อศาลในเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อมั่นของสาธารณชนที่ได้ชมการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ คดีโด่งดังอย่างเช่นคดี โอ.เจ.ซิมป์สัน ได้ถ่ายทอดออกอากาศทางโทรทัศน์ แต่หลังจากการถ่ายทอดออกอากาศไปแล้ว ผู้พิพากษาเหล่านั้นไม่เห็นด้วยและก็มีกการห้ามมิให้นำกล้องมาบันทึกการพิจารณาคดีในห้องพิจารณาคดี ซึ่งผู้ว่าการรัฐแคลิฟอร์เนีย Pete Wilson ได้ออกประกาศคัดค้านการถ่ายทอดการพิจารณาคดีในศาล และหลังจากนั้นได้ขอให้สภาผู้พิพากษาพิจารณาอีกครั้ง ในการสั่งห้ามการใช้ฟิล์มหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในการเสนอข่าวการพิจารณาคดี อย่างไรก็ตามมีการโต้แย้งว่าคดี โอ.เจ.ซิมป์สัน เป็นคดีที่แปลกแต่มีความสัมพันธ์น้อยมากต่อการเสนอข่าวอาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรม กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของรัฐบาลกลาง ระบุว่า ศาลต้องไม่อนุญาตให้ถ่ายรูปในห้องพิจารณาคดีหรือถ่ายทอดการดำเนินคดีจากห้องพิจารณาคดี อย่างไรก็ตามก็ยังมีศาลบางรัฐได้ทดลองบันทึกกล้อง มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 1994 ศาลต่าง ๆ ไม่เต็มใจที่จะยกเลิกการห้ามการใช้กล้องโดยกล่าวอ้างสิ่งต่าง ๆ เช่น เป็นห่วงเรื่องค่าใช้จ่าย ความจำเป็นของลูกขุนที่ต้องการความเงียบสงบและไม่ต้องไปดูการถ่ายทอดเสียเอง ความยากลำบากหากมีการพิจารณาใหม่ บริเวณห้องของลูกขุนต้องใหญ่ขึ้น การใช้

⁹ Courtroom photography and broadcasting. Retrieved February 14, 2014, from http://en.wikipedia.org/wiki/Courtroom_photography_and_broadcasting

นายอำเภอหรือตำรวจที่มากขึ้น ผลกระทบทางจิตวิทยาต่อพยาน ทนาย ลูกขุนและศาล ปี 1996 ผู้พิพากษา David Souter ได้เสนอการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ในการพิจารณาคดีของศาลสูง The Sunshine in the courtroom Act (พ.ร.บ.) เสนอโดย Charles Grasley ให้อำนาจผู้พิพากษา (ศาลอุทธรณ์หรือศาลแขวง) ในการอนุญาตให้ถ่ายรูปแบบที่ภาพ ถ่ายทอดหรือกระจายเสียงต่อสาธารณะชนในการพิจารณาคดีของศาลที่มีผู้พิพากษานั่งบัลลังค์อยู่ ปี 1996 ศาลฎีกา (ศาลสูง) ได้พิพากษาว่า ธุรกิจการ โทรทัศน์ มีพื้นที่กิจกรรมที่เหมาะสม (แต่มีข้อจำกัดพื้นที่ที่ใช้กล้องถ่ายรูป) พื้นที่ดังกล่าวนี้ไม่สามารถขยายสู่ห้องพิจารณาคดีได้ ซึ่งชีวิต เสรีภาพและทรัพย์สินของประชาชน จะอยู่ในอันตราย ผู้แทนทางโทรทัศน์มีสิทธิของสาธารณะชนในการอยู่ร่วม สังเกตการณ์และถ้าอยากทำก็รายงานเรื่องเหล่านั้น (ห้ามถ่ายรูปถ่ายทอด) ปี 1981 ศาลฎีกา ได้พิพากษาว่า การถ่ายทอด การพิจารณาคดีทางโทรทัศน์ไม่ได้ล่วงการกระบวนการที่ถูกต้อง แม้รัฐธรรมนูญระบุข้อความเรื่อง พิจารณาต่อสาธารณะ ยังเป็นที่ถกเถียงกันว่าการมีการพิจารณาต่อสาธารณะนั้นเกิดขึ้นและเป็น ที่พึงพอใจต่อเมื่อไม่มีการกระจายเสียง ถ่ายทอดทางโทรทัศน์หรือมีแค่หนังสือพิมพ์ไม่กี่ฉบับที่ทำ ข่าวหรือ ในบางคดีการพิจารณาของลูกขุนก็มีการถ่ายทอด ในประเทศสหราชอาณาจักร การบันทึกภาพเป็นสิ่งต้องห้ามตั้งแต่ปี ค.ศ. 1925 ต่อมาในปี ค.ศ. 2004 ได้มีการประกาศให้อนุญาต บันทึกภาพในบางคดี ซึ่งในความเห็นของสื่อมวลชน คือ การพิจารณาคดีนั้นใช้เวลานาน และ ใช้เวลาในการถ่ายทำมาก และการพิจารณาคดีเป็นเรื่องที่เข้าใจยากสำหรับผู้ชม

โอ.เจ.ซิมป์สัน ซึ่งถูกกล่าวหาว่าฆาตกรรมภรรยาและเพื่อนชายของภรรยา เมื่ออัยการ นครลอสแอนเจลิสออกหมายจับ โอ.เจ.ซิมป์สัน นายซิมป์สันขับรถหนี การจับกุมบนทางหลวง ภาพตำรวจขับรถไล่จับนาย ซิมป์สัน บนทางหลวงปรากฏบนจอโทรทัศน์ชนิดแบบสด ๆ โดยที่ ประชาชนในประเทศอื่น ๆ ก็ได้ชมภาพเหล่านี้ในเวลาไล่เลี่ยกัน ทั้งนี้ด้วยการถ่ายทอดของสถานี โทรทัศน์ CNN ยิ่งเมื่อมีการดำเนินคดีในชั้นศาลนายซิมป์สันด้วยแล้ว ทั่วโลกต่างได้ชมการ ดำเนินคดีจากการถ่ายทอดโทรทัศน์พร้อม ๆ กับชาวอเมริกันทางสถานีโทรทัศน์ CNN แต่ปรากฏว่า สถานีโทรทัศน์ดังกล่าวถ่ายทอดสดการดำเนินคดี ในกระบวนการชั้นพิจารณาของนายซิมป์สัน ชนิดที่ได้เห็นกลเม็ดเด็ดพรายของทั้งฝ่ายอัยการ และฝ่ายทนายจำเลย แม้เมื่อการได้สวนพยานในแต่ละครั้งเสร็จสิ้นลง ก็ยังมีรายงานข่าวเกือบ ทุก 1-2 ชั่วโมง รวมตลอดจนการอภิปรายของผู้ทรงคุณวุฒิ CNN ทำให้โลกจมอยู่ในข่าวการดำเนินคดีนายซิมป์สัน จนก่อให้เกิดกระบวนการสากลานุวัตรของ คดีนายซิมป์สัน¹⁰

¹⁰ จาก “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง,” โดย รั้งสรรค์ ฐนะพรพันธุ์, 2538 (8 กันยายน), ผู้จัดการ รายวัน, O.J. Simpson กับคดีดำเนินคดีในสังคมทุนนิยมเสรีประชาธิปไตย.

The pursuit, arrest, and trial were among the most widely publicized events in American history. The verdict was seen live on TV by more than half of the U.S. population, making it one of the most watched events in American TV history.¹¹

การติดตาม การจับกุมและ การพิจารณาคดี เป็นการเผยแพร่อย่างกว้างขวางมากที่สุดในประวัติศาสตร์ คำตัดสินที่ปรากฏในโทรทัศน์นั้นมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรสหรัฐทำให้มันเป็นหนึ่งในเหตุการณ์ที่ดูมากที่สุดในประวัติศาสตร์โทรทัศน์อเมริกัน

The media began to publish stories before confirming the actual facts, therefore misleading the viewing public. The people writing and reporting the stories did not know what they were talking about in terms of the actual court procedure. They just wanted to have big headlines that would grasp the viewers' attention and boost ratings. According to Charles J. Ogletree Jr., a professor at Harvard Law School, he saw the coverage of the trial as a complete destruction of the legal system of the United States and admits that by making the trial an issue of race, news sources were able to push more stories and in turn affect the trial. It is important to remember that the jurors in the case were exposed to the extensive media coverage as well. If a juror went home and watched the news run a story regarding the American public's opinion on the case, he or she would be possibly making their decision based on the news story. This, of course, goes completely against the American Court System and leads to a decision reached by the wrong means. This is especially true when the news sources do not check their facts and the statistics that they present are flawed. This therefore leads to an unlawful decision, as well as unprofessional journalism.¹²

สื่อมวลชนเริ่มเผยแพร่เรื่องราวก่อนที่จะยืนยันข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น จึงทำให้มีนักเขียนและมีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างผิด ๆ เรื่องที่พวกเขาไม่รู้ในแง่ของขั้นตอนศาลที่แท้จริง พวกเขาเพียงแค่อายจะมีพาดหัวใหญ่ที่จะจับความสนใจของผู้ชมและเพิ่มการจัดอันดับตามที่ Charles J. Ogletree Jr., a professor at Harvard Law School เห็นว่าการรายงานข่าวการพิจารณาคดีเป็นการทำลายระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและยอมรับว่า การทดลองในเรื่องของการแข่งขันการนำเสนอข่าวที่สร้างความสนใจของประชาชนเป็นการส่งผลกระทบต่อการศึกษาซึ่ง

¹¹ O. J. Simpson case. สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2557, จาก

http://enb.m.wikipedia.org/wiki/O._J._Simpson#/search

¹² Archive for the 'Uncategorized' Category. *Media Effect on The OJ Simpson Murder Trial*. Retrieved May 6, 2014, from <http://mikefrantlojsimpson.wordpress.com/category/uncategorized/>

สิ่งที่ต้องตระหนักกว่าว่าคณะลูกขุนก็สามารถรับฟังเรื่องราวจากสื่อมวลชนได้เช่นกัน เมื่อผู้เป็นตุลาการได้ดูข่าวเรื่องราวเกี่ยวกับความเห็นเกี่ยวกับคดีของประชาชนชาวอเมริกัน อาจจะทำให้การตัดสินใจของพวกเขาขึ้นอยู่กับรับรู้เรื่องข้อมูลข่าวนั้น ๆ และเป็นที่น่าอนว่าระบบศาลอเมริกันจะนำไปสู่การตัดสินใจโดยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อแหล่งข่าวที่ไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง และจากสถิติของพวกเขาที่พวกเขานำเสนอยังมีข้อบกพร่องในการนำเสนอข่าว จึงนำไปสู่การตัดสินที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งตามหลักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนก็ถือว่าไม่ถูกต้องด้วยเช่นเดียวกัน

ในสหรัฐอเมริกา ยังให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีโดยเที่ยงธรรม ปราศจากอคติและความลำเอียงถือเป็นหลักการสูงสุดในการดำเนินคดีอาญา กล่าวคือ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ไม่เพียงจะต้องค้นหาความจริงภายในขอบเขตของกฎหมายเท่านั้น แต่ยังจะต้องรับรองด้วยว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะได้รับการพิจารณาคดีด้วยความเที่ยงธรรม การพิจารณาคดีด้วยความเที่ยงธรรมในที่นี้หมายถึงการพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษาและลูกขุนที่ปราศจากอคติ ความลำเอียง มีความซื่อสัตย์สุจริต ในบรรยากาศการพิจารณาที่สงบเรียบร้อย การชี้ขาดแห่งคดีจะต้องอาศัยความจริง และความจริงที่จะนำมาชี้ขาดได้นั้น จะต้องเป็นความจริงที่ได้มาโดยชอบด้วยกระบวนการ ความด้วยพยานหลักฐาน และข้อเท็จจริงแห่งคดีนั้น ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ปราศจากอิทธิพลหรือผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความมีอคติ (Prejudice) ต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย การเคยกระทำความผิดมาก่อนจะยกเอามาเป็นเหตุชี้ขาดคดีหลังไม่ได้ กระบวนการพิจารณาคดีตามกฎหมายทั้งปวงมุ่งจำกัดให้คณะลูกขุนและผู้พิพากษาพิจารณาและพิพากษาคดีจากข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องในคดีโดยตรง และต้องรับฟังแต่เฉพาะพยานหลักฐานที่กฎหมายบัญญัติว่าให้รับฟังได้เท่านั้นแต่โดยที่การให้ข่าวคดีอาญาของเจ้าหน้าที่รัฐและการเสนอข่าวคดีอาญาของสื่อมวลชน แม้จะเป็นการสนองตอบประโยชน์หรือสิทธิที่จะรับรู้ข่าวสารของประชาชนแต่ย่อมเป็นการแน่นอนว่าการเสนอข่าววิพากษ์วิจารณ์ ถกเถียงใด ๆ เกี่ยวกับคดีที่จะขึ้นสู่ศาล หรือการเสนอข่าวการพิจารณาคดีอาญาในศาลนั้น อาจมีส่วนได้เสียหรือผลประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเข้ามาเกี่ยวข้อง และโดยเหตุที่การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของรัฐ คือการรักษาความเที่ยงธรรมเพื่อผลประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเข้ามาเกี่ยวข้อง และโดยเหตุที่การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของรัฐ คือการรักษาความเที่ยงธรรมเพื่อประโยชน์ร่วมกันของสังคมหรือประชาชน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องไม่ให้คณะลูกขุนและผู้พิพากษาที่จะพิจารณาคดี ตกอยู่ภายใต้การบีบบังคับหรือแรงผลักดันอย่างใด ๆ จากการเสนอข่าว อันอาจทำให้การตัดสินใจคดีเป็นไปโดยอิทธิพลของความมีอคติ ลำเอียง หากแต่

ต้องกระตุ้นค้ำกันให้คณะลูกขุนและผู้พิพากษาสามารถพิจารณาพิพากษาคดีจากมโนธรรมที่บริสุทธิ์ของตนเองเท่านั้น

การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดมีผลกระทบต่อคดี ซึ่งอาจทำให้ลูกขุนเกิดอคติจนทำให้จำเลยไม่ได้รับการพิจารณาโดยเที่ยงธรรม ซึ่งข้อมูลส่วนหนึ่งมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ สหรัฐอเมริกาจึงควบคุมการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาย่อมทำให้เจ้าหน้าที่ผู้กล่าวถ้อยคำต้องรับผิดชอบหมิ่นประมาทด้วย

แนวทางปฏิบัติในการให้ข่าวคดีอาญา ABA Standards relating to fair trial and free Press ได้วางหลักเกณฑ์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ (Law enforcement officers) ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการให้ข่าวคดีอาญา ดังต่อไปนี้¹³

(1) นับแต่เวลาจับกุม เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่ให้ข่าวแก่สื่อมวลชน ดังนี้

ก. บันทึกเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ถูกกล่าวหา (รวมทั้งการจับ คำฟ้อง หรือฐานความผิดอื่น ๆ ที่ได้ยื่นฟ้อง) หรือบุคลิกลักษณะ ชื่อเสียงของผู้ถูกกล่าวหาหรือให้ความเห็นใด ๆ เกี่ยวกับความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาหรือข้อผิดถูกของคดี รวมทั้งพยานหลักฐานในคดี

ข. เนื้อหาสาระของคำให้การรับสารภาพ คำยอมรับ หรือคำกล่าวใด ๆ ของผู้ถูกกล่าวหา

ค. รูปพรรณ หรือลักษณะเฉพาะ (Identity) คำให้การ (Testimony) หรือ ความน่าเชื่อถือของบุคคล

ง. ความเป็นไปได้ในการที่จะให้การรับสารภาพในความผิดที่กล่าวหา หรือ ความผิดที่ต่ำกว่า (a lesser offence) ของผู้ถูกกล่าวหา

(2) จะต้องไม่อนุญาตให้สื่อมวลชนถ่ายภาพหรือแพร่ภาพของผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุมทางสถานีโทรทัศน์

(3) จะต้องไม่อนุญาตให้สื่อมวลชนหรือตัวแทนสื่อมวลชนเข้าสัมภาษณ์ผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุม เว้นแต่ผู้ต้องหาได้ยินยอมหลังจากที่เขาได้ปรึกษากับทนายความแล้ว และเขามีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ให้สัมภาษณ์ได้

¹³ แหล่งเดิม. (น. 124-125).

แนวทางปฏิบัติข้างต้น ABA Standards relating to fair trial and free press เป็นเพียงคำแนะนำเท่านั้น ไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย เว้นแต่จะนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายหรือกฎข้อบังคับของศาลในมลรัฐต่าง ๆ และในระดับท้องถิ่น (Local levels) ต่อไป

The Freedom of Information Act 1966 ได้กำหนดหลักการไว้ว่า เอกสารต่าง ๆ ต้องสามารถเปิดเผยได้ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้น เช่น สิทธิส่วนบุคคล และ บันทึกการสอบสวน¹⁴ ซึ่งก็สอดคล้องกับการห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในสถานที่เกิดเหตุและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ซึ่งในคดี *Stroble V. California* 343 U.S. 181 (1952) ศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้กล่าวไว้ว่า เราไม่อาจตอบปัญหาได้ว่าขอบเขตของสื่อมวลชนในการเสนอข่าวคดีอาญาที่ควรได้รับความคุ้มครองนั้นมีแค่ไหนเพียงไร อย่างไรก็ตามหากสื่อมวลชนเสนอข่าวถึงขั้นก่อให้เกิดความมีอคติลำเอียงในแหล่งชุมชนนั้นแล้ว จำเลยก็ย่อมสูญเสียความเที่ยงธรรมในการพิจารณา และจำเลยนั้นเพียงแต่พิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหายในระดับพอสมควรว่าผลกระทบจากการเสนอข่าวนั้นได้ก่อให้เกิดความมีอคติ และสร้างบรรยากาศความกดดันที่เป็นปรปักษ์ต่อจำเลยในเวลานั้น และในบางกรณีจำเลยก็ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น เพราะข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเท่ากับบ่งชี้อยู่ในตัวว่า เป็นการขัดต่อสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม จึงถือเป็นเรื่องที่อยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะให้ความคุ้มครองแก่สิทธิของจำเลยโดยไม่ต้องมีคำร้องขอ และต่อมาปี ค.ศ. 1971 ในคดี *Gordon V. United State*, 434 Fid 858 (5th Cir 1971) ศาลอุทธรณ์สหรัฐอเมริกาได้กล่าวเป็นแนวทางไว้ว่า ในการพิจารณาว่าการเสนอข่าวหรือให้ข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและสื่อมวลชน กระทำไปเกินขอบเขตและเป็นการขัดต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรมหรือไม่ ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงแนวทาง สรุป ดังต่อไปนี้

- (1) ลักษณะและธรรมชาติของข่าวสารที่พิมพ์เผยแพร่ นั้น เป็นไปด้วยความรู้สึกสอดคล้องมากกว่าสิ่งอื่น
- (2) ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาของการพิมพ์เผยแพร่ กับการพิจารณาพิพากษาคดี
- (3) ความเชื่อถือได้ของแหล่งข่าวสารที่อ้างอิง
- (4) ความแพร่หลายของข่าวสารในหมู่ประชาชน¹⁵

¹⁴ จาก การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการกับข้อพิจารณาทางกฎหมายปกครอง (น. 10), โดย ชาญชัย แสวงศักดิ์ และคณะ, 2543, กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.

¹⁵ เสรีภาพในการพิมพ์กับความเที่ยงธรรมในการพิจารณาคดีอาญา (น. 74-76), เล่มเดิม.

เมื่อพิจารณาข้อยกเว้นดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าส่วนเป็นกรณีที่มีความสำคัญ และแม้ว่ากฎหมายจะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวได้ แต่การเปิดเผยดังกล่าวก็ยังคงคำนึงถึงการคุ้มครองประโยชน์ส่วนบุคคล กล่าวคือ ต้องทำให้มีผลกระทบต่อเพื่อนอันเกิดจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวแก่บุคคลในน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

สรุป สหรัฐอเมริกามีมาตรการคุ้มครองไม่ให้เกิดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรมปราศจากอคติ ในเรื่องการกระทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพนั้น จะจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมภายในห้องสอบสวน โดยได้มีการบันทึกภาพวิดีโอเอาไว้ และมีเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมสังเกตการณ์ แต่หากจะต้องนำผู้ต้องหาไปที่เกิดเหตุเพื่อค้นหาวัตถุพยานของกลางในคดี จะมีการคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก ซึ่งต้องมีมาตรการที่เหมาะสมรัดกุม ไม่มีการทำในลักษณะประจาน และห้ามมิให้สื่อมวลชนเข้าทำข่าวอย่างชัดเจน การแสวงหาพยานหลักฐานในระบบการสอบสวนของสหรัฐอเมริกาเป็นไปตามทฤษฎี “ผลไม่ของต้นไม้มืดที่เป็นพิษ” ดังนั้นเอง หากการกระทำแผนประทุษกรรมนี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเกิดขึ้นจากการกระทำที่มีขอบ อาจส่งผลให้พยานหลักฐานที่สอบสวนรวบรวมมาเป็นอันเสียหายไม่สามารถรับฟังในการพิจารณาได้ และการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมได้วางแนวทางและถือปฏิบัติอย่างจริงจัง ส่งผลให้การกระทำที่เป็นไปในลักษณะประจานและดูหมิ่นผู้ถูกกล่าวหาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมจึงไม่ค่อยปรากฏให้เห็น

3.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

หลักการดำเนินคดีอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นแบบไต่สวนหาความจริง (Inquisitorial System) ซึ่งแต่เดิมในอดีตสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ให้ไต่สวนแต่เพียงผู้เดียว เป็นผู้มีอำนาจการสอบสวน ฟ้องร้อง และชี้ขาดโทษผู้ต้องหา โดยการพิจารณาพิพากษาใช้ดุลยพินิจอยู่บนพื้นฐานของการสอบสวนที่ศาลได้กระทำการสอบสวนมาด้วยตนเอง ดังนั้นจึงอาจก่อให้เกิดความอคติต่อผู้ต้องหาได้ ซึ่งต่อมาประมาณกลางศตวรรษที่ 19 ได้มีการเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินคดีอาญา เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างอำนาจของศาลกับอัยการ โดยแบ่งอำนาจการสอบสวน ฟ้องร้อง ไปอยู่ในความรับผิดชอบของอัยการ โดยยึดถือหลักที่ว่า การสอบสวนและฟ้องร้องเป็นกระบวนการที่แบ่งแยกกันมิได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จึงต้องมีหน้าที่ร่วมมือกันรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้น

ตำรวจในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีหน้าที่เป็นผู้ทำการสอบสวนในเบื้องต้นเท่านั้น ส่วนในทางคดีตำรวจมีหน้าที่ช่วยเหลือให้ความร่วมมืออัยการในการสอบสวน อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 163 ได้วางแนวทางปฏิบัติไว้ว่าในกรณีที่ตำรวจเริ่มดำเนินการสอบสวนคดีใดขึ้นเอง ตำรวจต้องรายงานสิ่งที่ได้กระทำไปให้อัยการทราบในโอกาสแรกที่จำกระทำได้ ดังนั้นฐานะของตำรวจในทางคดีจึงเป็นองค์กรที่มีหน้าที่สอบสวนของอัยการ (Ermittlungsorgan der Staatsanwaltschaft)

อัยการสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 152 วรรคสอง ได้บัญญัติเป็นหลักปฏิบัติว่า “ถ้ากฎหมายมิได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น พนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องสอบสวนดำเนินคดีกับการกระทำอันเป็นความผิดอาญาที่สามารถดำเนินการได้ทุกเรื่อง เมื่อปรากฏว่าในกรณีนั้นมีสิ่งสนับสนุนให้เชื่อได้ในทางข้อเท็จจริงที่เพียงพอ”

ดังนั้น อัยการจึงมีอำนาจในการเริ่มคดีเองหรือให้ตำรวจดำเนินการ ตำรวจจึงมีฐานะเป็นผู้ช่วยของอัยการในการสอบสวนคดีอาญา แต่ในทางปฏิบัติอัยการก็ได้ทำการสอบสวนคดีอาญาในทุกเรื่อง ส่วนใหญ่แล้วตำรวจก็จะดำเนินการสอบสวนไปโดยลำพัง และจะเสนอผลการสอบสวนไปให้อัยการเมื่อดำเนินการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งในทางปฏิบัติก็เป็นที่ยอมรับกันได้ แต่ถ้าหากว่าคดีอาญาที่เกิดขึ้นนั้นมีความสำคัญ ยุ่งยากซับซ้อนหรือมีอิทธิพลทางการเมืองเข้ามาครอบงำการสอบสวนอัยการก็จะเข้ามามีบทบาทดำเนินการสอบสวนด้วยตนเองในทันที ทั้งนี้ก็เนื่องจากอัยการนั้นมีความเป็นกลางและมีความเป็นอิสระมากกว่าตำรวจนั่นเอง

อัยการกับตำรวจในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจึงมีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยได้มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้พอสรุปได้ดังนี้

(1) อัยการและตำรวจในฐานะเจ้าพนักงานผู้มีความอิสระที่มีการจัดองค์การเพื่อประโยชน์แห่งการปราบปรามอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมมือกันทำงานอย่างใกล้ชิดและเชื่อถือไว้วางใจกันอย่างเต็มที่

(2) อัยการรับผิดชอบในการดำเนินคดีในชั้นสอบสวนฟ้องร้องทั้งหมด ทั้งนี้ก็ไม่ตัดความรับผิดชอบในกรณีที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการได้โดยลำพังตนเอง

(3) ตำรวจมีหน้าที่และสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ที่จะต้องคลี่คลายเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีอาญา โดยลำพังตนเองตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ หน้าที่และสิทธิดังกล่าว ไม่จำกัดอยู่เฉพาะที่เกี่ยวกับมาตรการที่ต้องกระทำโดยเร่งด่วน ตำรวจเป็นผู้กำหนด

วิธีการและขอบเขตของการดำเนินการของตนทราบเท่าที่อัยการมิได้ออกคำสั่งใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้นไว้

(4) ตำรวจต้องบอกกล่าวให้อัยการทราบโดยเร็วเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาที่ตนได้รับทราบและมาตรการที่ตนได้ตัดสินใจดำเนินการไปแล้ว

(5) ให้อัยการแจ้งให้ตำรวจทราบถึงการเริ่มดำเนินการสอบสวนคดีใดคดีหนึ่งที่ตำรวจจะไม่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการสอบสวนคดีนั้น

(6) หลังจากเสร็จสิ้นการสอบสวนให้ตำรวจส่งผลการสอบสวนไปยังอัยการโดยทันที ความดังกล่าวให้ใช้บังคับด้วยกรณีเนื่องจากเหตุผลทางข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่ว่าตนไม่อยู่ในฐานะที่จะดำเนินการให้รวดเร็วต่อไปได้

(7) ก่อนเสร็จสิ้นการสอบสวนให้ตำรวจจัดส่งผลการดำเนินการในการสอบสวนไปยังอัยการในกรณีที่อัยการขอให้จัดส่ง หรือในกรณีอื่น ๆ ที่กฎหมายได้ระบุไว้ว่าต้องส่งให้อัยการ

(8) อัยการอาจดำเนินการสอบสวนคดีใดทั้งหมดหรือบางส่วนเมื่อใดก็ได้ทุกขณะหรืออาจกำหนดได้โดยคำสั่งเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเจาะจงวิธีการและขอบเขตของการสอบสวนใด ๆ ให้ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการ อัยการอาจออกคำสั่งเฉพาะกรณีเกี่ยวกับชนิดและวิธีของการดำเนินการสอบสวนอย่างใด ๆ ได้ ในการออกคำสั่งดังกล่าวให้อัยการคำนึงถึงความรู้ ความสามารถในทางวิทยาการของตำรวจด้วย ตำรวจมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามคำสั่งอัยการ

(9) อัยการเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับการอนุญาตให้ตรวจดูผลการสอบสวน ตราบใดที่ตำรวจยังไม่ได้เสนอสำนวนการสอบสวนไปให้อัยการ โดยปกติแล้วตำรวจอาจให้ข่าวข้อเท็จจริงแก่ผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดทางอาญา แก่บริษัทประกันภัยตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง ยกเว้นข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหา กรณีอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้วอัยการเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับการให้ข้อมูล ความในข้อนี้ไม่กระทบกระเทือนต่อหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ข่าวแก่สำนักพิมพ์ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับหน้าที่ในการรายงานทางคดี

(10) โดยปกติให้อัยการแจ้งคำสั่งในรูปแบบคำขอ (มาตรา 161 วรรคสองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) แก่ตำรวจว่าควรมอบหมายให้ตำรวจคนใดโดยเฉพาะดำเนินการในเรื่องใดเป็นกรณีพิเศษ และอัยการสามารถสั่งการโดยตรงไปยังตำรวจผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้มีอำนาจดำเนินคดีโดยเฉพาะได้

(11) คำสั่งของอัยการให้กระทำต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจแห่งท้องที่นั้น โดยกฎหมายมลรัฐเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อการนี้อาจถูกกำหนดลงไว้ได้ว่า เนื่องจากเหตุผลความจำเป็นพิเศษเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่อื่นอันมิใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจแห่งท้องที่นั้นอาจขอให้ดำเนินการสอบสวนคดีนั้นได้

(12) ตำรวจ ไม่รวมถึงสถาบันของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ช่วยเหลืออัยการ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ที่ว่าในกรณีฉุกเฉินให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ช่วยเหลืออัยการ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามกฎหมายผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดไว้

(13) กรณีมีการร้องเรียนเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งโดยปกติตำรวจเป็นผู้มีหน้าที่ตำรวจสอบสวน ซึ่งหากเป็นกรณีที่ร้องเรียนกล่าวถึงบุคคลใด ที่ได้รับความเสียหายเกี่ยวกับสิทธิของเขาโดยมาตรการในวิธีพิจารณาความอาญาหรือโดยการปฏิเสธหรือละเว้นสิทธิของเขา ก็ให้อัยการเป็นผู้ทำการตรวจสอบ ส่วนกรณีที่เป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับการดำเนินการคำสั่งของอัยการก็ให้อัยการเป็นผู้ตรวจสอบเอง

(14) การให้ความเห็นเกี่ยวกับสำนวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจเป็นผู้สั่งการ ในกรณีที่การให้ถ้อยคำเป็นมาตรการที่เกี่ยวกับคำสั่งของอัยการ การวินิจฉัยสั่งการเกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบในการให้ถ้อยคำให้กระทำโดยความเห็นของของอัยการ การใช้ดุลยพินิจให้ความเห็นดังกล่าวต้องกระทำในกรณีที่การให้ถ้อยคำอาจเป็นอันตรายต่อความมุ่งหมายการสอบสวน

(15) ในการปฏิบัติหน้าที่ของอัยการต้องกระทำในเขตอำนาจการดำเนินคดีอาญาที่มีใช้เขตอำนาจสอบสวนที่เป็นหน้าที่ของอัยการอื่น ๆ ตามที่กฎหมายระบุเขตอำนาจไว้เมื่ออัยการขอความร่วมมือตำรวจ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ในเขตอำนาจหรืออัยการในเขตอื่น ๆ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความร่วมมือกับอัยการ โดยดำเนินการตามคำขอของอัยการนั้น ๆ

3.2.1 สิทธิผู้ต้องหาตามกฎหมายสหพันธรัฐสาธารณรัฐเยอรมนี

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญซึ่งให้ความสำคัญกับสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์เป็นอย่างมาก ซึ่งพอสรุปใจความสำคัญ ได้ดังนี้

(1) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะละเมิดไม่ได้ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทั้งมวลของรัฐที่จะต้องเคารพและปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

(2) ประชาชนชนชาวเยอรมันยอมรับว่าสิทธิมนุษยชนที่จะละเมิดไม่ได้และที่จะโอนไม่ได้นั้นเป็นพื้นฐานของทุกประชาคมของสันติภาพความยุติธรรมในโลก

รัฐธรรมนูญสหพันธรัฐเยอรมนี ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของบุคคล โดยมีสิทธิในชีวิตและสิทธิ ในร่างกายของคนที่จะละเมิดไม่ได้ เสรีภาพของบุคคลจะถูกละเมิดไม่ได้ การจำกัดสิทธิ

ดังกล่าว จะกระทำได้อีกแต่อาศัยอำนาจแห่งกฎหมาย และยิ่งระบุว่าในกรณีนี้หน่วยงานราชการละเมิดสิทธิของบุคคล บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมได้¹⁶

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ให้ความสำคัญกับการรวบรวมพยานหลักฐานมาก โดยหลีกเลี่ยงการนำตัวผู้ถูกกล่าวไปทำแผนประทุษกรรมต่อสื่อมวลชน รัฐบาลของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจึงได้มีการกล่อก 15 ตัวเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ อีกทั้งยังมีการจัดหลักสูตรการบริหารจัดการกับสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา ซึ่งในหลักสูตรดังกล่าว ผู้เชี่ยวชาญด้านสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญาของเยอรมนีกล่าวว่า ร้อยละ 80 ของหลักฐานที่จำเป็นในการพิจารณาคดีในศาลอยู่ในสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจควรมีความรู้อย่างละเอียดเกี่ยวกับเอกสารในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญายังเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการจัดการกับสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญาเพราะบุคคลเหล่านั้นมีส่วนร่วมอย่างมากในการรวบรวมพยานหลักฐานในการนำคดีอาญาขึ้นสู่ศาล ดังนั้น ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011 เจ้าหน้าที่ตำรวจ 200 คน จึงได้รับการอบรมในหลักสูตรการบริหารจัดการและการตรวจสอบที่เกิดเหตุอาชญากรรม¹⁷ เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้มีขีดความสามารถมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้การรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาที่มีความซับซ้อนมากขึ้น จะไม่ใช่เพียงการรวบรวมพยานหลักฐานโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะมีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐานด้วย ในประเทศเยอรมนีกรมสอบสวนคดีความผิดทางอาญาในภูมิภาค Baden-Württemberg มีการใช้เครื่อง 3D เลเซอร์สแกนและการประมวลผลเป็นเครื่องมือช่วยในการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรไว้แล้ว

เครื่อง 3D เลเซอร์สแกนสามารถสแกนข้อมูลจากสถานที่ที่มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ซึ่งเครื่อง 3D เลเซอร์สแกนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐานดังนี้

1. ลบสิ่งผิดปกติที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดี
2. ลดเสียงรบกวน
3. ช่วยประมวลผลที่ซับซ้อน
4. จำลองภาพวาดเหตุการณ์การกระทำผิดในสถานที่เกิดเหตุ

¹⁶ Constitution of the German Democratic Republic 1949, มาตรา 1 และมาตรา 19.

¹⁷ มาตรการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยใช้เครื่อง 3D เลเซอร์สแกนกรมสอบสวนคดีความผิดทางอาญาของประเทศเยอรมนี. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2557, จาก http://observer.ug/index.php?option=com_content&view=article&id=31906:-national-ids-to-aid-police-work&catid=34:news&Itemid=114

5. จำลองภาพเคลื่อนไหวในที่เกิดเหตุ

6. รายงานผลและบันทึกข้อมูลลงในที่จัดเก็บ¹⁸

3.2.2 กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนประทุษกรรมและแนวทางปฏิบัติการให้ข่าวในคดีอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

กระบวนการพิจารณาคดีแบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นตอนสอบสวนสอบสวน (Vorverfahren) ขั้นตอนไต่สวนมูลฟ้อง (Zwischenverfahren) และขั้นตอนพิจารณาพิพากษาคดี (Hauptverfahren) ซึ่งกระบวนการในขั้นตอนสอบสวนสอบสวนมีพนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การสืบสวนสอบสวนยุติลงโดยการที่พนักงานอัยการใช้ดุลยพินิจ ซึ่งอาจเป็นได้ 2 ทางคือ

- (1) ในทางบวก กล่าวคือ การยื่นฟ้อง
- (2) ในทางลบ กล่าวคือ ยุติคดี (ซึ่งอาจจะมีเหตุผลมาจากด้านข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หรือเป็นคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ)

การยื่นฟ้องจึงเป็นจุดแบ่งระหว่างกระบวนการพิจารณาในขั้นตอนสอบสวนสอบสวนกับกระบวนการพิจารณาชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นอย่างมาก ดังนั้น ในกรณีเมื่อผู้ต้องหายอมรับสารภาพแล้วจะไม่มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพแต่อย่างใด แต่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีตัวบทกฎหมายที่ระบุนบทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของกฎหมายที่คุ้มครองชื่อเสียง เกียรติยศและการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาไม่ให้ถูกเปิดเผยข้อมูลในชั้นสอบสวนในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดไว้อย่างชัดเจนและบังคับใช้อย่างจริงจัง มีดังนี้

1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นใด จำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น และในวรรคสอง กำหนดว่าผู้ใดทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องบุคคลอื่น ถ้าผู้ฝ่าฝืนไม่มีส่วนผิดในการกระทำผิด ผู้ฝ่าฝืนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบเพียงเท่าที่ได้กระทำ

¹⁸ การรวบรวมพยานหลักฐาน โดยใช้เครื่อง 3D เลเซอร์สแกนกรรมสอบสวนคดีความผิดทางอาญาของประเทศเยอรมนี. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2557, จาก

http://www.evidencemagazine.com/index.php?option=com_content&task=view&id=364

2) ประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมนี กำหนดว่า ผู้ใดกล่าวขี้นยันหรือทำให้แพร่หลายซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลอื่นอันเป็นการดูถูกหรือทำให้เสียหายต่อชื่อเสียงในสังคมหรือเสียหายต่อความน่าเชื่อถือต้องระวางโทษในความผิดฐานหมิ่นประมาท ถ้าการหมิ่นประมาทได้กระทำโดยเปิดเผยหรือทำให้แพร่หลายโดยการเขียน การวาดภาพ หรือรูปภาพ ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

คำว่า “สิทธิอื่น” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นั้น หมายถึง สิทธิในบุคลิกภาพ ซึ่งหากมีการตีพิมพ์รูปภาพโดยพฤติการณ์ที่กล่าวเป็นนัยว่าบุคคลในภาพเป็นฆาตกรสามารถฟ้องในความผิดฐานละเมิดต่อสิทธิในบุคลิกภาพได้ นอกจากนี้การตีพิมพ์รูปภาพ ชื่อตำแหน่ง สถานที่ทำงาน อายุ และกล่าวหาว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดอาญาเป็นการหมิ่นประมาทต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายอาญา รวมทั้งการตีพิมพ์รูปภาพและคำกล่าวที่แสดงว่าโจทก์เป็นผู้กระทำความผิดก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา ถือเป็นละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวตามหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งหลักการนี้ได้บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน หรือแม้แต่ผู้ที่ศาลมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิดตามกฎหมายแล้ว การเปิดเผยชื่อผู้กระทำความผิดถือว่ากระทบสิทธิขั้นพื้นฐานตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิที่จะพัฒนาบุคลิกภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

3) ประมวลกฎหมายอาญา ยังมีการกำหนดว่า ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงานหรือเคยเป็นเจ้าพนักงานเปิดเผยความลับในหน้าที่ราชการซึ่งตนดูแลรับผิดชอบอยู่โดยปราศจากอำนาจ และโดยการกระทำเช่นนั้นทำให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์สาธารณะโดยส่วนรวม ต้องระวางโทษ

4) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ไม่ได้กำหนดเรื่องการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพไว้ คงมีแต่เรื่องการถ่ายภาพ ซึ่งกำหนดไว้ว่าการถ่ายภาพผู้ต้องหากระทำได้แม้ขัดต่อความต้องการของผู้ต้องหาที่ตาม แต่เพื่อความจำเป็นแห่งคดี หรือเพื่อการพิสูจน์ สภาพบุคคล (ชื่อและหลักฐาน) (Identification)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา การอุทธรณ์สิทธิของผู้ต้องสงสัย สิทธิของผู้ต้องหา ทนายจำเลย และอัยการไว้ รวมทั้งได้บัญญัติวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นมาตรการบังคับต่อผู้ต้องหาซึ่งเป็นการกระทำต่อเสรีภาพหรือร่างกายของผู้ต้องหา และมาตรการบังคับเหล่านั้นเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ดังนั้นในการสอบสวนคดีอาญาเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการอันละเมิดสิทธิมูลฐานตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญได้ หากกรณีไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้ละเมิดจะต้องชดใช้ค่าเสียหาย

กล่าวโดยสรุป สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะไม่มีการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพอย่างไร ๆ โดยจะเน้นไปที่วิทยาการสมัยใหม่ในการรวบรวมพยานหลักฐาน ส่วนการแถลงข่าวสื่อมวลชนในคดีอาญานั้น ได้ให้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนไว้ กล่าวคือ การรายงานคดีโดยหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะหรือการอื่นใดอันคล้ายกันก่อนศาลพิพากษาไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี บุคคลย่อมกระทำได้โดยไม่มีความคิด¹⁹ อย่างไรก็ตาม สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็ได้ให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอย่างยิ่ง รวมทั้งมีกฎหมายบัญญัติคุ้มครองและบังคับใช้อย่างจริงจังถึงสิทธิในชื่อเสียง เกียรติยศของบุคคลไว้โดยชัดเจน เช่น ความรับผิดชอบละเมิด หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นต้น จึงทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้ความสำคัญต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา และในการบังคับใช้กฎหมาย ศาลได้ให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเป็นอย่างมาก จึงเห็นได้ว่ามีขอบเขตที่เหมาะสมระหว่างสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหา ส่งผลให้ในทางปฏิบัติไม่พบการประจานหรือดูหมิ่นผู้ถูกกล่าวหาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม และที่สำคัญศาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการขู่เข็ญหรือล่อลวง จูงใจอย่างใด ๆ โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาความเชื่อมั่น ศรัทธาของกระบวนการยุติธรรม แต่ก็มีบางกรณีที่พยานหลักฐานได้มาจากการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (Privacy) ศาลอาจมีดุลยพินิจไม่รับฟังก็ได้ มิได้ห้ามเด็ดขาดเสียทีเดียว

¹⁹ จาก “ละเมิดอำนาจศาลในเยอรมัน,” โดย คณิต ฅ นคร จ, 2540, *รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฅ นคร*, น. 87.

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวต่อมวลชน

การละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนำตัวผู้ถูกกล่าวหาไปทำแผนประทุษกรรม ประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนนับเป็นปัญหาสำคัญและนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ โดยได้มีการรวบรวมสถิติการเสนอข่าว การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนำตัวผู้ถูกกล่าวหาออกทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนเพื่อที่จะทราบว่าการเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการดังกล่าว นั้นมีกฎหมายใดรองรับให้กระทำการ ในประเทศไทยมีการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการแก้ไขป้องกันและปราบปรามการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาและมีบทลงโทษผู้กระทำความผิดที่ละเมิดสิทธิผู้ถูกกล่าวหา แต่มาตรการดังกล่าวก็ไม่สามารถขจัดปัญหานี้หมดสิ้น ปริมาณการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนกลับเพิ่มจำนวนและความรุนแรงขึ้น จนกลายเป็นปัญหาที่ร้ายแรงและคุกคามสิทธิที่จะสันนิษฐานว่าบุคคลยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลว่าบุคคลผู้นั้นกระทำความผิดจริงและสิทธิมนุษยชนโดยส่วนรวม สาเหตุที่ทำให้การแก้ปัญหานี้ไม่สัมฤทธิ์ผลนั้น เนื่องจากมีอุปสรรคและข้อจำกัดอยู่หลายประการเหตุหลายประการ ฉะนั้นการจะแก้ไขที่จุดหนึ่งโดยเฉพาะ จึงเป็นการยากที่จะสัมฤทธิ์ผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน โดยการตัดต่อปกปิดหน้าตาของผู้ต้องหาเป็นเพียงการป้องกันที่ปลายเหตุ เพราะยังคงมีการแถลงถึงข้อมูลด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ชื่อ นามสกุล ที่อยู่อาศัย รวมทั้งลักษณะการกระทำความผิดต่อสาธารณชนอยู่ เมื่อผู้กระทำผิดพ้นโทษออกมาแล้วก็อาจจะส่งผลให้ไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขได้อีก ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการละเมิดสิทธิต่อผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่มีบทลงโทษที่เหมาะสมและชัดเจน จึงก็ยังคงกระทำการละเมิดสิทธิต่อผู้ต้องหาอย่างต่อเนื่องอยู่

ในการให้ข่าวสารใด ๆ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมของรัฐจะต้องคำนึงถึงคุณค่าทั้งสองเสมอ กล่าวคือ ในการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาแก่สื่อมวลชนผู้ให้ข่าวต้องระมัดระวังอย่างที่สุดที่จะมิให้การให้ข่าวนั้นกระทบกระเทือนถึงผลของคดี และในแต่ละกรณี ผู้ให้ข่าวจะต้องพิจารณาด้วยว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประชาชนมีน้ำหนักเหนือว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลที่สามที่เกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรให้ข่าวหรือไม่

และพึงให้ข่าวเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประชาชนมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ในปัจจุบันดูเหมือนว่าทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่างเน้นการประชาสัมพันธ์กันอย่างมาก แต่การกระทำของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าเรื่องใด ๆ จะต้องไม่เป็นการกระทำที่เกินความพอดี กล่าวคือจะต้องไม่เป็นการกระทำที่เป็นการโฆษณาความเด่นให้กับตนเอง¹

4.1 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับหลักประกันสิทธิตามกฎหมายต่างประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

ในกฎหมายต่างประเทศที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน และให้สัมภาษณ์ในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหา นั้น มีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดอย่างชัดเจน รวมถึงกำหนดวิธีการในการให้สัมภาษณ์หรือจัดแถลงข่าวด้วย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย มีข้อสังเกตดังนี้

1) สหรัฐอเมริกา

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนของประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีการกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้สามารถทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพได้ในสองลักษณะคือ ในห้องสอบสวนของตำรวจเองและในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งนี้การกระทำในห้องสอบสวนจะให้กระทำต่อหน้านักสืบ นักจดชวเลข บันทึกรับสารภาพ และอัยการ

ส่วนกรณี การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในสถานที่เกิดเหตุ จุดประสงค์หลักในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ กระทำไปเพื่อยืนยันว่าจำเลยยอมรับสารภาพโดยสมัครใจและเพื่อต้องการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนอื่นเท่านั้น ไม่ได้กระทำไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ หรือแสดงวิธีการกระทำความผิดเพื่อสร้างความพอใจแก่สาธารณชนอย่างเช่นในประเทศไทย อีกทั้ง ประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับการพิจารณาชี้ขาดข้อเท็จจริงของลูกขุนเป็นอย่างสูงเพราะการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพทำให้ไม่สามารถคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นลูกขุนที่เที่ยงธรรมปราศจากอคติความลำเอียงได้เท่ากับเป็นการปฏิเสธสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม และการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพไม่ได้มีการทำต่อหน้าสื่อมวลชนแต่จะกระทำต่อหน้า นักสืบ นักจดชวเลข บันทึกรับสารภาพ และอัยการเท่านั้น โดยถือว่าแม้จะเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเปิดเผยขั้นตอนกระทำความผิดให้ประชาชนหรือสื่อมวลชนได้ทราบ แต่การเปิดเผยหรือ

¹ ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา (น. 354). เล่มเดิม.

ให้ข่าวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่เป็นการแทรกแซงการดำเนินกระบวนการพิจารณา หรือทำให้สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม ปราศจากอคติได้รับการกระทบกระเทือน จึงเห็นได้ว่าการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดมีผลกระทบต่อคดี เพราะอาจทำให้ลูกขุนเกิดอคติจนทำให้จำเลยไม่ได้รับการพิจารณาโดยเที่ยงธรรม สหรัฐอเมริกาจึงควบคุมการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อไว้อย่างชัดเจน โดยไม่มีการให้สิทธิเจ้าหน้าที่ตำรวจนำผู้ต้องหาออกทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อหน้าสื่อมวลชนในทุกกรณี นอกจากนี้การละเมิดสิทธิมนุษยชนเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาคดีโดยการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพยอมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กล่าวถ้อยคำต้อง รับผิดฐานหมิ่นประมาทด้วย

ในขณะที่ตามกฎหมายไทย มีระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อหน้าสื่อมวลชน แต่ดูเหมือนว่าข้อกำหนดดังกล่าวยังไม่ได้รับการคำนึงถึงในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีทั่วไปเท่าใดนัก ทั้งนี้ ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักและแนวทางปฏิบัติในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาออกทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อหน้าสื่อมวลชน แต่เป็นการทำไปเพื่อยืนยันว่าจำเลยยอมรับสารภาพโดยสมัครใจและเพื่อต้องการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนอื่นเท่านั้น โดยไม่ก้าวล่วงถึงข้อมูลของผู้กระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา และเพื่อไม่ให้การเสนอข่าวกระทบต่อกระบวนการพิจารณาเลือกลูกขุนและกระบวนการพิจารณาคดีของศาลด้วยความยุติธรรม

ดังกล่าวนับเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ประเทศไทยควรนำมาปรับปรุงกฎหมายและแนวทางปฏิบัติในเรื่องของวัตถุประสงค์ของการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพเพื่อที่จะไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิ ๆ ต่าง ๆ ของผู้ต้องหา

2) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

กฎหมายเยอรมันมีบทบัญญัติที่คุ้มครองมิให้การกระทำใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทบต่อเกียรติของผู้ต้องหาในกรณีเมื่อผู้ต้องหายอมรับสารภาพจะไม่มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพแต่อย่างใด ส่วนตัวบทกฎหมายและบทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของกฎหมายที่คุ้มครองชื่อเสียง เกียรติยศและการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาไม่ให้ถูกเปิดเผยข้อมูลในชั้นสอบสวนในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด แม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดเรื่องการห้ามนำผู้ต้องหาออกทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนไว้ แต่มีกฎหมายกำหนดโทษเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนที่มีลักษณะเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของกฎหมายที่คุ้มครอง

ชื่อเสียง เกียรติยศและความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลไว้ ดังเช่นใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นใด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น และในวรรคสอง กำหนดว่าผู้ใดทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องบุคคลอื่น ถ้าผู้ฝ่าฝืนไม่มีส่วนผิดในการกระทำผิด ผู้ฝ่าฝืนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบเท่าที่ได้กระทำ และในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 186 กำหนดว่าผู้ใดกล่าวร้ายย่นหรือทำให้แพร่หลายซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลอื่นอันเป็นการดูถูกหรือทำให้เสียหายต่อชื่อเสียงในสังคมหรือเสียหายต่อความน่าเชื่อถือต้องถูกลงโทษในความผิดฐานหมิ่นประมาท ถ้าการหมิ่นประมาทได้กระทำโดยเปิดเผยหรือทำให้แพร่หลายโดยการเขียน การวาดภาพ หรือรูปภาพ ต้องระวางโทษ รวมทั้งในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 353 B (1) กำหนดว่า ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงานหรือเคยเป็นพนักงานเปิดเผยความลับในหน้าที่ราชการซึ่งตนดูแลรับผิดชอบอยู่โดยปราศจากอำนาจและโดยการกระทำเช่นนั้นทำให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ สาธารณะโดยส่วนรวม ต้องรับผิดชอบในทางอาญาเช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว จะเห็นได้ว่าถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ แต่ตามกฎหมายไทยนั้น ไม่ว่าจะผู้ต้องหาจะให้การรับสารภาพหรือไม่ก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อหน้าสื่อมวลชน

กฎหมายเยอรมันได้มีบทกำหนดบทลงโทษต่าง ๆ ไว้ ว่าถ้อยคำที่กล่าวหาว่าบุคคลใดกระทำความผิดอาญาถือเป็นการหมิ่นประมาทบุคคลนั้นตามประมวลกฎหมายอาญา ทำให้สามารถควบคุมไม่ให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการประจานผู้ต้องหาคดีโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ดังเช่นที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ส่วนหลักตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของเยอรมนีนั้นแม้จะเป็นไปในทางเดียวกับหลักความรับผิดชอบละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยก็ตาม แต่ในส่วนของบทลงโทษที่ระบุชัดเจนในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา เช่น ความรับผิดชอบละเมิด หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นต้น ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้ความเคารพต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา และในการบังคับใช้กฎหมายศาล ได้ให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเป็นอย่างมากและมีขอบเขตที่เหมาะสมระหว่างสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ในทางปฏิบัติไม่พบการประจานผู้ถูกกล่าวหาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งทางบทลงโทษของการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาไทยกลับไม่เคร่งครัดเหมือนของเยอรมนี ทำให้อำนาจบังคับของกฎหมายตามหลักประกันสิทธิดังกล่าวไม่มีความศักดิ์สิทธิ์เท่าที่ควร

ผู้เขียนเห็นว่าประเทศไทยควรนำหลักกฎหมายในส่วนของบทลงโทษการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพื่อการป้องกันการและแก้ไขปัญหาที่ผู้ต้องหาถูกละเมิด สิทธิโดยการกำหนดประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการละเมิด สิทธิของผู้ถูกกล่าวหา และเพื่อไม่ให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลการกระทำ ความผิดกระทบต่อกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา

4.2 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ

การนำตัวผู้ถูกกล่าวหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเป็นวิธีการหนึ่งในการ รวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะสามารถทำได้ และเพื่อเป็น พยานสนับสนุนการพิจารณาในชั้นศาลว่า การรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นไปด้วยความสมัครใจ มิได้เกิดจากการบังคับขู่เข็ญแต่อย่างใด ฉะนั้น สิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่คดีแล้วพนักงาน สอบสวนต้องจัดการรวบรวมเข้าไว้ ในกรณีที่ผู้ต้องหาได้รับสารภาพความผิดตามข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนจะละเว้นหรือละเลยในการหาพยานหลักฐานให้แน่นแฟ้นเพราะเห็นว่าผู้ต้องหา ให้การรับสารภาพเป็นการเพียงพอแล้ว การกระทำดังกล่าวย่อมไม่ชอบด้วยหลักการสอบสวน เพราะหากว่าผู้ต้องหาไปกลับคำให้การในชั้นศาลและพยานหลักฐานที่รวบรวมไว้ก็ไม่มีหรือไม่พอ ก็จะทำให้ศาลยกฟ้องได้ ดังนั้นเมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนควรต้องนำ ผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมหรือนำชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพแล้วจับบันทึก เอาไว้ว่าผู้ต้องหาได้นำไปชี้สถานที่แห่งใด แสดงท่าทางในการกระทำอย่างไรแล้วให้ผู้ต้องหา ลงลายมือชื่อไว้ในบันทึกการนำผู้ต้องหาชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนั้นไว้ด้วย เช่น ถ้าเป็นคดีที่สำคัญหรือเป็นที่สนใจของประชาชน หรือสันตะเทือนขวัญของประชาชน พนักงาน สอบสวนจะจัดกล้องวิดีโอบันทึกภาพและเสียงของผู้ต้องหาประกอบการทำแผนประทุษกรรมด้วย เคยปรากฏเป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ ตัวอย่างคดีที่น่าสนใจ ดังนี้

ย้อนกลับไปกว่า 26 ปีที่ผ่านมา ช่วงเย็นวันที่ 22 ก.ค. 2529 หลังจากที่เด็กหญิงวัย 16 ปี ลูกครึ่งไทย-อเมริกัน น.ส.เชอร์รี่แอน ดันแคน เลิกเรียนที่โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งย่านพระโขนง และกำลังจะกลับบ้านพัก แต่แล้วก็ได้หายตัวไปอย่างลึกลับ หลังจากโดยสารรถแท็กซี่ ญาติต้องไป แจ้งความที่ สน.พระโขนง กระทั่งเวลาผ่านไป 3 วัน มีคนพบศพเธออยู่ในป่าดงเสม ต.บางปูใหม่ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ในเบื้องต้นตำรวจ สภ.เมืองสมุทรปราการ ตั้งประเด็นการเสียชีวิตน่าจะถูก คนร้ายลวงมาฆ่าเพื่อชิงทรัพย์และข่มขืน การสืบสวนสอบสวนติดตามจับกุมผู้กระทำความผิด

จึงเริ่มต้นขึ้น แน่แน่นอนเป็นที่สุดว่า การปะติดปะต่อจิ๊กซอว์สำคัญเพื่อหาตัวคนร้าย ตำรวจต้องเริ่มจากการขุดคุ้ยมูลประวัติของผู้ตายก่อนข้างละเอียดไล่เรียงความสัมพันธ์ของผู้เสียชีวิตกับบรรดาคนใกล้ชิด กระทั่งมีการพุ่งเป้าไปที่ นายวินัย ชัยพานิช หรือ เสี่ยวินัย ซึ่งเป็นผู้อุปการะและมีความสัมพันธ์เป็นพิเศษกับเซอร์รีแอน แนวทางการสอบสวนพบว่าเคยมีปัญหาหระหองระแหงกัน เนื่องจากผู้ตายเริ่มมีหนุ่มรุ่นราวคราวเดียวกันมาติดพัน ต่อมาตำรวจไปได้พยานปากสำคัญ คือ คนขับรถสามล้อที่อ้างตัวว่า เห็นกลุ่มผู้ต้องหาอุ้มเหยื่อออกมาจากบ้านเสี่ยวินัย หลังจากนั้นจึงมีการแถลงข่าวจับกุม นายวินัย พร้อมลูกน้องอีก 4 คนดำเนินคดี ประกอบด้วย 1. นายรุ่งเฉลิม หรือเฮาดี กนกชวาลชัย 2. นายพิทักษ์ คำชาย 3. นายกระแสร้ พลอยกลุ่ม และ 4. นายธวัชชัย กิจประยูร คดีนี้มีการนำตัวผู้ต้องหาไปแถลงข่าวการจับกุมอย่างครึกโครม เนื่องจากเป็นคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชนเป็นอย่างมาก ในที่สุดอัยการสั่งฟ้องลูกน้องของนายวินัย ทั้ง 4 คน ส่วนนายวินัย รอดตัวเพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอ ศาลชั้นต้นพิพากษาประหารชีวิตจำเลยทั้ง 4 คน อย่างไรก็ตามคดีพี่น้องจำเลยทั้ง 4 คน เดินทางต่อสู้คดี ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลจังหวัดสมุทรปราการ กระทั่งศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องจำเลยทั้งหมด แต่ให้ขังระหว่างรอฎีกาอีก 6 ปี จากนั้นปี 2536 ศาลฎีกาจึงมีคำพิพากษาว่าทั้งหมดเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่คดีนี้ค่อนข้างสลดใจอย่างมาก เพราะก่อนจะมีคำตัดสินทั้งหมดคือผู้บริสุทธิ์ นายรุ่งเฉลิม เสียชีวิตเพราะหัวใจวายภายในคุก ส่วนนายพิทักษ์ และนายธวัชชัย ได้รับอิสรภาพไม่นานก็เสียชีวิตอย่างน่าสงสารเนื่องจากติดโรคมะเร็งจากระหว่างถูกคุมขัง ส่วนนายกระแสร้ ที่รอดชีวิตเพียงคนเดียวก็ต้องพิการเนื่องจากกระดูกสันหลังร้าว สุดท้ายต้องมีการรื้อฟื้นคดีกันใหม่อีกครั้ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ออกคำสั่งที่ 658/2542 ลงโทษข้าราชการตำรวจที่มีส่วนกระทำผิดวินัยร้ายแรง ปั่นพยานเท็จ ให้ร้ายผู้บริสุทธิ์ มีคำสั่งให้ออกจากราชการ ส่วนคนขับสามล้อที่มาให้การเท็จ ศาลพิพากษาจำคุก 8 ปี นอกจากนี้ตำรวจกองปราบปราม เข้ามารับผิดชอบในการคลี่คลายคดีใหม่ จนสามารถติดตามจับกุมคนร้ายตัวจริง คือนายสมัคร ฐูปบุษการ และนายสมพงษ์ บุญฤทธิ์ และมีผู้รู้เห็นอีก 2 คน ที่ให้เบาะแสในการจับกุม ตำรวจกันไว้เป็นพยาน คดีนี้มีการต่อสู้จนถึงศาลฎีกาตัดสินให้จำคุกตลอดชีวิต ขณะที่ผู้จ้างวานเป็นสาวใหญ่นามสกุลดัง ศาลชั้นต้นตัดสินประหารชีวิต แต่ต่อสู้คดีทั้งชั้นอุทธรณ์และฎีกาตามลำดับ กระทั่งศาลฎีกายกฟ้อง เนื่องจากหลักฐานไม่เพียงพอ ส่วนฝ่ายผู้บริสุทธิ์ ที่ตกเป็นจำเลยของสังคม เป็น “แพะรับบาป” ยาวนานกว่า 6 ปี รวมทั้งการต่อสู้เรียกร้องสิทธิต่าง ๆ รวมกว่า 10 ปี ทางแพ่งและอาญา ในที่สุดศาลแพ่งชั้นต้นก็พิพากษาให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ชดใช้ให้แก่ผู้เสียหายในคดีนี้เป็นเงินกว่า 26 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ย 7.5% ต่อปี รวมทั้งหมดยกกว่า 38 ล้านบาท² คดีนี้ถือเป็นบทเรียนของตำรวจไทยเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐาน การทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนเป็นอย่างดี

² เกลินิวส์. (2555). คดีฆาตกรรม “เซอร์รีแอน ดันแคน” ดำเนินจับ “แพะ” บทเรียนตำรวจไทย.

คดีดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นคดีที่สันตะเพื่อนขวัญและเป็น ที่สนใจของประชาชน ซึ่งเมื่อผู้ต้องหาให้การสารภาพในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนก็จะนำผู้ต้องหาไปทำแผน ประทุษกรรมหรือนำไปชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพจะมีการบันทึกภาพรายละเอียดต่าง ๆ ตรงกับคำรับสารภาพเป็นชั้นตอนทุกแง่ทุกมุม เริ่มตั้งแต่การวางแผน การตระเตรียมการ การลงมือ กระทำความผิดอย่างละเอียดทุกชั้นตอน จะเห็นได้ว่าทุกคดีมีการเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนเข้า ทำข่าวโดยการถ่ายภาพขณะผู้ต้องหาทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในสถานที่ต่าง ๆ ที่สาธารณชนสามารถเข้าร่วมชมการทำแผนประทุษกรรมดังกล่าวได้อย่างเปิดเผย โดยมีการเปิดเผย ข้อมูลของผู้ต้องหาอย่างชัดเจน รวมทั้งชั้นตอนวิธีการกระทำความผิด รวมทั้งความรู้สึกและ แรงจูงใจในการกระทำความผิด ซึ่งในบางกรณีเป็นคดีสะเทือนขวัญ เช่นกรณีที่บุตรชายฆ่าบิดา มารดาและน้องชาย เจ้าหน้าที่ตำรวจถึงกับต้องจัดให้ผู้ต้องหาใส่เสื้อเกราะขณะทำแผนประทุษกรรม ทั้งนี้ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดให้มีการใส่เสื้อเกราะก็เพราะคาดหมายได้ว่าประชาชนที่เข้าร่วมดูการ ทำแผนประทุษกรรมอาจมีอารมณ์ร่วมและเกิดความ โกรธแค้นจนอาจเข้าทำร้ายผู้ต้องหาได้

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพดังกล่าว โดยในทางปฏิบัติพนักงาน สอบสวนจะรวบรวมเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเอาแก่ผู้ต้องหาในชั้นศาลได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกัน มิให้ผู้ต้องหากลับใจให้การปฏิเสธในชั้นศาล หรือแม้จะกลับใจปฏิเสธในชั้นศาลก็จะไม่เสียหายแก่ รูปคดีเพราะมีพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพอันได้มาจากการจัดทำแผนประทุษกรรม ซึ่ง จะใช้ยืนยันเอาแก่ผู้ต้องหาในชั้นศาลได้เป็นอย่างดี เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1346/2530 โจทก์ไม่มี ประจักษ์พยานเห็นเหตุการณ์ขณะจำเลยข่มขืนและฆ่าเด็กหญิง พ. แต่โจทก์มีพยานมาเบิกความว่า เห็นชายคนหนึ่งวิ่งไล่เด็กหญิง พยานจำไม่ได้ว่าเป็นใครเพราะยืนอยู่ห่าง ปรากฏว่าเวลาที่พยาน เห็นเหตุการณ์นั้นตรงกับเวลาที่เกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุเล็กน้อยพยานได้พบจำเลยอยู่ตรงบริเวณ ใกล้กับที่พบศพเด็กหญิง พ. จำเลยสวมเสื้อผ้าเช่นเดียวกับเสื้อผ้าของชายที่วิ่งไล่เด็กผู้หญิง ทั้งพฤติการณ์ของชายและเด็กหญิงที่พยานเห็นนั้นก็ตรงกับข้อเท็จจริงตามคำรับสารภาพของจำเลย ประกอบกับได้ความว่า การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของจำเลยนั้น เจ้าหน้าที่ ตำรวจต้องคอยถามจำเลยทุกชั้นตอน และบางครั้งเมื่อผู้แสดงแทนผู้ตายทำไม่ถูก จำเลยก็บอกให้ ทำใหม่ให้ถูกต้อง ซึ่งเป็นเหตุผลแสดงว่าจำเลยได้ให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ ฟังได้โดย ปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้อง

การรวบรวมพยานหลักฐานนับว่าเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินคดีอาญาที่มีจุดมุ่งหมาย ในการชี้ขาดเรื่องที่กล่าวหาโดยอาศัยความจริง การทำแผนประทุษกรรมหรือนำไปชี้สถานที่เกิด เหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญาเป็นวิธีการหนึ่งที่พนักงานสอบสวนนำมาใช้

ในการรวบรวมพยานหลักฐานในการสอบสวนคดีอาญาที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ ซึ่งในปัจจุบัน การจัดทำแผนประทุษกรรมในคดีอาญาบางเรื่อง มักปรากฏออกสู่สายตาของสาธารณชนอยู่เสมอ ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว ภาพที่ปรากฏสู่สายตาประชาชนนั้น ได้ชี้ให้เห็นถึงการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน และสร้างความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องหา ซึ่งเป็นการผิดวัตถุประสงค์ของการรักษาความสงบเรียบร้อย และการอำนวยความสะดวกให้ประชาชน แม้ว่าการทำแผนประทุษกรรมหรือนำไปชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในคดีอาญาเป็นมาตรการสำคัญ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหาความจริงในคดีอาญาก็ตาม

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีปรากฏให้เห็นอยู่อย่างต่อเนื่อง ในลักษณะของการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำตัวผู้ถูกกล่าวหาและของกลาง เผยแพร่ต่อสื่อมวลชนโดยสาเหตุการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ ต้องการให้ประชาชนทราบวิธีการกระทำผิดจะได้ระมัดระวังรวมทั้งผู้บังคับบัญชาสั่งให้นำผู้ต้องหาและของกลางไปแถลงข่าว เช่น ให้สื่อมวลชนถ่ายภาพผู้ต้องหาในห้องควบคุม และใส่เครื่องพันธนาการในสถานีดำรวจ เรื่องรายงานการตรวจสอบที่ 24/2545 และกรณีไม่สอบสวนให้ชัดเจนก่อนให้ข่าว สื่อมวลชน เรื่องรายงานการตรวจสอบที่ 25/2547³

อย่างไรก็ตาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการออกระเบียบและคำสั่งภายในหน่วยงาน ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ โดยเปิดเผยต่อสื่อมวลชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจำนวนหลายฉบับ เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลของผู้ถูกกล่าวหาต่อสื่อมวลชน ซึ่งข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องมีปรากฏดังนี้

1) บันทึกข้อความ กองคดี กรมตำรวจ (ชื่อเดิม) ที่ 0503.6 / 16442 ลงวันที่ 11 ธ.ค.2539 เรื่อง กำชับและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการชี้ตัวผู้ต้องหา การนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

2) บันทึกข้อความ ตร.ที่ 0007.23/10212 ลงวันที่ 9 ธ.ค.2547 เรื่อง กำชับแนวทางการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุที่มีข้าราชการตำรวจเกี่ยวข้องด้วย

³ จาก สาเหตุการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (รายงานผลการวิจัย) (น. 80), โดย สัจญา บัวเจริญและคณะ, 2554 (กันยายน), กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.).

3) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พ.ย. 2548 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าวการแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

4) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 465/2550 ลงวันที่ 15 ส.ค. 2550 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าวการแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพ ต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (แก้ไขเพิ่มเติม)

5) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 ก.ค. 2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนและมาตรการควบคุมตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา

6) ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 30 เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนและการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

จากคำสั่งและระเบียบข้างต้น จะเห็นว่าระเบียบปฏิบัติที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการประกาศใช้ในหลายฉบับดังกล่าว นั้น มีเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่มุ่งในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาทั้งสิ้น โดยวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

1) ระเบียบปฏิบัติและคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติทุกฉบับเกี่ยวกับเรื่องการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนหรือการให้ข่าวต่อสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีวัตถุประสงค์เดียวกันคือมุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญามีให้ถูกละเมิด โดยการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจเอง

2) ระเบียบหรือคำสั่งตั้งแต่เป็นกรมตำรวจจนกระทั่งเปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นกำหนดถึงแนวทางปฏิบัติในการนำผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนไว้แล้ว แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่ามีกรปฏิบัติที่สุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคำสั่งส่วนใหญ่จะมีการเน้นย้ำให้ห้ามการแถลงข่าวผู้ต้องหา เขี่ยอาชญากรรมหรือล่อลวงละเมิดสิทธิบุคคล แต่มีข้อยกเว้นให้พนักงานสอบสวนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี หรือได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา เขี่ยอาชญากรรมหรือผู้เสียหาย ซึ่งตรงข้อยกเว้นนี้เองอาจเป็นเหตุผลที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำมาเป็นเหตุผลหลักถึงความจำเป็นที่ต้องมีการทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน และเนื่องจากการเปิดช่องให้มีการแถลงข่าวตามดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะการให้ข่าวสารต่อสื่อมวลชนขององค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมของรัฐในหลาย ๆ ครั้ง ที่เป็นไปในทางที่ต้องการจะแสดงให้เห็นประชาชนทั่วไปได้รับทราบถึงประสิทธิภาพของการทำหน้าที่ขององค์กรนั้น ๆ มีอะไร ๆ ที่แฝงเร้นอยู่ด้วย จึงเป็นการแสวงหา

ประโยชน์จากผู้ถูกกล่าวหาเพื่อชื่อเสียงของเจ้าหน้าที่ หรือของหน่วยงาน ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรมใด ๆ ทั้งสิ้น

การใช้ดุลพินิจที่ไม่เหมาะสมไม่อยู่บนความพอสมควรแก่เหตุและทำให้ปัญหาการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสภาพความเป็นธรรมของผู้ถูกกล่าวหาจะเกิดขึ้นด้วยเหตุผลกลใดก็ตามที่ความศรัทธาของผู้ถูกกล่าวหาและความศรัทธาของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของรัฐและต่อเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมของรัฐเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับความยุติธรรมและความสงบสุขของสังคม

3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีคำสั่งล่าสุดที่ 419/2556 ลง 1 ก.ค.2556 เพื่อกำชับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการนำตัวออกทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน แต่อย่างไรก็ตามคำสั่งดังกล่าวก็ยังไม่มีความบังคับอย่างเช่นกฎหมายและยังคงไม่มีบทลงโทษทำให้ในปัจจุบันก็ยังคงพบการปฏิบัติที่สุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา คดีอาญาอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

ดังนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงวิธีปฏิบัติการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมและยังมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือนอกจากจะเป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีอาญาแล้ว ในขณะเดียวกันก็เป็นกฎหมายที่กำหนดขอบเขตของอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย คือต้องมีกฎหมายให้อำนาจจึงจะทำได้

อย่างไรก็ตาม การกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ในกฎหมายก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาคือการค้นหาความจริง แต่การกระทำที่ไม่ถูกต้องเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงโดยไม่คำนึงถึงเกียรติภูมิของมนุษยชาตินั้นย่อมจะขัดกับหลักนิติรัฐ เพราะรัฐมีหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวกต่อการเคารพต่อเกียรติภูมิของผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็นเนื้อหาที่สำคัญในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวอีกนัยหนึ่งในการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหานั้น ไม่มีหลักว่าการค้นหาความจริงจะกระทำโดยปราศจากข้อจำกัด การดำเนินคดีอาญามีใช่เป็นการกระทำเพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องเนื้อหาของคำพิจารณาแต่เพียงประการเดียว แต่ต้องเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามวิถีความยุติธรรมด้วย ยิ่งกว่านั้นการกระทำของรัฐจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐาน “หลักความสมควรแก่เหตุ” (Verhältnismässigkeitsgrundsatz) กล่าวคือ ต้องมีความพอเหมาะพอดีไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ๆ ซึ่งรวมทั้งเรื่องที่ทำต่อตัวผู้ถูกกล่าวหาด้วย จากเนื้อหาของหลักความสมควรแก่เหตุแสดงว่าการเคารพต่อเกียรติภูมิของมนุษยชาติเป็นเนื้อหาที่สำคัญยิ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁴

⁴ จาก “ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา,” โดย คณิต ฌ นคร, (2529, มิถุนายน), *บทบัญญัติ*, 42(2). น. 352.

4.4 การจำกัดขอบเขตในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่รัฐควรมีขอบเขตที่ชัดเจนและกระทำในช่วงเวลาที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่าย กล่าวคือ คำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเป็นสำคัญ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวยังเป็นเพียงผู้ต้องหาเท่านั้น ไม่ใช่ผู้ที่ศาลมีคำพิพากษาว่ากระทำผิด อีกทั้งการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เจ้าหน้าที่รัฐควรกระทำขึ้นด้วยเหตุผลความจำเป็นในการรวบรวมพยานหลักฐานและความจำเป็นในการต้องเผยแพร่ข้อมูลในคดี โดยอยู่บนพื้นฐานการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งการกระทำเพื่อเป็นการเผยแพร่ลักษณะวิธีการกระทำความผิด เพื่อไม่ให้ประชาชนกระทำผิดตาม และเป็นการทำให้ประชาชนรู้ถึงวิธีการกระทำความผิดเพื่อจะได้ระมัดระวังการกระทำความผิดในรูปแบบต่าง ๆ โดยเจ้าหน้าที่รัฐใช้ดุลยพินิจพิจารณาว่าการเผยแพร่นั้นจะเกิดประโยชน์แก่สังคมหรือไม่ หรือมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด หากลักษณะของการกระทำผิดเป็นเพียงข่าวอาชญากรรมในลักษณะที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว ละไม่เกิดประโยชน์ในการเตือนภัยใด ๆ แก่สังคม ก็ไม่ควรทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน เพราะไม่เฉพาะเพียงผู้ต้องหาและครอบครัวของผู้ต้องหาเท่านั้นที่อาจได้รับผลกระทบ แต่ยังมีบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องและอาจได้รับผลกระทบด้วย ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวของผู้เสียหาย และตัวผู้เสียหายเองก็อาจได้รับผลกระทบด้วย

4.4.1 หลักในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการทำแผนประทุษกรรม

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน หากเกิดขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิของผู้ต้องหาในทางอาญา โดยเฉพาะสิทธิในชื่อเสียงของผู้ต้องหา เพราะการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน เป็นการประกาศให้บุคคลอื่นเข้าใจว่าผู้ต้องหากระทำความผิด ซึ่งจะต้องคำนึงถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีอาญานั้นด้วย ในเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐควรมีหลักในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน ดังนี้

(1) ผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ต้องหา

ในการดำเนินคดีอาญานั้น แม้ผู้ต้องหาจะตกเป็นผู้กระทำความผิดในคดี แต่ในทางกฎหมายบุคคลนั้นยังไม่ใช่ผู้กระทำผิดอย่างแท้จริงจนกว่าจะมีการพิสูจน์ความผิดให้ปราศจากข้อสงสัย และก็เป็นไปได้ว่าผู้ต้องหากระทำไปเพราะอ้างเหตุป้องกันพอสมควรแก่เหตุ หรือมีเหตุสุดวิสัยความจำเป็น การกระทำเช่นนี้ในแง่ของกฎหมาย ต้องถือว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ แต่การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็ผลมาจากการยอมรับสารภาพและการให้ความยินยอมของผู้ต้องหา หรือการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ดุลยพินิจเห็นสมควรว่า

ควรนำผู้ต้องหาทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนได้ ย่อมส่งผลให้ผู้ถูกรับทราบข่าวสารตามหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์หรือตามสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เกิดความเชื่อโดยฝังใจว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง ดังที่ได้ทราบมาแล้ว เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพ ย่อมทำให้ผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงในเบื้องต้น เชื่อโดยสนิทใจเสียแล้วว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ การที่เจ้าหน้าที่รัฐนำผู้ต้องหาไปการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน ยังเป็นการทำให้ผู้ต้องหาต้องค่าในสายตาของผู้ที่พบเห็น ทำให้ผู้ต้องหาต้องได้รับความอับอาย เสียชื่อเสียง และถูกเกลียดชังและในบางกรณีก็ถูกรุมประชาทัณฑ์จากประชาชนที่มาดูการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพอีกด้วย ซึ่งการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนถือเป็นการกระทำในลักษณะประจานหรือหยามเกียรติ ย่อมกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติภูมิ และสถานะทางสังคมของผู้ต้องหา อันเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น สิทธิที่ให้อันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริง สิทธิที่จะไม่ถูกประจานหรือหยามเกียรติ เพราะการแถลงข่าวเป็นการยื่นยันหรือประจานความผิดของผู้ต้องหาโดยตรง สิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นนี้ ปกติย่อมถือว่าเป็นสิทธิที่ไม่อาจสละได้ ดังนั้น ไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะสมัครใจให้เจ้าหน้าที่นำตัวมาแถลงข่าวหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นการละเมิดสิทธิดังกล่าว ซึ่งหากพิจารณาแล้วก็มีคดีต่าง ๆ จำนวนไม่น้อยที่มีการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและยังมีการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนกันครึกโครมขอยกตัวอย่างสำคัญ เช่น

คดี “จอบิ” เมื่อปี 2545 กรณีคนร้ายยิงรถนักเรียน โรงเรียนบ้านคาวิทยา จังหวัดราชบุรี เหตุเกิดเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2545 จนเป็นเหตุให้มีนักเรียนเสียชีวิต 3 คน บาดเจ็บสาหัสอีก 12 คน เป็นเหตุการณ์ที่คนทั้งสังคมให้ความสนใจและแน่นอนว่าสื่อมวลชนซึ่งมีหน้าที่อยู่แล้วต้องติดตามความคืบหน้า ขณะที่การสืบสวนสอบสวนของตำรวจภูธรภาค 7 ในขณะนั้นถูกกีดกันจากกระแสสังคมอย่างหนัก หลังเกิดเหตุสะเทือนใจได้ไม่นานจนในที่สุด “จอบิ ชาวกะเหรี่ยง” ในวัย 35 ปีได้เดินทางเข้ามาพบกับเจ้าหน้าที่พร้อมให้การในชั้นสอบสวนว่าร่วมกับนายพูโตะ และนายพะตะอีว่ายิงรถนักเรียนเพราะต้องการปล้น คดีนี้จึงดูเหมือนว่ากำลังจะจบลงด้วยดี เพราะผู้ต้องหาเข้ามาพบตัวเนื่องจากถูกเจ้าหน้าที่กวดขันอย่างหนัก กระบวนการสอบสวนได้มีการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ โดยแสดงท่าทาง ถืออาวุธปืน ท่าทางการยิงใส่รถนักเรียนดูแล้วเชื่อมโยงเป็นขั้นเป็นตอนดูแล้วน่าเชื่อว่าเป็นคนร้ายที่ก่อเหตุจริง ๆ

พนักงานสอบสวนจึงเร่งสรุปสำนวนส่งฟ้องอัยการ ก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมขั้นสุดท้าย ตลอดเวลา 2 ปีเศษ ของการต่อสู้คดีในชั้นศาล “จอบิ” ได้รับการช่วยเหลือด้านกฎหมายจากสหภาพนายความ โดย “จอบิ” กลับคำให้การในชั้นศาลและขอต่อสู้คดี พร้อมกับเบิกความว่า

ถูกนายจอร์แบ ชาวกะเหรี่ยงใช้ปืนจี้บังคับให้ยอมเป็นคนร้ายมามอบตัว มิฉะนั้นจะฆ่าลูกเมีย จำต้องยอมมาเป็นคนร้าย และในระหว่างการสู้คดี มีพยานหลายคนเห็น “นายจอบิ” เก็บมะเขืออยู่ที่ไร่บ้านห้วยน้ำหนักในวันเกิดเหตุ ประกอบกับรูปร่างของนายจอบิ ก็เดียวกับที่นักเรียนที่อยู่ในเหตุการณ์เห็น นอกจากนั้นนักเรียนที่เป็นพยานฝ่ายโจทก์ยังยืนยันว่าคนร้ายมีทั้งหมด 7 คน ไม่ใช่ 3 คนตามที่อัยการฟ้อง และยังมีรายงานเอกสารหน่วยข่าวกรองระดับสูงชี้ว่า คนร้ายที่ยังรณนักเรียนเป็นกลุ่มนายจอร์แบ กับพวก ไม่มี “นายจอบิ” เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยแต่อย่างใด จนกระทั่งวันที่ 31 มีนาคม 2547 ศาลจังหวัดราชบุรีมีคำพิพากษายกฟ้องนายจอบิทุกข้อหา สังคมจึงเริ่มเข้าใจว่า ที่แท้ “จอบิ คือแพะแห่งคดีบ้านคา”⁵ ซึ่งในปัจจุบันคดีนี้ก็ยังไม่สามารถมีการจับกุมผู้ต้องหาที่แท้จริงได้แต่อย่างใด

กรณีนี้ที่เจ้าหน้าที่รัฐนำผู้ต้องหาดังกล่าวไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนนั้น นอกจากจะเป็นการประจานความผิดที่ยังไม่อาจสรุปได้ชัดเจนแล้ว ยังเป็นการหมิ่นและหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาอย่างยิ่งด้วย จากกรณีดังกล่าว ปรากฏในท้ายคดีที่ไม่มีคำพิพากษาของศาล ว่าผู้ต้องหากระทำความผิดเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องไม่ใช่ดุลพินิจในการให้กระทำการใด ๆ เพื่อเปิดเผยข้อมูลการกระทำความผิดของผู้ต้องหาต่อสาธารณชนในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหา เพราะการกระทำนั้นมีลักษณะของการละเมิดสิทธิ กล่าวคือ การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ต่อสื่อมวลชน ย่อมเป็นการกระทำในทางที่เป็นโทษต่อผู้ต้องหา คือทำให้ผู้ต้องหาต้องด้อยค่าลง เพราะแม้ในการที่บุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาแสดงว่าเป็นผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ยังไม่มียอำนาจที่จะมาเปิดเผยต่อสาธารณชนในลักษณะที่ทำให้เขาถูกดูหมิ่นเหยียดหยามได้เลย และการที่ต้องกระทำต่อหน้าสาธารณชนยังเป็นการประจานผู้ต้องหา เพราะการที่เจ้าหน้าที่รัฐทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน โดยเปิดเผยชื่อ นามสกุล แม้มีการปกปิดใบหน้าของผู้ต้องหาก็ตาม ก็ยังถือว่าเป็นการดูหมิ่น เหยียดหยาม และเป็นการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นกัน

ดังนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนเป็นการกระทำที่สุ่มเสี่ยงขัดต่อหลักกฎหมายโดยชัดเจน เนื่องจากไม่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งหลักในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาที่เหมาะสม เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในกรณีจำเป็นเพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน ส่วนการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนทำได้โดยสรุปเพียงลักษณะแห่งการกระทำผิด ผลการจับกุม วิธีที่ใช้กระทำความผิดเท่านั้น เพื่อเคารพสิทธิและหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหายังคงเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด และท้ายที่สุดเพื่อให้

⁵ ผู้จัดการ Online. (2548, 10 มีนาคม). เมื่อ “จอบิ” แพะผู้อำภพลุกขึ้นทวงสิทธิความเป็นคนไทย! สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2557, จาก www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9480000034536

ผู้ต้องหาได้กลับสู่สังคมอย่างปกติ

(2) บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง

ส่วนกรณีบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา โดยเฉพาะความเสียหายที่กระทบแก่ชื่อเสียงมีความสำคัญมากต่อบุคคลเหล่านี้ เพราะต้องถูกสังคมประณามเท่ากับได้รับผลกระทบตามผู้ต้องหาไปด้วยทั้งที่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด เพราะเป็นบุคคลใกล้ชิดผู้ต้องหา จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการนำตัวผู้ต้องหาคดีอาญาออกทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน สาธารณชนมักจะเชื่อแล้วว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง หากมีการนำเสนอข่าวจนเป็นที่รู้จักเป็นการทั่วไปย่อมทำให้ครอบครัวของผู้ต้องหา ไม่ว่าจะเป็นบิดา มารดา ภรรยา บุตร และญาติพี่น้องมักจะได้รับผลกระทบไปด้วยไม่มากก็น้อย เช่น อาจทำให้ต้องได้รับความอับอาย หรืออาจกลายเป็นที่รังเกียจของบุคคลรอบข้าง จนบางครั้งต้องย้ายที่อยู่หนี ส่งผลให้พวกเขาต้องได้รับผลร้ายเสมือนกับว่าตกเป็นผู้กระทำผิดเสียเอง การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติหน้าที่ จึงควรต้องตระหนักถึงความเสียหายที่กระทบต่อบุคคลอื่นด้วย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ เช่น เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2556 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพหลังก่อเหตุฆ่าข่มขืนน้องการ์ตูน วัย 6 ขวบ ยังจุดเกิดเหตุ บริเวณพื้นที่รกร้างติดกับซอยสุขุมวิท 105หรือซอยลาซาล แขวง-เขตบางนา โดยในระหว่างการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน มีประชาชนหลายร้อยคนเดินทางมารอยังจุดเกิดเหตุหลังทราบข่าวว่าเจ้าหน้าที่จะนำตัวผู้ต้องหา มาทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องใช้กำลังกองร้อยควบคุมฝูงชนจำนวน 150 นาย มาคอยรักษาความปลอดภัยบริเวณจุดเกิดเหตุ โดยเจ้าหน้าที่ใช้เวลาในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพทั้งหมด 30 นาทีก่อนรีบพาตัวผู้ต้องหาขึ้นรถตู้เดินทางกลับ สน.บางนา ทันที การทำแผนประกอบประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพครั้งนี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก ตั้งแต่เริ่มนำตัวผู้ต้องหาลงจากรถตู้ประชาชนก็ฮือกันเข้ามาตะโกนด่าทอผู้ต้องหาต่าง ๆ นานาด้วยความโกรธแค้น จนเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องตั้งวงล้อมตัวผู้ต้องหาเอาไว้ถึง 2 ชั้น ซึ่งสุ่มเสี่ยงต่อการเกิดเหตุประท้วงหรือเกิดเหตุร้ายต่อตัวผู้ต้องหาเป็นอย่างมาก

นอกจากนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นต่อมาคือเรื่องราวข้อมูลการกระทำความผิดทางอาญานั้น อาจเป็นเรื่องพุดคุยวิพากษ์วิจารณ์กันทั่ว ๆ ไป จนส่งผลให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องในคดีนั้น ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้องทั้งของฝ่ายผู้กล่าวหา และผู้เสียหาย ต้องได้รับความอับอายและเสียชื่อเสียง และเป็นการประจานความผิด หรือความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งในบางกรณีศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดด้วยซ้ำไป

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่าการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาออกทำแผนประทุษกรรม ประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนในลักษณะยืนยันว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิด นอกจากจะมีความสัมพันธ์ต่อการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาแล้ว อาจสัมพันธ์ต่อการละเมิดสิทธิของผู้เสียหาย พยาน และครอบครัวของทั้งผู้ต้องหาและผู้เสียหายด้วย ตรงนี้เองผู้เขียนมองลึกไปถึงเรื่องสถานที่เกิดเหตุ เช่นบ้านที่เกิดเหตุ เมื่อมีการเผยแพร่ไปสู่สาธารณะแล้ว บ้านหรือสถานที่ดังกล่าวในบางเรื่องอาจส่งผลกระทบต่อผู้ต้องหาและผู้เสียหายได้ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ข่าวเป็นการยืนยันว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องใช้ดุลยพินิจ เปรียบเทียบระหว่างประโยชน์สาธารณะกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลว่าสิ่งไหนสำคัญกว่ากัน มิเช่นนั้นอาจจะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาและบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวได้

4.4.2 ผลกระทบต่อความยุติธรรมของคดี

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ว่าจะเป็นชั้นพนักงานสอบสวน อัยการ หรือในการพิจารณาคดีของผู้พิพากษาหรือตุลาการนั้น หลักประกันความเป็นธรรมที่สำคัญที่สุดก็คือ ความเป็นอิสระและความเป็นกลาง ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรองรับไว้ แท้จริงแล้วทั้งสองหลักการดังกล่าวมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันโดยตรง โดยความมีอิสระของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนศาลหรือตุลาการนั้น มิได้หมายความว่ามีความมีอิสระในการที่จะดำเนินการใช้ดุลยพินิจการตัดสินใจอะไรก็ได้ตามอำเภอใจ หากแต่หมายถึงการที่ทุกหน่วยต้องมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริง ที่จะดำเนินการ หรือมีคำสั่งใด ๆ ตามหลักกฎหมายและข้อเท็จจริงแห่งคดี โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบุคคลหรือองค์กรใด ๆ รวมทั้งปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐ หรือองค์กรอื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ในอันที่จะส่งผลกระทบต่อการใช้ดุลยพินิจตัดสินใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในคดี ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนศาลหรือตุลาการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเที่ยงธรรม

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา องค์กรที่เกี่ยวข้องมักจะเป็นองค์กรที่ต้องใช้ดุลยพินิจความเห็นทางคดี ซึ่งตามหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาต้องได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ตั้งแต่ชั้นก่อนพิจารณาคดี และในชั้นพิจารณาคดี ด้วยเหตุนี้จึงไม่ควรให้มีเหตุแทรกซ้อนอื่น ๆ เข้ามามีผลกระทบต่อดุลยพินิจในการตัดสินใจ ซึ่งการนำตัวผู้ต้องหาคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนนั้นเป็นผลมาจาก การยอมรับสารภาพของผู้ต้องหาในคดี ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจเห็นว่าเป็นประโยชน์ทางคดีและเผยแพร่สู่สาธารณะ จึงจัดให้มีการนำตัวผู้ต้องหาคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน เมื่อปรากฏเป็นภาพข่าวเผยแพร่ต่อสาธารณชน ย่อมทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการ

ยุติธรรมทางอาญาได้รับรู้และอาจมีผลต่อการใช้ดุลยพินิจ การตัดสินใจของผู้พิจารณาโดยตรงไม่มากนักน้อย กล่าวคือหากผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงแล้ว อาจไม่ได้รับความยุติธรรมซึ่งเป็นสิทธิที่พึงจะได้รับ แต่หากสาธารณชนเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด แต่เมื่อเข้าผ่านกระบวนการยุติธรรมแล้วมีความเห็นว่าไม่เป็นความผิด อาจเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยต่อสาธารณชนเกี่ยวกับความโปร่งใส หรือให้ความเป็นธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม ไปจนถึงความเชื่อถือศรัทธาในดุลยพินิจของศาล ซึ่งในบางกรณีผู้ต้องหาอาจจะกระทำความผิดจริงแต่กฎหมายอาจเห็นว่าไม่ผิด เพราะมีสิทธิป้องกัน หรือวิกลจริตขณะก่อเหตุ ผู้ต้องหาสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ แต่การนำตัวผู้ต้องหาคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนนั้นอาจเป็นการโน้มน้าวให้ศาลเชื่อในเชิงอคติก่อนแล้ว เพราะจากภาพข่าวหรือบทสัมภาษณ์ที่เจ้าหน้าที่ได้ให้ข่าวผ่านสื่อมวลชนนั้น ย่อมทำให้ศาลโน้มเอียงเพราะเชื่อหรือคล้อยตามไปก่อน ซึ่งในที่สุดศาลอาจตัดสินลงโทษผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยให้ต้องรับโทษ ซึ่งหากเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริงก็ดีไป แต่ถ้าเป็นผู้บริสุทธิ์อาจต้องทำให้เขาได้รับผลร้ายถูกต้องโทษโดยไม่มี ความผิด ตัวอย่างเช่นคดี “จอบิ” ยิงรถนักเรียนที่ยกตัวอย่างมาแล้วข้างต้น

ดังนั้น การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ในชั้นสอบสวนในการจัดการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนจึงมีความสำคัญต่อระมัดระวังเป็นอย่างมาก ที่จะส่งผลต่อดุลยพินิจในชั้นศาล เพราะการที่ศาลเคยเห็นภาพการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนจากสื่อต่าง ๆ มาแล้ว ศาลอาจมีอคติ เกิดความเชื่อและคล้อยตามได้ ส่งผลให้การพิจารณาคดีอาจมีจิตใจโน้มเอียงเชื่อตามสิ่งที่ตนได้รับรู้ ทั้งที่พยานหลักฐานส่วนอื่นอาจยังมีข้อสงสัยอยู่ก็ตาม เท่ากับเป็นการทำลายหลักการพิสูจน์พยานหลักฐานที่ต้องรับฟังจนปราศจากข้อสงสัย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมต่อคดีนั้น ๆ ได้

4.4.3 ขอบเขตในการแถลงข่าวของเจ้าหน้าที่รัฐ

แม้จะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องแจ้งข่าวคดีอาญาให้สาธารณชนทราบเพื่อประโยชน์สาธารณะในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมอันเป็นการสอดคล้องกับสิทธิที่รับรู้ของสาธารณชน แต่การแจ้งข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจควรมีขอบเขตเพื่อมิให้กระทบสิทธิส่วนบุคคลและการกลับเข้าสู่สังคมของผู้ต้องหาในภายหลังอันเป็นหลักการที่อารยะประเทศยอมรับรวมทั้งมิให้กระทบต่อความเที่ยงธรรมของผู้พิพากษาและคงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม ขอบเขตในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ซึ่งในปัจจุบันได้มีแนวทางปฏิบัติตามคำสั่งหรือระเบียบภายในองค์กร แต่ปัญหาที่คือ ยังไม่มีการนำไปยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจัง อีกทั้งยังไม่ได้มีการวางกรอบกำหนดชัดเจนว่า ในคดีอาญาประเภทใดควรดำเนินการทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนแค่ไหนอย่างไร ยกตัวอย่างในคดียาเสพติด

ไม่ว่าจะเป็นคดีจำหน่าย ครอบครอง และเสพยาเสพติด ถ้าจะมองกันในเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานทางคดี การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน แทนจะไม่มีคามจำเป็นในกระบวนการยุติธรรม เหตุเพราะอย่างที่กล่าวแล้วว่าหลักการทำแผนประทุษกรรมนั้น ควรจะเป็นการไปนำชี้จุดอ่อนเร้นหรือปกปิดพยานหลักฐานในคดี แต่ในคดียาเสพติดส่วนใหญ่ นั้น ขั้นตอนการจับกุมคือจับผู้ต้องหาได้พร้อมของกลางใด ๆ และการสอบสวนนั้นก็ดำเนินการสอบสวนไปตามพยานหลักฐาน คือมีไว้ ได้ใช้ ได้มาเกี่ยวกับยาเสพติดคงไม่มีประเด็นใด ๆ ในลักษณะที่นำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพโดยแสดงท่าทาง รายละเอียดของการกระทำความผิด อย่างไร ๆ ยิ่งการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนด้วยแล้ว หากมองในแง่การรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว แทนจะไม่มีคามจำเป็นด้วยเลย หรือในแง่การเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะก็ยังมีเหตุผลความจำเป็นน้อยมาก

กรณีเรื่องการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เคยมีการร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเกิดขึ้น โดยที่ผู้ร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน มีรายละเอียดดังนี้

ผู้ร้องซึ่งเป็นพระลูกวัดประจักษ์มณี ได้ร้องเรียนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยได้ร้องเรียนทางโทรศัพท์ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2548 ประกอบกับปรากฏเป็นข่าวโดยทั่วไปดังเช่นกรณีตามคำร้องที่ 198/2548 ว่า ผู้ร้องพบเห็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์รายวัน และโทรทัศน์อยู่เป็นประจำ กรณีที่เมื่อพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ควบคุมตัว หรือนำตัวผู้ต้องหา หรือผู้กระทำความผิดในคดีอาญาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ หรือประกอบกรประทุษกรรม หรือนำชี้ที่เกิดเหตุ แต่เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุผู้ต้องหากลับถูกประชาชนหรือญาติผู้เสียหาย หรือญาติผู้ตาย หรือผู้ที่มามุ่งดูเหตุการณ์ รุมประชาทัณฑ์หรือทำร้ายร่างกาย เป็นเหตุให้ผู้ต้องหาได้รับบาดเจ็บ บางครั้งถึงแก่ความตาย ทั้ง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจกลับละเลย หรือไม่ได้ห้ามมาตรการป้องกันมิให้เหตุการณ์เช่นนั้นเกิดขึ้น หรือมีการลงโทษผู้กระทำผิดแต่อย่างใด

จากกรณีข้างต้น ผู้ร้องเห็นว่าถึงแม้ผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดจะได้กระทำความผิดจริงและสมควรได้รับโทษตามกฎหมายก็ตาม แต่ก็มิกระบวนกรยุติธรรมที่จะต้องดำเนินการลงโทษอยู่แล้ว ควรเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ดังนั้น การกระทำของประชาชนหรือญาติผู้เสียหายหรือญาติผู้ตาย หรือผู้ที่มามุ่งดูเหตุการณ์ และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าว จึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิด ประเด็นที่

ผู้ร้องประสงค์ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตรวจสอบ คือ ขอให้มีการพิจารณาหยิบยกปัญหาดังกล่าวเพื่อหามาตรการป้องกัน หรือมีการออกกฎหมายต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นควรพิจารณาคำร้องและเห็นควรกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ โดยได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้านกฎหมายและสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดำเนินการตรวจสอบ ต่อมาได้มีคำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ 5/2554 ลงวันที่ 10 มกราคม 2554 มอบหมายให้คณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านกฎหมายและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม และคำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ 52/2555 ลงวันที่ 28 กันยายน 2555 มอบหมายให้คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านกฎหมายและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม พิจารณาดำเนินการ ซึ่งประเด็นการตรวจสอบมี ดังนี้

การที่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เป็นการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 35 มาตรา 39 และมาตรา 40 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 และกติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 10 และข้อ 14 หรือไม่ อย่างไร

คณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านกฎหมายและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ได้ดำเนินการพิจารณาตรวจสอบ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 257 พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2545 โดยคณะอนุกรรมการฯ ได้รับฟังข้อเท็จจริงจากผู้ร้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด กรมการปกครอง สำนักงานศาลยุติธรรม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ สื่อมวลชน สภานายความ องค์การพัฒนาเอกชน ประกอบกับข้อคิดเห็นจากนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งมีการจัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เรื่อง “การนำผู้ต้องหาในคดีอาญาไปชี้ที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ทำอย่างไร ไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน” เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2555 ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านกฎหมายและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมได้พิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยตลอดแล้วเห็นว่า มีประเด็นปัญหาที่ต้องวินิจฉัย คือ การที่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เป็นการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการ

ละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยส่วนใหญ่แต่ละหน่วยงานจะมีข้อคิดเห็นที่ตรงกัน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เนื่องจากประเทศไทยใช้ระบบกล่าวหาจึงต้องมีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย ซึ่งคดีอาญาบางคดีมีประจักษ์พยานและพยานหลักฐานที่หาได้โดยง่าย แต่ในหลาย ๆ คดีที่ไม่มีประจักษ์พยาน และพยานหลักฐานหาได้โดยยาก จึงทำให้ต้องหาพยานหรือเหตุแวดล้อมประกอบ รวมทั้งวัตถุพยานหลักฐานต่าง ๆ เช่น อาวุธที่ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งหากไม่นำตัวผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุ ก็จะทำให้ไม่ได้พยานหลักฐานประกอบ การพิสูจน์ที่เกิดเหตุเพื่อให้พบพยานหลักฐานต่าง ๆ เช่น เส้นผม เสื้อผ้าของผู้กระทำความผิด เป็นต้น โดยคดีที่ไม่มีพยานหลักฐานมีความจำเป็นที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาประกอบโดยการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งต้องดำเนินการโดยได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา โดยในการทำแผนการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ พนักงานสอบสวนควรระบุไว้ด้วยว่าได้ดำเนินการแจ้งสิทธิต่าง ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 วรรคท้าย โดยให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อให้ความยินยอม และรับทราบว่าการสอบสวนได้ดำเนินการตามที่กฎหมายบังคับไว้ โดยจัดทำเป็นเอกสารหรือเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” และวรรคสาม” บัญญัติว่า “ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนผู้กระทำความผิดมิได้” รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องตามมาตรา 40 ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้ (4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง” ซึ่งคำรับสารภาพของผู้ต้องหาไม่สามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานในการลงโทษได้ เนื่องจากไม่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมุ่งเน้นให้ผู้กระทำความผิดรับสารภาพแต่ในปัจจุบันพนักงานสอบสวนบางคนมุ่งเน้นไปที่การทำแผนประกอบคำรับสารภาพและผลคดีจึงทำให้เกิดการข่มขู่ ล่อลวง หรือจูงใจให้รับสารภาพ ซึ่งทำให้เกิดการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

การนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพหรือการทำแผนประทุษกรรม พนักงานสอบสวนอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ที่บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัว

ผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา” และมาตรา 226 ที่บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน” เพื่อให้พยานหลักฐานมีน้ำหนักประกอบการพิจารณาของศาล และให้ศาลเชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดและพิพากษาลงโทษ

ทั้งนี้ คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 ได้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพ ต่อสื่อมวลชน ซึ่งพนักงานสอบสวนไม่ควรให้ผู้ต้องหานำไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพว่า ผู้ต้องหากระทำความผิดอย่างไร เพราะการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพดังกล่าวมิใช่พยานหลักฐานที่จะนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาแต่ถ้าเป็นการนำชี้ประกอบคำรับอื่น เช่น นำชี้จุดที่ซ่อนทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำผิดลึงของที่มีไว้เป็นความผิด ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิด หรือสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ให้ผู้ต้องหานำชี้ได้และป้องกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้ โดยให้พึงระมัดระวังการใช้ถ้อยคำ หรือกิริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่ หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา และการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม รวมทั้งห้ามเจ้าพนักงานนำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เพราะจะเป็นการประจานเด็ก และอาจเป็นการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก นอกจากนี้ห้ามนำผู้เสียหาย พยาน เข้าร่วมในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นอันขาด โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นเด็ก สตรี พระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช

ประเด็นสำคัญที่จะต้องพิจารณา คือ ในบางครั้งหรือบางสถานที่ที่มีประชาชนจำนวนมากมามุ่งดูเหตุการณ์ในการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ หรือการทำแผนประทุษกรรม โดยมีการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาในขณะที่นำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ รวมทั้งการที่ผู้สื่อข่าวมาทำข่าวในขณะที่มีการนำชี้ที่เกิดเหตุ โดยมีการนำเสนอข้อมูลสู่สาธารณชนโดยไม่มีการปกปิดใบหน้า ชื่อ - นามสกุล ที่อยู่ และข้อมูลที่แสดงให้ทราบได้ว่าผู้ต้องหาเป็นใคร ทำให้เกิดผลกระทบต่อตัวผู้ต้องหาบุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง และคนใกล้ชิด ซึ่งสังคมจะเข้าใจและตีตราว่าผู้ต้องหาที่นำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเป็นผู้กระทำความผิด ทั้งที่ศาลยังมิได้มีการพิจารณาพิพากษา หากความปรากฏในภายหลังว่าศาลพิพากษายกฟ้อง โดยผู้ต้องหารายนั้นมิใช่ผู้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ชื่อเสียงเกียรติยศที่เขาสูญเสียไปตามที่ได้มีการนำเสนอข่าวไปแล้วนั้น ก็ไม่มีผู้ใดมาเยียวยาหรือชดเชยค่าเสียหายให้ ซึ่งในต่างประเทศการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ จะมีการปกปิดข้อมูลของผู้เสียหายหรือ

ผู้ต้องหา และในการนำตัวผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเจ้าหน้าที่จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก และจะมีให้เกิดการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย รวมไปถึงชื่อเสียงของบุคคลนั้นด้วย ซึ่งหากหลีกเลี่ยงได้จะกระทำโดยการให้บุคคลอื่นแสดงแทน หรือการให้ผู้ต้องหาคลุมหมวกมิงเพื่อปิดบังใบหน้า หรือการใช้รูปภาพ หรือการสร้างและตกแต่งรูปภาพต่าง ๆ ด้วยคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ชี้เส้นทางในการกระทำความผิดของผู้ต้องหา แต่กรณีที่มีความจำเป็นจะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุก็จะต้องมีการป้องกันโดยกันเชือกในพื้นที่ที่ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุ จำนวน 2 ชั้น รวมทั้งการจัดให้มีมาตรการที่เหมาะสม รัดกุม และจะต้องไม่กระทำในลักษณะประจาน ซึ่งในประเทศไทยหากผู้กระทำความผิดเป็นเด็ก กฎหมายกำหนดให้ต้องปิดบังใบหน้า เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ประเด็นที่ 2 การนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 35 บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ” ซึ่งหากพิจารณาในด้านบวกเพื่อเป็นการป้องปรามบุคคลมิให้กระทำความผิดและเป็นการกระตุ้นเตือนภัยให้สังคมเกิดความระมัดระวัง แต่ในด้านลบเป็นการกระทบสิทธิของผู้ต้องหา และเป็นการพัฒนาผู้กระทำความผิด ซึ่งจะศึกษาวิธีการกระทำความผิดผ่านสื่อมวลชน โดยในต่างประเทศเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเป็นผู้แถลงเกี่ยวกับความคืบหน้าของคดีว่ามีพยานหลักฐานที่ครบถ้วนหรือไม่ หรือคดีอยู่ระหว่างการดำเนินการของหน่วยงานใด ซึ่งเป็นการกล่าวถึงกรอบการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ โดยจะไม่มีกรให้รายละเอียดของพยาน เพราะจะทำให้พยานเกิดความไม่ปลอดภัย และในบางครั้งอาจก่อให้เกิดความเสียหายในเรื่องของคดี เนื่องจากมีการนำข้อมูลที่ได้จากการแถลงข่าวไปชักจูงพยานในชั้นศาล หากมีความต้องการที่จะแถลงข่าวต้องไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และไม่ควรมีการนำตัวผู้ต้องหาหรือญาติของผู้ต้องหา มาแถลงข่าว เพราะจะทำให้ครอบครัวและบุคคลรอบข้างของผู้ต้องหาได้รับผลกระทบ และเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและบุคคลรอบข้างของผู้ต้องหา โดยสื่อมวลชนของต่างประเทศจะรายงานความคืบหน้าของคดี ตามที่ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม และจะไม่ลงรายละเอียดของข่าว

ปัจจุบันข้อมูลข่าวสารมีความก้าวหน้ามากขึ้น เนื่องจากมีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งต้องมีการเปิดเผยข้อมูล แต่จะเป็นการไม่ให้ข้อมูลทั้งหมด เนื่องจากอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย และญาติของผู้ต้องหาหรือญาติของจำเลย ซึ่งการที่

ผู้ต้องหาหรือบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและมีการถ่ายภาพเพื่อนำเสนอเป็นข้ออ้างทางสื่อต่าง ๆ ก็ทำให้เกิดผลร้ายต่อบุคคลนั้น ซึ่งสังคมจะเกิดความไม่ไว้วางใจในตัวบุคคลนั้น รวมทั้งคนในครอบครัวของบุคคลนั้นด้วย การที่หน่วยงานของรัฐมีการออกสื่อเพื่อโน้มน้าวให้คนในสังคมยอมรับและประณามว่าบุคคลนั้นกระทำความผิด โดยที่ศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษา ทำให้เกิดผลกระทบต่อครอบครัวและประชาชน ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 35 มาตรา 39 และมาตรา 40 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 10 และข้อ 14 โดยบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีผิดตามกฎหมาย และบุคคลที่ถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรมและความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพควรกระทำเฉพาะเท่าที่จำเป็น และเป็นไปด้วยความระมัดระวัง รวมทั้งควรมีมาตรการในการป้องกันเพื่อมิให้ผู้ต้องหาถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ส่วนการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เจ้าหน้าที่ควรเป็นผู้ที่แถลงความคืบหน้าโดยไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาหรือญาติของผู้ต้องหาร่วมแถลงข่าวด้วย ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน จะต้องเป็นไปเพื่อเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานให้มีน้ำหนักเพียงพอประกอบการพิจารณาของศาล และให้ศาลเชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดและพิพากษาลงโทษ มิใช่การนำตัวผู้ต้องหาไปประจาน รวมทั้งต้องมีการคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ต้องหา การปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ต้องหา และการป้องกันมิให้เกิดการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย รวมทั้งชื่อเสียงด้วย ซึ่งการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวจะต้องไม่ไปกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว โดยสื่อมวลชนสามารถรายงานเหตุการณ์เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเพื่อให้สอดคล้องกับประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 ข้อ 1 ห้ามมิให้ผู้มีหน้าที่ในการให้สัมภาษณ์หรือแถลงข่าวให้ข่าว กรณีที่คดีที่อยู่ในระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวนยังไม่เสร็จ และเหตุการณ์หรือเรื่องราวซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชนอาจเป็นแบบที่บุคคลอื่นจะถือเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรมต่าง ๆ ของคนร้าย หรือวิธีการที่แสดงถึงการฉ้อโกง การกระทำอัตวินิบาตกรรม และวิธีการอันชั่วร้ายอื่น ๆ รวมทั้งการห้ามมิให้ทำป้ายชื่อแขวนคอผู้ต้องหาแล้วนำออกมาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน หรือแพร่ภาพ ซึ่งคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 ได้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพ ต่อสื่อมวลชน ไว้อย่างชัดเจน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ควรระมัดระวังถ้อยคำ หรือกิริยาท่าทาง อันจะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และควรใช้ถ้อยคำ ที่เป็นกลาง เพื่อไม่ให้เป็นการประจาน ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้อื่น และตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 465/2550 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพ ต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์(แก้ไขเพิ่มเติม) ที่ห้ามอนุญาตหรือจัดให้สื่อมวลชน ทุกแขนงถ่ายภาพ สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวของผู้ต้องหาที่อยู่ในระหว่างการควบคุมของตำรวจทั้ง ภายในและภายนอกที่ทำการหรือสถานีตำรวจ และเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งภาพที่มีลักษณะอุจาด หรือทารุณโหดร้าย หรือล่วงละเมิดสิทธิบุคคล หรือส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ เว้นแต่พนักงานสอบสวนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี หรือได้รับความยินยอม จากผู้ต้องหา เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายจากการรับฟังการชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้แทน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยการดำเนินการที่ผ่านมาตั้งแต่ขณะที่เป็นกรมตำรวจ ได้มีการกำชับการ ปฏิบัติและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน ตามหนังสือ กรมตำรวจ ที่ 1608/4545 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2531 และจากการให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นของ ผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการให้ความสำคัญในเรื่องการนำตัวผู้ต้องหาใน คดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติมีการกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และวิธีปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติการ ดำเนินการตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีในการ นำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ยังคงประสบปัญหาเนื่องจากไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างเคร่งครัดและไม่สามารถดำเนินการได้ใน ทุกกรณี ทำให้ยังคงมีการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้ได้พบเห็นอยู่ใน ปัจจุบัน เช่น มีการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาจากประชาชนที่มามุงดูเหตุการณ์ การนำเสนอข่าวของ สื่อมวลชนขณะที่ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุ โดยไม่มีการปกปิดใบหน้า การให้ชื่อ – นามสกุล ที่อยู่ และ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ต้องหา รวมทั้งการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ในลักษณะที่เป็นการประจาน ดูหมิ่นเหยียดหยาม ซึ่งส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ โดยการกระทำดังกล่าวข้างต้นเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 มาตรา 40 และมาตรา 35 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ สิทธิทางการเมือง ข้อ 10 และข้อ 14

คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านกฎหมายและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจึงมีมติให้มี ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาและเพื่อให้

สอดคล้องกับมิติด้านสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพันธกรณีระหว่างประเทศ ที่ให้การคุ้มครองและรับรองไว้ ดังนี้

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการเน้นย้ำและกำชับไปยังหน่วยงานในสังกัด เพื่อให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการของหน่วยงานอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรกำหนดแนวทางในการหาวิธีการทดแทนในการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุ หรือการจัดทำแผนประทุษกรรม เพื่อเป็นประโยชน์ในการแสวงหาพยานหลักฐาน และการดำเนินคดี รวมทั้งเพื่อป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น

- 1) การใช้ตัวแสดงสมมุติ
- 2) การใช้ผ้าคลุมศีรษะเพื่อปิดบังใบหน้า (ในกรณีที่ไม่มีประจักษ์พยานซึ่งผู้กระทำผิดต้องเป็นผู้นำชี้ที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ ต้องขึ้นอยู่กับความสมัครใจและความยินยอมของผู้กระทำผิด โดยเจ้าหน้าที่ต้องคุ้มครองความปลอดภัยให้กับผู้ที่ทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพด้วย)
- 3) การจำลองสถานที่เกิดเหตุ
- 4) การให้ประจักษ์พยานในแต่ละจุดนำชี้ที่เกิดเหตุ
- 5) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน กรณีผู้กระทำผิดที่กระทำผิดซ้ำ เป็นต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีมติเห็นชอบด้วยความเห็นและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านกฎหมายและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม โดยให้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กรมการปกครอง และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายข้างต้น ในการเน้นย้ำและกำชับไปยังหน่วยงานในสังกัดให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการของหน่วยงาน อย่างเคร่งครัด ในการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน รวมทั้งควรมีการกำหนดแนวทางในการหาวิธีการทดแทนในการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุหรือการจัดทำแผนประทุษกรรม เพื่อเป็นประโยชน์ในการแสวงหาพยานหลักฐาน และการดำเนินคดี รวมทั้งเพื่อป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอทราบและติดตามผลการดำเนินการของสำนักงานตำรวจ

แห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว เพื่อประเมินผลต่อไป และเผยแพร่ให้สื่อมวลชน
ทุกแขนงได้รับทราบในเรื่องนี้เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาต่อไปด้วย⁶

จากกรณีดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าคณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านกฎหมายและ
การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมมีมติให้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่ง
สอดคล้องและคล้ายกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อ
สื่อมวลชนของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นการวินิจฉัยที่เคารพสิทธิตามรัฐธรรมนูญและตั้งอยู่บน
พื้นฐานการปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติของประเทศไทยอีกด้วย

การนำตัวผู้ต้องหาคดีอาญาออกทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อ
สื่อมวลชน จึงต้องมีขอบเขตด้วยข้อพิจารณาประกอบดังต่อไปนี้

1) การนำตัวผู้ต้องหาคดีอาญาออกทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อ
สื่อมวลชนเป็นการกระทำที่ลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ลงและขัดต่อหลักที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า
ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด ทั้งนี้เพราะการตกเป็นผู้ต้องหาทำให้
ดำเนินคดีอาญาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเท่านั้น มิใช่ว่าสิทธิของความเป็นมนุษย์จะลดลงไปด้วย
นอกจากจะเป็นการเสื่อมเสียต่อสิทธิในชื่อเสียงของผู้ต้องหาแล้ว ยังกระทบต่อการกลับเข้าสู่สังคม
ของผู้นั้นด้วย รวมทั้งการนำตัวผู้ต้องหาคดีอาญาออกทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ
ต่อสื่อมวลชนอาจมีผลกระทบต่อภาพพจน์ชื่อเสียงการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและสำนักงาน
ตำรวจแห่งชาติโดยรวม ในกรณีที่มีการพิสูจน์ต่อมาภายหลังว่าผู้ต้องหานั้นไม่ได้กระทำความผิด
ตามที่ได้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพดังกล่าว ตามหนังสือเวียนของสำนักงาน
อัยการสูงสุดที่ อส 007(ปผ)/ว. 136 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือ
เยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
พ.ศ. 2553 ระบุว่า สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและ
ครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จะเป็นกฎหมายที่บัญญัติหลักเกณฑ์
วิธีพิจารณาคดีอาญาที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชนไว้เป็นการเฉพาะแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากมาตรา 6
แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญามาใช้บังคับแก่คดีเยาวชนและครอบครัวเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้
ดังนั้น ในการสอบสวนผู้ต้องหาคดีอาญาที่เป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบแปดปี จึงต้องนำประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับด้วยเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

⁶ สรุปผลรายงานการพิจารณาที่ 244 /2556 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง สิทธิใน
กระบวนการยุติธรรมและสิทธิของบุคคลในเกียรติยศและชื่อเสียง กรณีการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำขึ้น
ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน (9 เมษายน 2556).

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในการสอบสวนผู้ต้องหาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 เปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบแปดปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ประกอบมาตรา 134/2 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ไม่มีความขัดแย้งแต่อย่างใด เนื่องจากพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 วรรคสอง บัญญัติแต่เพียงว่า “ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจะต้องมีที่ปรึกษาของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง” แต่ไม่ได้บัญญัติห้ามบุคคลที่เกี่ยวข้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ประกอบมาตรา 134/2 ซึ่งได้แก่ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น รวมทั้งไม่ได้บัญญัติห้ามพนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน อันเป็นหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ แต่อย่างใด และในทางกลับกัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ก็ไม่ได้บัญญัติห้ามที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 ร่วมอยู่ด้วยแต่อย่างใด ดังนั้นในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 จึงต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ประกอบมาตรา 134/2 ด้วย ตามนัยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

จะเห็นได้ว่าหนังสือเวียนของสำนักงานอัยการดังกล่าวเป็นการระบุนำให้พนักงานสอบสวนใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประกอบกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน เพราะกฎหมายแต่ละฉบับมีความครอบคลุมในการสอบสวนต่างกัน จึงระบุนำให้มีการใช้ร่วมกัน ซึ่งในส่วนนี้ก็มีผลถึงการที่พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน อันเป็นหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ แต่มีบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ระบุเป็นข้อห้ามไว้สำหรับการสอบสวนและบันทึกภาพและเสียงเพื่อการเผยแพร่ ทั้งนี้เจตนารมณ์ของหนังสือดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลของเด็กผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้น เป็นการส่งผลเสียต่อรูปคดีและอนาคตของเยาวชน จึงอาจนำมาพิจารณาเปรียบเทียบได้ว่า ในการดำเนินคดีในชั้นสอบสวน

ของผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว ก็ควรนำหลักการ ไม่เปิดเผยการบันทึกภาพ เสียงเพื่อการถ่ายทอดหรือเผยแพร่สู่สาธารณชนและสื่อมวลชน

นอกจากนี้ มีข้อสังเกตว่าคดีที่มีการเปิดเผยข้อมูลของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวน จะเป็นการนำตัวผู้ต้องหาคดีอาญาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นคดีอุกฉกรรจ์ ปล้น ฆาตกรรม หรือข่มขืนเป็นต้น ซึ่งการปฏิบัติงานในลักษณะดังกล่าวอาจเป็นการแทรกแซงสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหา ตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา 39 และหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 ที่ระบุว่าก่อนมีคำพิพากษาฎีกาถึงที่สุดให้ถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ การเปิดเผยลักษณะวิธีการกระทำความผิดเพื่อให้ประชาชนทราบถึงการวิธีการกระทำความผิดที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินนั้น แม้จะเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะในการป้องกันอาชญากรรมมิให้ผู้อื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่างก็ตาม แต่การเปิดเผยควรมีขอบเขตเฉพาะลักษณะ วิธีการกระทำความผิด ที่มาและเหตุจูงใจในการกระทำความผิดเพื่อประโยชน์ในการที่ประชาชนจะได้หลีกเลี่ยงหรือป้องกันการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานที่หรือกลุ่มบุคคลต้องสงสัย รวมทั้งยังป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้กระทำความผิดซ้ำด้วย โดยไม่จำเป็นต้องนำผู้ต้องหาออกทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน เพราะเป็นการกระทำที่สุ่มเสี่ยงต่อการกระทบเกียรติของผู้ถูกกล่าวหาและไม่เป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน

2) การดำเนินคดีอาญามีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล จึงต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นด้วย ตามหลักวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ มีความเป็นเสรีนิยม มีความเป็นประชาธิปไตย และต้องมีคุณลักษณะที่เปิดโอกาสให้บุคคลกลับเข้าสู่สังคมได้อีก กล่าวคือ วางกรอบอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนให้เกิดความชัดเจน ทั้งในเรื่องของแนวทางปฏิบัติ และโทษของการฝ่าฝืน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างเช่น แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในกรณีของประเทศอเมริกาที่ระบุให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพที่กำหนดให้การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพไม่ได้มีการทำต่อหน้าสื่อมวลชนแต่จะกระทำต่อหน้านักสืบ นักจดชวเลข บันทึกคำรับสารภาพ และอัยการเท่านั้น อีกทั้งการกระทำดังกล่าวต้องสอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องของการรวบรวมพยานหลักฐาน และห้ามมีการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพก่อนศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิดและห้ามเปิดเผยข้อมูลที่เป็น การสื่อถึงตัวผู้ต้องหา การทำแผนประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีกรอบอย่างชัดเจนว่าการให้ข่าวจะต้องสรุปเพียงประโยชน์ที่ประชาชนควรจะได้รู้เพื่อป้องปรามอาชญากรรมเท่านั้น

3) การบัญญัติหลักประกันสิทธิให้ผู้ต้องหา เมื่อมีบทบัญญัติให้อำนาจกระทำแล้วย่อมจะต้องมีหลักประกันสิทธิบางประการให้ผู้ต้องหา โดยบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าไม่ว่าในกรณีใด ๆ ห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนำผู้ต้องหาทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน เพราะนอกจากจะส่งผลเสียต่อตัวผู้ต้องหาเองแล้ว หากว่าการแถลงข่าวนั้นเป็นไปในทางเรียกร้องความสนใจจากสาธารณชน ก็อาจส่งผลเสียต่อส่วนรวมได้ เพราะในทางจิตวิทยานั้น มนุษย์เรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น การเรียกร้องความสนใจในทางบวก (Positive) ไม่เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม แต่หากให้หรือส่งเสริมให้มีการเรียกร้องความสนใจในทางลบ (Negative) ก็จะเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม ทั้งนี้หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ก็ต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดเป็นความผิดและกำหนดบทลงโทษเอาไว้

มีข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาผิดตัวผ่านสื่อต่าง ๆ มาโดยตลอด หากย้อนไปในช่วงปี 2553 -2555 ที่ผ่านมา พบว่ามีคดีที่เป็นการจับกุมผิดตัวหลายคดี มีทั้งที่ปรากฏเป็นข่าวครึกโครมในหน้าหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์และไม่ปรากฏเป็นข่าว ตัวอย่างคดีการจับผิดตัวที่เกิดขึ้นในพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาล เมื่อปี 2555 ซึ่งปรากฏเป็นข่าวหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์หลายฉบับ คือคดีของนายชรินทร์ ชำเกตุ อายุ 35 ปี คนขับรถแท็กซี่ หมายเลขทะเบียน มจ 621 กรุงเทพมหานคร ที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีชิงทรัพย์ น.ส.ชลลดา จาระสิทธิ์ อายุ 25 ปี พนักงานฝ่ายวิศวกรรม บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2555 เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.ลาดกระบัง และชุดสืบสวนสอบสวน กก.ตส.บก.น.3 ได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนยืนยันว่ามีพยานหลักฐานชัดเจน แม้นายชรินทร์จะปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดโดยมีพยานยืนยันว่าวันเกิดเหตุเขาเดินทางไปต่างจังหวัดกับญาติ แต่คำให้การดังกล่าวกลับไม่เป็นผล แต่ถูกจับขังอยู่ที่โรงพัก 2 วัน ก่อนจะถูกนำตัวไปฝากขังที่เรือนจำมีนบุรีอีก 7 วัน รวมเป็น 9 วันที่ขาดอิสรภาพ อย่างไรก็ตาม ระหว่างที่นายชรินทร์ถูกคุมขังอยู่นั้น ได้เกิดเหตุคนร้ายจับแท็กซี่หมายเลขทะเบียน มจ 621 กรุงเทพมหานคร ชิงทรัพย์และข่มขืนหญิงสาวอีกรายหนึ่งเป็นคดีที่เกิดขึ้นซ้ำอีก ทำให้ฝ่ายสืบสวน สน.ลาดกระบัง ต้องมีการรื้อคดีขึ้นมาสืบสวนใหม่ จนกระทั่งพบว่าผู้ต้องหาที่ก่อเหตุตัวจริงคือ นายทินภัทร สิริโสภาโชติกุล เมื่อจับกุมมาได้ก็ให้การรับสารภาพว่าเป็นผู้ก่อเหตุชิงทรัพย์ผู้โดยสารจริง บางรายถึงลงมือข่มขืนด้วย โดยใช้วิธีติดสติ๊กเกอร์ทะเบียนรถปลอมไว้ภายในรถเพื่อตบตาผู้โดยสาร เมื่อผลคดีออกมาเช่นนี้ ทำให้พนักงานสอบสวน สน.ลาดกระบังมีคำสั่งไม่ฟ้องและริบนำตัวนายชรินทร์ออกจากเรือนจำทันที แต่กลับไม่มีการแถลงข่าวกับสื่อมวลชนเพื่อให้สังคมได้รับรู้ความจริงว่าเขาเป็นผู้บริสุทธิ์

ต่อมาเมื่อญาติของนายชรินทร์เข้าร้องเรียนต่อสื่อมวลชน จนกลายเป็นข่าวว่ามีการจับผิดตัว ทำให้ พล.ต.ท.คำรณวิทย์ รูปกระจ่าง ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล (ผบช.น.) ซึ่งทราบเรื่องภายหลัง ได้เชิญตัวนายชรินทร์มาทำการแถลงข่าวที่กองบัญชาการตำรวจนครบาล เพื่อยืนยันว่านายชรินทร์เป็นผู้บริสุทธิ์ พร้อมมอบเงิน 20,000 บาท เพื่อช่วยเหลือเยียวยาให้ เพราะกรณีนี้ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับเงินเยียวยาจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากคดีอยู่ในชั้นสอบสวน ไม่ได้ถูกพนักงานอัยการฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญา จึงได้รับเพียงเงินเยียวยาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจตามสมควรเท่านั้น

จากตัวอย่างคดีดังกล่าวถือเป็นบทเรียนอย่างดีในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งแต่เริ่มสืบสวนสอบสวน จนกระทั่งถึงขอบเขตในการเผยแพร่ข้อมูลทางคดีออกสู่สาธารณะ หรือการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนนั่นเอง

เนื่องจากปัจจุบันองค์กรในกระบวนการยุติธรรมของไทย ยังไม่ค่อยตระหนักระมัดระวังในการให้ข่าวและบริการข่าวสารเกี่ยวกับคดี การให้ข่าวหรือนำเสนอข่าวสารจึงมักไม่ใช่เพียงการประชาสัมพันธ์ (Public relation) หากแต่โน้มไปในทางโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) ดังนั้นการจัดระเบียบแนวทางปฏิบัติภายในองค์กรหรือมีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีการควบคุมในเรื่องของการให้ข่าวหรือเปิดเผยข้อเท็จจริงของผู้ต้องหาแก่สาธารณชนโดยเฉพาะ เช่น ให้ทนายความของผู้ต้องหา หรือพนักงานอัยการเข้าร่วมสังเกตการณ์การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิของผู้ต้องหา และยังคงควบคุมเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชนไปในตัวด้วย

4.5 ข้อพิจารณาหลักความสมดุลระหว่างสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกับสิทธิความเป็นส่วนตัว

การที่มนุษย์เราอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นมีค่า 2 ประการที่หล่อหลอมอยู่คือ ค่าของการอยู่ร่วมกันและค่าส่วนบุคคล การใช้ดุลพินิจในการพิจารณาความสมดุลระหว่างสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกับสิทธิความเป็นส่วนตัวมีความสำคัญในการถ่ายทอดข้อมูลการกระทำความคิดแก่สาธารณชน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มักจะถูกละเอียดหรือมองข้ามจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเห็นว่าไม่มีความสำคัญกับคดีที่ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด โดยจะสนใจแต่เพียงว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ และมีพยานหลักฐานพอที่จะลงโทษผู้ต้องหาได้หรือไม่เท่านั้น ดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนตามหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ หรือตามสื่อต่าง ๆ ที่มีการนำผู้ถูกกล่าวหาออกมาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนในลักษณะที่มีการยืนยันว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดจริง ทั้งที่การแถลงข่าวดังกล่าวนั้นเป็นเพียงอยู่ในขั้นตอนในชั้นสอบสวนที่รวบรวมพยานหลักฐานเท่านั้น โดยที่ยังไม่ได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีจากศาลแต่อย่างใด แต่การแถลง

ข่าวดังกล่าวก็อาจส่งผลให้สาธารณชนทั่วไปเชื่อได้ว่าผู้ถูกกล่าวหา นั้นกระทำความผิดจริง และผู้พิพากษาที่มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้น เมื่อได้รับการบริโภคข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ก็อาจมีผลทำให้การใช้ดุลยพินิจของศาลในการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำผิดหรือจำเลยเกิดความไม่เหมาะสม และไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดได้อย่างแท้จริง

1) การให้ข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหา การกระทำนั้นมีลักษณะของการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว กล่าวคือ ผู้ต้องหายังไม่เป็นนักโทษ เพราะการฟ้องบุคคลยังศาลว่าได้กระทำความผิดก็เป็นการกล่าวหาเขาเช่นกัน เพราะแม้ว่าฟ้องจะหมายถึงคำยืนยันการกระทำผิดของจำเลยแต่กรณีก็ยังคงต้องมีการพิสูจน์กันต่อไปอีกว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องนั้นหรือไม่ ดังนั้นจำเลยจึงยังคงต้องอยู่ในสภาพเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา

การให้ข่าวยืนยันว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิด โดยการแถลงข่าวหรือการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพยอมกระทำเหมือนเป็นการลงโทษผู้ต้องหา แม้จะมีได้เป็นโทษตามมาตรา 18 ของประมวลกฎหมายอาญา แต่ก็ทำให้ผู้ต้องหาต้องด้อยค่าลงอันเป็นผลร้ายกับผู้ต้องหาจึงเป็นโทษอย่างหนึ่ง เพราะขนาดบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาแสดงว่าเป็นผู้กระทำความผิดยังไม่สามารถนำมาเปิดเผยต่อสาธารณชนในลักษณะที่ทำให้เขาถูกดูหมิ่นเหยียดหยามได้เลย และการที่ต้องกระทำต่อหน้าสาธารณชนยังเป็นการประจานผู้ต้องหา เพราะการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ข่าวยืนยันว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด โดยเปิดเผยชื่อ-นามสกุล อีกทั้งยังไม่มีการปกปิดใบหน้าของผู้ต้องหาให้มิดชิดทำให้ผู้ต้องหาดูเหมือนเป็นผู้กระทำผิด อันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามอย่างมากและเป็นการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ลงแม้ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวจะกระทำไปเพื่อสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 35 ก็ตาม

การให้ข่าวยืนยันว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด นอกจากจะมีความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหาแล้ว อาจเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหาย พยานและครอบครัวของทั้งผู้ต้องหาและผู้เสียหาย การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ข่าวเป็นการยืนยันว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด อาจมีความเสี่ยงต่อการดำเนินคดีโดยอคติธรรมต่อผู้ต้องหา ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องไม่ดำเนินการโดยทำให้ทุกคนเกิดความเชื่อก่อนแล้วว่าผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง โดยเฉพาะศาลเพราะหากศาลเชื่อหรือโน้มเอียงตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ข่าวเป็นการยืนยันว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด ก็อาจส่งผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีที่ไม่เที่ยงธรรมได้

อาจกล่าวได้ว่า การจะนำข้อมูลของบุคคลใด ๆ มาเปิดเผยจึงกระทำมิได้ โดยเฉพาะถ้าเป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด ถือว่าเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญมาก โดยการเปิดเผยข้อมูลถือได้ว่า

เป็นการแทรกแซงความเป็นอยู่ส่วนตัวในชื่อเสียงตามปฏิกฤษาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 12 อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลในชื่อเสียง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 35 ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลจะกระทำได้เมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น

จึงจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนต้องมีข้อจำกัดถึงสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลไว้ด้วยเช่นกัน โดยการแถลงข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยการให้ข่าวหรือการอนุญาตให้สื่อมวลชนเข้ามาทำข่าวในการทำแผนยุทธกรรมประกอบคำรับสารภาพนั้น นับเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหามากเกินไป ดังนั้นหลักความสมดุลของการนำเสนอข่าวต่อสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจคือควรให้ข่าวสรุปเฉพาะวิธีการกระทำความผิดและผลทางคดีที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วเท่านั้น ซึ่งข้อมูลที่จะให้ต่อสื่อมวลชนไม่ควรให้แก่สื่อมวลชนในชั้นสอบสวนเนื่องจากผู้ต้องหายังไม่ถึงเป็นผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาของศาล อีกทั้งยังเป็นการไม่แทรกแซงการพิจารณาคดีของศาลอีกด้วย

2) การที่ผู้กระทำไม่มีอำนาจกระทำ เพราะไม่มีกฎหมายให้อำนาจ เว้นแต่เข้าข่ายตามความจำเป็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน เช่น การที่ผู้ต้องหาหลบหนีออกจากที่คุมขัง เป็นต้น ผู้กระทำซึ่งแม้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่สามารถจัดให้มีการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนและให้สัมภาษณ์แก่นักข่าวในการยืนยันความผิดของผู้ต้องหาได้ การที่ผู้ต้องหามีได้เป็นผู้ต้องโทษ แม้จะยอมรับสารภาพแต่ในสายตาของกฎหมายแล้ว ผู้ต้องหาที่ยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงควรได้รับการคุ้มครองดูแลเช่นสุจริตชนทั่วไป ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ข่าวสารนี้ ค่าของการอยู่ร่วมกันกล่าวโดยเฉพาะก็คือ ประโยชน์ของสาธารณชนในการที่จะได้รับข่าวสารและในส่วนของค่าส่วนบุคคลก็คือ สิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้นในการให้ข่าวสารใด ๆ เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องคำนึงถึงค่าทั้งสองเสมอ ในการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาต่อสื่อมวลชน ผู้ให้ข่าวจะต้องระมัดระวังอย่างที่สุดที่จะมิให้การให้ข่าวนั้นกระทบกระเทือนถึงผลของคดี และในแต่ละกรณีผู้ให้ข่าวจะต้องพิจารณาด้วยว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประชาชนมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลที่สามที่เกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรให้ข่าวหรือไม่ และพึงให้ข่าวเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประเทศมีน้ำหนักมากกว่าสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้น

ดังนั้นการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหา อาจมีความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหา หลักความสมดุลสำหรับกรณีนี้ที่เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวไม่มีอำนาจกระทำนี้ คือ หากเจ้าหน้าที่กระทำการไปโดย

ปราศจากอำนาจถือเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหา เจ้าหน้าที่จึงควรกระทำการให้ข่าวแก่สาธารณชนตามที่ตนมีอำนาจตามกฎหมายและเคารพระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความสมดุลของการใช้อำนาจตามหน้าที่และรักษาความสมดุลของสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เคยมีหนังสือ ตร.ที่ 0011.24/ว.72 วันที่ 23 สิงหาคม 2554 เรื่อง คำสั่งการปฏิบัติเกี่ยวกับการแถลงข่าว โดยได้ระบุถึงความเสียหายเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหา ผิดตัวและมีการแถลงข่าว ทำให้โจทก์เสื่อมเสียชื่อเสียง โดยในหนังสือได้ระบุมีใจความสำคัญว่า

ด้วยในการประชุมผู้บริหาร ตร. ครั้งที่ 5/2554 เมื่อวันที่ 5 ก.ค. 2554 สำนักงานกฎหมาย และคดีได้ รายงานให้ที่ประชุมทราบกรณีศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีคำพิพากษาให้ ตร.ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ฐานละเมิด เป็นเงิน 30 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ตามคดีหมายเลขดำที่ 843/2552 คดีหมายเลขแดงที่ 1737/2553 โดยปรากฏข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาว่าเป็นจับกุมผู้ต้องหาผิดตัวและมีแถลงข่าวทำให้โจทก์เสื่อมเสียชื่อเสียง อันเป็นการเสียหายต่อ ตร. และสมควรมีมาตรการในเรื่องการแถลงข่าว และการเผยแพร่ภาพที่กระทบต่อเกียรติยศ ชื่อเสียง และข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 35 บัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย อันละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งเรื่องนี้ ตร. ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าวการแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ไว้แล้วหลายคำสั่งตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แต่ในความเห็นของผู้เขียนก็ยังพบว่าในปัจจุบัน ไม่สามารถแก้ไขปัญหาค่าเสียหายต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีได้อย่างจริงจัง

สรุปการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาออกทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนต้องมีการพิจารณาการว่าทำแผนประทุษกรรมโดยการให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนั้นมีความจำเป็นหรือไม่ในคดีนั้น ๆ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างไร ส่วนในเรื่องการทำแผนประทุษกรรมต่อหน้าสื่อมวลชนนั้น เมื่อเปรียบเทียบความสำคัญระหว่างประโยชน์สาธารณะกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ในปัจจุบันนี้คงต้องดำเนินการห้ามมิให้เกิดขึ้น โดยเด็ดขาด มิเช่นนั้นอาจจะละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาได้ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในบทต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การดำเนินคดีอาญามีเป้าหมายในการค้นหาความจริง แต่การกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นย่อมจะไม่ถูกต้องตามหลักนิติรัฐ เพราะรัฐมีหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวก การให้ความสำคัญต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็นเนื้อหาสำคัญในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา นั่นไม่มีหลักการว่าการค้นหาความจริงจะกระทำได้โดยปราศจากข้อจำกัดใด ๆ ซึ่งการดำเนินคดีอาญามีใช่เป็นการกระทำเพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องของเนื้อหาตามคำพิพากษาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามวิถีทางการอำนวยความสะดวกด้วย ซึ่งการกระทำของรัฐต่อผู้ถูกกล่าวหาจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความสมควรแก่เหตุ นั่นก็คือต้องมี ความพอเหมาะพอดีไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ๆ ในการกระทำต่อตัวผู้ถูกกล่าวหา หลักความสมควรแก่เหตุนี้แสดงว่าการเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นเนื้อหาสำคัญยิ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงเป็นกฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือ นอกจากจะเป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีอาญาแล้ว ในขณะเดียวกันก็เป็นกฎหมายที่กำหนดขอบเขตของอำนาจรัฐไว้ด้วยว่า กรณีไหนอย่างไรจะกระทำได้ จึงต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ ด้วยเหตุนี้เองจึงไม่มีหลักเกณฑ์ว่าไม่มีกฎหมายห้ามย่อมทำได้ แต่กลับมีหลักเกณฑ์ที่ตรงกันข้ามคือต้องมีกฎหมายให้อำนาจจึงจะทำได้

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนที่รัฐให้การรับรองคุ้มครอง โดยทั่วไป มาตรการคุ้มครองของรัฐจึงอยู่ในลักษณะของการตรากฎหมายมาใช้บังคับซึ่งต้องอยู่ภายใต้กรอบของความชอบด้วยกฎหมาย ขณะเดียวกันรัฐก็ต้องตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิเสรีภาพเพื่อคุ้มครองบุคคลคุ้มครองสังคมและเพื่อใช้สำหรับกลุ่มคนบางกลุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระเบียบให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย ซึ่งในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น มีหลักสำคัญสามประการ คือ การดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ และการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ที่ถูกกล่าวหา การนำผู้ถูกกล่าวหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนเพื่อในลักษณะที่ยืนยัน

ความผิดดังที่ปรากฏให้เห็นเป็นประจำทางหน้าหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ในประเทศไทยนั้น
พิจารณาในมุมหนึ่งอาจเห็นได้ว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคม คือ เป็นการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการ
จัดการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นสิทธิที่สำคัญประการ
หนึ่ง วิธีการกระทำความผิด เพื่อเป็นการป้องกันสังคม แต่ในอีกแง่หนึ่งนั้นการกระทำดังกล่าวจะมี
ผลกระทบต่อสิทธิของบุคคล เพราะนอกจากการกระทำดังกล่าวจะเป็นการขัดต่อหลักการเคารพ
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ อีกทั้งการกระทำ
ดังกล่าวยังเป็นการกระทบต่อการดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี
อันทำให้การพิจารณาพิพากษาเกิดความไม่ยุติธรรม และกระทบต่อความสงบสุขของสังคมโดยรวมได้
การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมต้องมีการคุ้มครองภายในขอบเขต หากมีการ
ล้ำขอบเขตแห่งการคุ้มครองจึงจะเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น การอ้างศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์จึงอ้างได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ
บุคคลหนึ่งย่อมมีขอบเขตอยู่ที่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่น ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนด
หลักเกณฑ์เพื่อเป็นการวางแนวทางว่า การกระทำใดที่นอกขอบเขตแห่งการคุ้มครองเป็นการละเมิด
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

หลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และมาตรการที่เป็นแนวทางใน
การกำหนดหลักเกณฑ์แห่งการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ควรกำหนดที่หลักแห่งสิทธิและ
เสรีภาพ เนื่องจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นที่มาของสิทธิและเสรีภาพ หากการกระทำใด ๆ เป็นการ
ละเมิดสิทธิและเสรีภาพแล้ว การกระทำนั้น ๆ ย่อมเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วย แม้ว่า
ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญานั้นจะมีฐานะเป็นประธานแห่งคดี แต่การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำ
รับสารภาพต่อสื่อมวลชนที่เป็นการยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหาหรือแม้แต่ผู้ต้องโทษตาม
คำพิพากษา ก็ถือเป็นการประจานความผิดของผู้ถูกกล่าวหา อีกทั้งการทำแผนประทุษกรรม
ประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนหรือการแถลงข่าวตลอดถึงการ โฆษณาประชาสัมพันธ์ที่
หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ได้กระทำ กำลังทำ หรือกำลังจะกระทำนั้น หากใช้การ
ประชาสัมพันธ์ (Public relation) ไม่ หากแต่โน้มไปในทางการ โฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) โดย
โฆษณาว่าองค์กรของตนมีความสามารถในการปราบปรามอาชญากรรม ทำให้เกิดการทำแผน
ประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนที่เป็นการยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหาอยู่
เป็นประจำ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะทำได้เพราะส่งผลต่อสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่า
เป็นผู้บริสุทธิ์ เนื่องจากว่าการทำแผนประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนดังกล่าวมักเป็นไปใน
แนวทางที่ยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหา เมื่อสาธารณชนได้รับรู้จึงทำให้เกิดอคติแก่ตัว
ผู้ถูกกล่าวหาขึ้น รวมทั้งผู้พิพากษาผู้มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีซึ่งก็ได้รับรู้การแถลงข่าวดังกล่าว

เช่นเดียวกัน เมื่อผู้พิพากษาเกิดอคติขึ้นมาแล้ว จึงส่งผลไปยังการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดี จนอาจทำให้เกิดความยุติธรรมในการตัดสินคดีได้ หากภายหลังพยานหลักฐานแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ทำความผิดตามที่มีการแถลงข่าวในชั้นสอบสวน แต่การตัดสินคดีนั้นเป็นไปเพราะอิทธิพลจากการที่ผู้พิพากษาชั้นศาลได้รับข่าวสารตามที่มีการแถลงข่าวยืนยันความผิดผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวน ก็อาจส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสังคมโดยรวม โดยกระทบต่อตัวผู้ถูกกล่าวหาโดยตรงในการทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ลดลง ซึ่งตามมาตรฐานสากลถือว่าการประจานเป็นการหมิ่นเกียรติบุคคล และสำหรับผู้ที่ตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกกล่าวหา ตามกฎหมายได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงมีสิทธิที่จะไม่ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงผู้กระทำผิด อีกทั้งยังอาจทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและส่งผลไปถึงความน่าเชื่อถือและความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อระบบการดำเนินคดีอาญาก็เป็นได้ ดังนั้นการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนที่เป็นการยืนยันความผิดผู้ถูกกล่าวหา จึงเป็นการฝ่าฝืนต่อหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ด้วย อีกทั้งประการสำคัญยังส่งผลต่อดุลยพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาอีกด้วย

กฎเกณฑ์แห่งการบัญญัติกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพหรือกฎเกณฑ์แห่งการวางค่าความเป็นกลางแห่งการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พิจารณาได้จากหลักเกณฑ์ใดนั้น พึงพิจารณาได้จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพหรือมีการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่รัฐมุ่งให้ความคุ้มครองหรือไม่เพียงใด และต้องพิจารณาประกอบกับหลักเกณฑ์ในการตีความการบังคับใช้รัฐธรรมนูญว่าควรตีความการบังคับใช้อย่างแคบหรือตีความอย่างกว้าง ซึ่งในกรณีนี้ควรจะตีความอย่างแคบ หากกฎหมายใดได้ตราก่อนที่รัฐธรรมนูญจะมีผลใช้บังคับ การจำกัดการบังคับใช้กฎหมายใดจำกัดสิทธิเสรีภาพหรือละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือไม่นั้น จึงน่าจะใช้บังคับเฉพาะกฎหมายที่ตราขึ้นภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช้บังคับแล้ว หากกฎหมายที่ตราขึ้นก่อน ตราขึ้น โดยไม่อาจทราบได้ว่าภายหลังการตรากฎหมายนั้นจะมีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญบัญญัติในเรื่องการจำกัดสิทธิเสรีภาพไว้ก็จะมีผลให้กฎหมายที่ตราขึ้นก่อนนี้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การตีความการบังคับใช้ในเรื่องการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพจึงต้องจำกัดการตีความ

การพิจารณาว่าจะนำหลักเกณฑ์ใดมาเป็นเครื่องชี้วัดว่า การกระทำใดละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนในคดีอาญาที่เห็นว่าเป็นภัยต่อสังคมหรือก่อให้เกิดความไม่สงบนั้น อย่างไรก็ตามการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงต้องนำองค์ประกอบหลายประการรวมถึงองค์ประกอบแห่งการกระทำความผิดมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด การกระทำความผิดด้วยความชั่วของผู้กระทำ และการปฏิบัติต่อผู้ต้องหา

ตามหลักแห่งความเสมอภาคที่หากกระทบกระเทือนสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาแล้ว ก็ต้องกระทบกระเทือนอย่างน้อยที่สุด และต้องอยู่ภายใต้การคุ้มครองประโยชน์สุขของสังคมโดยส่วนรวมด้วย และผสมผสานกับหลักพอสมควรแก่เหตุประกอบกับหลักแห่งการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่ไม่อาจหาได้จากการสอบสวนและคุ้มครองสังคม

ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา และกฎหมายเยอรมนีล้วนแต่มีมาตรการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมไว้เฉพาะโดยชัดเจนเป็นกรณี ๆ ไป ส่งผลให้มีการคุ้มครองไม่ให้มีการประจานผู้ถูกกล่าวหาโดยการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน แต่ตามกฎหมายไทยในกรณีที่มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนถือเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาข่มขู่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาดูเหมือนเป็นผู้กระทำผิดซึ่งกระทบต่อทบบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาว่าให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ และก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดห้ามไม่ให้ปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิด แต่บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้รับการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเท่าที่ควร แม้ว่าในระเบียบหรือคำสั่งภายในของหน่วยงานจะได้กำหนดเป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเป็นไปตามรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ในทางปฏิบัตินั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมไม่ได้ดำเนินการตามระเบียบดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมักจะละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา ซึ่งการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของต่างประเทศอาจพอสรุปได้ว่าส่วนใหญ่จะจะไม่มีการจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพแบบที่ประเทศไทยทำอยู่ และรูปแบบการนำชี้ที่เกิดเหตุในต่างประเทศ ก็ไม่ให้มีการแสดงท่าทางประกอบการกระทำความคิดแต่อย่างใด

การละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาโดยนำผู้ถูกกล่าวหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนมีผลในทางกฎหมาย เพราะเป็นการประจานทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง อาจทำให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดทางแพ่งทางอาญา หรือวินัยได้ แต่ทางปฏิบัติของประเทศไทยมักไม่ค่อยปรากฏว่ามีการฟ้องร้องดำเนินคดีแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งจากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะกฎหมายของประเทศเยอรมันพบว่า ได้มีบทกำหนดบทลงโทษต่าง ๆ ไว้ ว่าถ้าถือคำที่กล่าวหาว่าบุคคลใดกระทำความผิดอาญาถือเป็นการหมิ่นประมาทบุคคลนั้นตามประมวลกฎหมายอาญา ทำให้สามารถควบคุมไม่ให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการประจานผู้ต้องหาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ดังเช่นที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ดังนั้นเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ

บทลงโทษทางกฎหมายของประเทศไทยทำให้เห็นว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างไม่เหมาะสมหรือเกินขอบเขตแห่งความจำเป็น

จากที่กล่าวมาข้างต้นและสภาพของการจัดทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทย เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผู้เขียนจึงเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนประทุษกรรมเพราะวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการจัดทำแผนประทุษกรรมนั้นก็เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้มีโอกาสศึกษาถึงกลวิธีขั้นตอน หรือแบบอย่าง ในการกระทำความผิดต่าง ๆ ของคนร้าย เพื่อเป็นแนวทางในการสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดดำเนินคดีได้โดยง่ายยิ่งขึ้น แต่มิใช่จะต้องให้ผู้ต้องหา แสดงกิริยาท่าทางกระทำความผิดประกอบคำรับสารภาพอย่างที่คุ้นชินกับการปฏิบัติในปัจจุบันนี้ เมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพหากต้องการจะจัดหาพยานหลักฐาน แสดงสถานที่เกิดเหตุประกอบ ก็อาจกระทำได้ โดยการถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ หรือทำเป็นแผนที่ประกอบกับภาพเขียน หรือภาพสเก็ตซ์ก็ได้ไม่มีความจำเป็นประการใด ที่จะต้องให้ผู้ต้องหาไปแสดงกิริยาท่าทาง กระทำความผิดให้ละเอียดลออทุกแง่มุมจนเกินสมควรนั้น ทั้งนี้เพราะ เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบของการจัดทำแผนประทุษกรรมในแง่มุมต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ย่อมจะส่งผลกระทบต่อความศรัทธา และความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม เพราะในบางครั้ง หากศาลมีคำพิพากษายกฟ้องคดีนั้น ประชาชนทั่วไป เคยเห็นภาพที่ผู้ต้องหาแสดงท่าทางกระทำความผิดด้วยตนเอง หรือพบเห็นทางหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ หรือสื่อประเภทต่าง ๆ ก็อาจเกิดความรู้สึก ขึ้นในจิตใจว่า เพราะเหตุใด และทำไม ผลจึงออกมาเช่นนั้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ และทำให้ขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมได้ และถ้าจะอ้างว่า การจัดทำแผนประทุษกรรมและแถลงข่าวสื่อมวลชน จะก่อให้เกิดความยำเกรงขึ้นแก่ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดหรือเป็นเครื่องเตือน พลเมืองดีทั้งหลาย ให้รู้ถึงเล่ห์ของคนร้าย ผู้เขียนเห็นว่ายังเป็นข้ออ้างที่ขาดน้ำหนักอยู่มาก เพราะก็ยังไม่มีความผิดใด ๆ ถึงประสิทธิผลเหล่านั้นได้

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เขียนให้ความสนใจในการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “การทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวสื่อมวลชน” นี้ ผู้เขียนไม่มีเจตนาหิบบยกประเด็นมาพินิจพิเคราะห์ เพื่อให้ร้ายการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นอาชีพที่ผู้เขียนรักและภูมิใจในเกียรติยศศักดิ์ศรีเป็นอย่างยิ่ง แต่การศึกษาวิจัยดังกล่าว เป็นเพียงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคriminal justice หรือตั้งข้อสงสัยทางสังคม ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ อีกทั้งเป็นความปรารถนาให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น ได้เปิดใจกว้าง ยอมรับการปฏิบัติแบบอารยะประเทศที่มีการให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิและเสรีภาพความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกกล่าวหาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า เป็นรูปแบบปฏิบัติที่เป็นสากลและทั่วโลกให้การยอมรับว่าเป็นวิธีปฏิบัติที่ดี เมื่อ

เทียบกับรูปแบบเดิมซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติที่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาและอาจส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสุมเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมาย และอาจก่อให้เกิดภาพพจน์ในทางลบต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติอีกด้วย

ผู้เขียนเห็นว่าการนำผู้ถูกกล่าวหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมควรนำหลักว่าด้วยความพอสมควรแก่เหตุมาเป็นบรรทัดฐานในการหาขอบเขตที่เหมาะสม เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างสิทธิเสรีภาพของบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวมของรัฐ และยังเป็นหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลของรัฐเสรีประชาธิปไตย

ที่สำคัญสังคมในยุคสื่อสังคมออนไลน์ได้ตื่นรู้และมีการแชร์หรือส่งผ่านข้อมูลต่าง ๆ ไปมาอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานในรูปแบบเดิม ๆ วิธีการนอกกรอบแบบอันไปล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือสุมเสี่ยงต่อการทำให้เกิดความเสียหาย น่าจะไม่สามารถตอบสนองปัญหาในสังคมปัจจุบันนี้ได้แล้ว คงต้องมีการทบทวนการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีและหลักนิติวิทยาศาสตร์ในการหาหลักฐานมัดตัวผู้กระทำความผิดมากขึ้น และจำเป็นจะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพให้มากขึ้นด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างวิธีการหรืออำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดของพนักงานสอบสวนเท่าที่สามารถจะกระทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดของผู้ถูกกล่าวหาและประโยชน์สาธารณะในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารคดีอาญาเพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลกับสิทธิส่วนบุคคลของผู้ต้องหา ซึ่งในการดำเนินคดีสังคมควรส่งเสริมให้มีการรับสารภาพโดยการทำแผนประทุษกรรม และต้องแสดงออกมาจากการสำนึกผิดจริง ๆ ซึ่งหากไม่สามารถหามาตรการป้องกันสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพได้ ก็คงต้องยกเลิกการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพไปโดยปริยาย ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะว่า การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมในเรื่องของการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนควรมีขอบเขต ดังต่อไปนี้

1) การบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมสื่อมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา เพิ่มเติมให้ชัดเจน โดยบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

“ห้ามให้สื่อมวลชนเข้าทำข่าวการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีวิธีปฏิบัติหรือแสดงถ้อยคำที่เป็นการบังคับ ชูเชิญ ดุหมิ่นเหยียดหยามผู้ต้องหา รวมถึงห้ามชี้แนะให้ผู้ต้องหาแสดงอาการปรีทียา ทำท่างในการกระทำความผิดอย่างใด ๆ จนทำให้หลงเชื่อได้ว่าผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง” โดยยึดหลักการที่ว่า “บุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นกระทำความผิด”

2) หากมีความจำเป็นต้องทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ จะกระทำได้ในกรณีที่ต้องการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนอื่นที่ไม่อาจหาได้จากการสอบสวน เช่น ทางนิติวิทยาศาสตร์หรือเพื่อให้ผู้ต้องหานำชี้จุดที่ซ่อนเร้นทรัพย์สินหรือสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้เท่านั้น ทั้งนี้ควรจัดให้มีการกระทำต่อหน้าเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องในคดี จิตแพทย์ แพทย์ผู้มีหน้าที่ชันสูตร ผู้บันทึกคำรับสารภาพ อัยการและทนายความตามที่ผู้ต้องหาร้องขอเท่านั้น อีกทั้งหากมีความจำเป็นต้องจำลองเหตุการณ์ขณะเกิดเหตุ ควรจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในที่ทำการหรือสถานที่ที่เป็นส่วนตัวที่เจ้าหน้าที่ได้จัดหรือจำลองเหตุการณ์ สถานที่เกิดเหตุไว้แทนการออกไปทำแผนประทุษกรรมในสถานที่เกิดเหตุจริง โดยต้องห้ามมิให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน

3) เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ควรบัญญัติกฎหมายเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่พนักงานสอบสวน เกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน โดยบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังนี้

“ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี เปิดเผยข้อมูลรายละเอียดการกระทำ ความผิดในคดี ในทางที่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยาน รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดี ซึ่งการกระทำเช่นนั้นอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่รูปคดีได้ และยังไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือส่วนรวมอีกด้วย”

4) ควรบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมบางประการ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงพฤติการณ์ของผู้กระทำผิด วิธีการกระทำความผิดและข้อควรระมัดระวังมิให้ตกเป็นเหยื่อของผู้กระทำผิดในอนาคต โดยบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

“เพื่อประโยชน์แก่สุจริตชนโดยทั่วไป ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคดีที่เกิดขึ้น ห้ามมิให้เปิดเผยชื่อ รูปภาพ หรือข้อความอันอาจทำให้สาธารณชนทั่วไปรู้จักตัว ที่อยู่ ที่ทำงาน ของบิดา มารดาหรือญาติของผู้ต้องหาในคดี รวมถึงผู้เสียหายในคดีเกี่ยวกับเพศ และบุคคล

ดังกล่าวซึ่งเป็นญาติผู้เสียหายด้วย เว้นเสียแต่เกิดจากความยินยอมด้วยความสมัครใจในการเผยแพร่ข้อมูลของบุคคลคนดังกล่าวนั่นเอง”

ทั้งนี้เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิ ชื่อเสียง ความเป็นส่วนตัว ของบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดในคดี แต่มีความเกี่ยวพันเป็นญาติหรือครอบครัวเดียวกับผู้กระทำความผิดหรือผู้เสียหาย อีกทั้งยังเป็นการปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดมิให้องค์ของรัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในทางละเมิดเหมือนดังเช่นที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติเคยมีกรณีต้องชดใช้ค่าเสียหายเป็นจำนวนมากมาแล้วดังกล่าวในข้างต้น และที่สำคัญสังคมไทยโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องตระหนักถึงปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน อันจะส่งผลให้สังคมไทยเกิดความสงบสุขมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966.

กรมตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2547, 9 ธันวาคม). หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0007.23/10212.

_____. (2538, 1 ธันวาคม). บันทึกข้อความกองคดี เรื่อง กำชับและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการชี้ตัวผู้ต้องหา การนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน.

_____. (2547, 9 ธันวาคม). บันทึกข้อความกองคดี เรื่อง กำชับแนวทางการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุที่มีข้าราชการตำรวจเกี่ยวข้อง.

_____. (2557, มีนาคม). “จับผู้ต้องหาแถลงข่าว สิทธิมนุษยชนที่ถูกละเมิดโดยรัฐ.” ตำรวจไทย, 17(109).

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2544). *ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย*.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

กุลพล พลวัน. (2538). “พัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน.” *วารสารอัยการ*.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา* (พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: จีระราชการพิมพ์.

ข่าวสด. (2552). *โวย พล.ต.ต.วิสุทธิ แอลงจับยาบ้า ขึ้นป้าย อมนุษย์-เดนมมนุษย์*. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2557, จาก <http://highlight.kapook.com/view/38138>.

คดีนิวส์. (2555, 29 ตุลาคม). *คดีฆาตกรรม “เชอรีแอน ดันแคน” ดำเนิน “จับแพะ” บทเรียนตำรวจไทย*. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2557, จาก <http://www.dailynews.co.th/Content/Article/104854/>

_____. (2556, 17 ธันวาคม). *ตำรวจคุมตัวไอ้หนูมือฆ่าข่มขืนน้องการ์ตูนทำแผนชาวบ้านอีรุมประชาทัณฑ์*. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม พ.ศ. 2557, จาก <http://www.dailynews.co.th/Content/crime/202461/%E0%B8%AE%E0%>

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2551). ผลงานวิชาการด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในการสัมมนาทางวิชาการเพื่อพัฒนาการศึกษาด้านนิติศาสตร์ตามโครงการสัมมนาทางวิชาการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมระหว่างคณะนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยภาครัฐและเอกชนและสำนักงานกิจการยุติธรรม ครั้งที่ 3 (รายงานการศึกษาวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานกิจการยุติธรรม สถาบันนิติศึกษา.

คณิต ฒ นคร. (2529, มิถุนายน). “ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา.” *บทบัญญัติ*, 42(2).

_____. (2540). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับพิเศษในวาระเกษียณอายุราชการ*. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.

_____. (2540). *รวมบทความด้านวิชาการ ของ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอัยการสูงสุด.

_____. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม)*. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.

_____. (2553). *กฎหมายอาญาภาคความผิด (พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม)*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

จรัญ โฆษณานันท์. (2528, ธันวาคม). “สิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์: บทวิจารณ์เชิงวิเคราะห์ แนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนในโลกที่มีไข่วันตก.” *วารสารกฎหมาย*, 10(2).

จิตติ ดิงสภักดิ์. (2536). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ชาญชัย แสวงศักดิ์ บรรเจิด สิงคะเนติ และสมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์. (2543). *การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการกับข้อพิจารณาทางกฎหมายปกครอง*. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.

ชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2549). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลา.

ชาย เสวีกุล. (2517). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2540). *จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา (รายงานผลการวิจัย)*.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

_____. (2540). *สิทธิของผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา*. มูลนิธิสถาบันวิจัยกฎหมาย.

_____. (2547). *กฎหมายที่มีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ (รายงานผลการวิจัย)*.

กรุงเทพมหานคร: ต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

ณัฐวดี ชัยขมสาร. (2553). การนำตัวผู้ถูกกล่าวหาคดีอาญาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนในระบบกฎหมายไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

บุญชนะ ชีสารพัฒน์. (2543, มิถุนายน-2544, พฤษภาคม). “การทำแผนประทุษกรรม: ปัญหาที่น่าจับตามอง” วารสารช่อพะยอม, 12(1).

ผู้จัดการ Online. (2548, 10 มีนาคม). เมื่อ “จอบี” แพะผู้อภัยพลุกขึ้นทางสิทธิความเป็นคนไทย! สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2557, จาก

www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9480000034536

ไทยพีบีเอส. (2556, 13 มิถุนายน). ดำรงนำผู้ต้องหาคดีฆ่า “เอกอุทร” ทำแผนประกอบ

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2538, 8 กันยายน). “O.J. Simpson กับคดีในสังคมทุนนิยมเสรี ประชาธิปไตย,” ผู้จัดการรายวัน.

ไทยพีบีเอส. คำรับสารภาพ. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม พ.ศ. 2557, จาก

<http://news.thaipbs.or.th/content/%E0%B8%95>

ปริญญาสาเกตว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948.

ประกิจ เพชรรัตน์. (2553). การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน (รายงาน

ผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: เสนอต่อวิทยาลัยยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ประมวลกฎหมายอาญา.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.

พรธิดา เอี่ยมศิลา. (2549). ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำผิดเพื่อประกอบการดำเนินคดีอาญา

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540.

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ. 2534.

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477.

พิเชษฐ พิณทอง. (2555). “การใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขตของตำรวจไทย ผลกระทบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน.” วารสารรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ไพจิตร ปุณฺณพันธ์. (2538). *คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ.
- ภัทรวิทย์ ออบสุวรรณ. (2550). *การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในระบบกฎหมายไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มานิดา สารพัฒน์. (2552). *การเปิดเผยข้อมูลในชั้นเจ้าพนักงาน ไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐเยอรมัน ค.ศ. 1949.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ และจตุรนต์ ธีระวัฒน์. (2529, ธันวาคม). “อำนาจอธิปไตยกับกฎหมายระหว่างประเทศ.” *วารสารนิติศาสตร์*, 16(4).
- วรวิทย์ กนิษฐะเสน. (2522, มกราคม). “ความเบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน.” *วารสารอัยการ*, 2(13).
- _____. (2533, พฤศจิกายน-ธันวาคม). “เสรีภาพในการพิมพ์กับความเที่ยงธรรมในการพิจารณาคดีอาญา.” *ศาลพาห*, 37(6).
- _____. (2538, กรกฎาคม-กันยายน). “การเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญาในประเทศไทย.” *ศาลพาห*, 42(3).
- วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2532). *ผลกระทบทางกฎหมายจากการเสนอข่าวคดีอาญาต่อการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2547, เมษายน). “ข้อพิจารณาเรื่อง แผนประทุษกรรม ” *เราคิดอะไร*, 165.
- วิษณุ เครืองาม. (2530). *ที่มาของสิทธิมนุษยชน* (เอกสารประกอบการฝึกอบรมสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา: สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีระ โลจายะ. (2524). *กฎหมายสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพมหานคร: วิคตอรีการพิมพ์.
- ศูนย์บริการข้อมูลศาลากลาง ระบบสารสนเทศคำพิพากษาฎีกา.
- สถาบันกฎหมายอาญา. (2540, มิถุนายน). “สื่อมวลชนกับกระบวนการยุติธรรม: บทบาทในการตรวจสอบและผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน.” *บทบัญญัติ*, 53(2).
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2548, 16 พฤศจิกายน). *คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์*.

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2550, 15 สิงหาคม). คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 465/2550 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพ ต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (แก้ไขเพิ่มเติม).
- สุธรรมมา วรกานนท์. (2542). สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่จะไม่ถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกระบวนการยุติธรรมในลักษณะประจານ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2519). สิทธิของผู้ต้องหาในระหว่างสืบสวนและสอบสวน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพจน์ สุโรจน์. (ม.ป.ป.). อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2539, ตุลาคม-ธันวาคม). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย: ปัญหาและข้อเสนอแนะบางประการ. กรุงเทพมหานคร.
- หนังสือเวียนของสำนักงานอัยการสูงสุดที่ อส 007(ปผ)/ว. 136 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการสอบสวน ผู้ต้องหาซึ่ง是孩子หรือเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
- หยุด แสงอุทัย. (2544). กฎหมายอาญา ภาค 2-3 (พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2552). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 17 แก้ไขเพิ่มเติม) กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุดม รัฐอมฤต นพนิธิ สุริยะ และบรรเจิด สิงคะเนติ. (2544). การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้เสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: นานาส์พิมพ์.
- อุททิศ แสนโกศิก. (2525). กฎหมายอาญาภาค 1. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.
- Wunjun Social Network. (2555). การปฏิบัติตามกฎหมายเด็กและเยาวชน ตามกฎหมายแก้ไขใหม่ 9. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2557, จาก <http://archive.wunjun.com/sobsuan7000/1/88.html>.

ภาษาต่างประเทศ

Archive for the 'Uncategorized' Category, Media Effect on The OJ Simpson Murder Trial.

Retrieved May 6, 2014, from

<http://mikefrantlojsimpson.wordpress.com/category/uncategorized/>

Kadish & Paulsen. (1975). *Criminal Law and its Processes Cast Material*. Boston Toronto :

Little, Brown and Company.

P.Van Dijk and G.J.H. van Hoof. (1990). *Theory and Practice of the European Convention on Human Right* (2 nd ed.). The Netherlands: Kluwer Law and Taxation.

Paul Sieghart. (1984). *The International Law of Human Rights*. Oxford: Clarendon Press.

United States -Department of State. (1985). *Constitution of the German Democratic Republic*.

Washington: Department of State Publication.

William L. Professor. (1971). *Handbook of the Law of Torts* (4 th ed.). London: St.Paul, Minn.

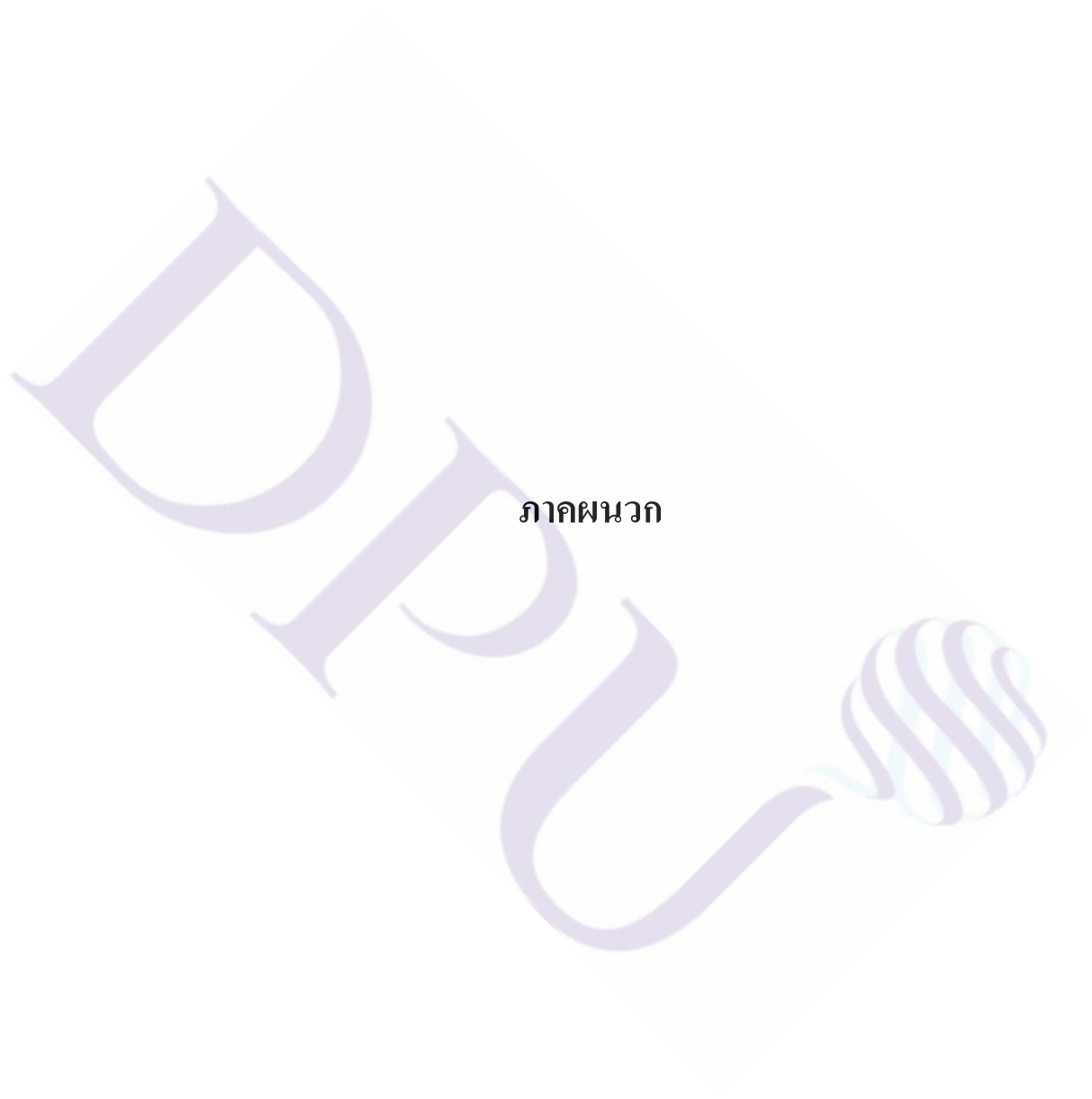
West Publishing Co.th.

Yale Kamisar, Wayne R. La Fave, Jave, Jerold H. Israel. (1971). *Modern Criminal Procedure*.

London: St.Paul, Minn. West Publishing Co.th.

O._J._Simpson case. Retrieved May 6, 2014, from

http://enb.m.wikipedia.org/wiki/O._J._Simpson#/search

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี

(จะขอหยิบยกเฉพาะหัวข้อที่เกี่ยวกับการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ดังนี้)

ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี

ลักษณะ 8

การสอบสวน

บทที่ 5

การถามปากคำ

ข้อ 245 กฎหมายมิได้บังคับว่าจะต้องถามผู้เสียหายหรือพยานอย่างไร จึงเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนต้องพิจารณาในการสอบสวนถามถ้อยคำของเขาที่อาจเป็นประโยชน์หรือก่อให้เกิดประโยชน์แก่คดี ส่วนการถามปากคำ (ไม่ใช่ผู้ต้องหา) จะให้ปฎิญานหรือสาบานตามลัทธิศาสนาของเขาก่อนก็ได้ ถ้าเขาไม่ยอมก็หมายความว่าส่วนการถามปากคำผู้ต้องหานั้น กฎหมายกำหนดหัวข้อที่จะต้องถามไว้ด้วย จึงได้ยึดถือในข้อสอบสวนปากคำดังต่อไปนี้

ก) หลักการถามปากคำผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

ข้อ 246 การถามปากคำผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ มีหลักที่จะต้องถามดังนี้

- (1) วันเดือนปีเวลากับสถานที่ที่เกิดเหตุ ตำบล อำเภอ โศกนาฏิกโดยชัดแจ้ง
- (2) มีอาการและกิริยาของผู้กล่าวหาและผู้กระทำนั้นอย่างไร ตลอดจนพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องแก่เหตุการณ์นั้น ๆ
- (3) ใครเป็นผู้กระทำ รู้จักหรือเพียงแต่จำได้หรือจำไม่ได้เลย ถ้ารู้ชื่อให้ระบุให้ชัดหากมีหลายชื่อ ให้ระบุไว้ทุกชื่อ ถ้าไม่รู้ชื่อ ต้องถามรูปพรรณของผู้ทำผิดไว้ให้ละเอียดเท่าที่จะจำได้
- (4) เหตุที่รู้จักและจำได้ อาศัยเหตุผลอย่างไร เช่น เป็นคนเคยรู้จักกันมาก่อน หรือมีเหตุผลประการใดเป็นเหตุให้จำได้
- (5) ทรัพย์สินที่ต้องเสียหายนั้นอะไรบ้าง รวมราคาเท่าใด (จกรูปพรรณโดยละเอียดเท่าที่จำได้เพื่อประโยชน์การพิจารณาในเมื่อพบทรัพย์สินที่หายในภายหลัง)

ตามหลักทั่วไปที่กำหนดนี้เป็นการจำเป็นที่ผู้สอบสวนจะต้องสอบสวนตามความที่กล่าวข้างต้นนี้ ให้ผู้สอบสวนจงใช้ความระมัดระวัง ให้โอกาสแก่ผู้ให้การได้คิดทบทวนความจำพร้อมด้วยเหตุทำให้อคติเสีย เมื่อผู้ให้การคิดนึกไม่ได้จริง ๆ ก็ต้องจดถ้อยคำตามเหตุที่จำไม่ได้แล้วค้นหาพยานอื่น ๆ ต่อไป

ข) หลักการถามปากคำผู้ต้องหา

ข้อ 247 ผู้ต้องหานั้นจะให้สาบานหรือปฏิญาณไม่ได้ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกมาหรือส่งตัวมา หรือเข้ามาหาพนักงานสอบสวนเอง หรืออยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานแล้ว กฎหมายบังคับให้ถาม

1. ชื่อตัว
2. นามสกุล
3. ชาติ
4. บังคับ
5. อายุ
6. อาชีพ
7. ที่อยู่
8. ที่เกิด
9. บิดามารดา และ
10. แจ้งข้อหาให้ทราบ

และต้องบอกให้ทราบก่อนด้วยว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวานั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยันเขา (ผู้ต้องหา) ในการพิจารณาชั้นศาลได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใด ก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าไม่เต็มใจให้การก็ให้บันทึกไว้และการถามปากคำผู้ต้องหานี้ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำ หรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวงหรือขู่เข็ญหรือให้สัญญากับผู้ต้องหา เพื่อนจูงใจให้เขาให้การใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา

ข้อความที่ควรสอบถามผู้ต้องหาได้แก่

- (1) ตามที่ถูกกล่าวหาว่านั้น จริงหรือไม่
- (2) ถ้าไม่จริง ในวันที่ถูกกล่าวหาผู้ต้องหาทำอะไรอยู่ที่ใด มีหลักฐานอ้างอิงอย่างไร คือใครบ้าง
- (3) ถ้าผู้ต้องหารับสารภาพ ผู้สอบสวนชอบที่จะให้เล่าเรื่องที่กระทำลงในคำให้การโดย บรรยายเหตุผลตามจริง
- (4) เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุ และทำแผนที่สังเขปฐานที่เกิดเหตุ และบันทึกการชี้ฐานที่เกิดเหตุของผู้ต้องหาไว้เป็นหลักฐานให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแผนที่สังเขป และบันทึกนั้น และสืบสวนหาพยานหลักฐานประเภทคำรับของผู้ต้องหาด้วย

ข้อ 248 คำรับสารภาพของผู้ต้องหา นั้น ผู้สอบสวนต้องพิจารณาให้ดี เพราะ คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญาที่มีไขเล็กน้อยหรือลหุโทษ อาจเป็นคำสารภาพโดยไม่จริง หรือเจือปนด้วยเล่ห์เหลี่ยมได้ เช่น รับสารภาพเพราะความรัก ความกลัว หรือเพื่อช่วยผู้กระทำผิดอื่นให้ หลุดพ้นโทษ ดังเช่นเคยมีตัวอย่างมาแล้วในศาลไทย ลูกกระทำผิดพอเข้าไปรับสารภาพแทน เพราะ สงสารลูกและเห็นว่าตนแก่แล้ว มีผู้ที่กระทำผิดยอมจำวานให้เข้ามารับแทน หรืออุบาย รับสารภาพ ในคดีโทษเบา เพื่อกระทำหลักฐานเท็จไว้สำหรับแก้ตัวในคดีที่มีโทษหลักเป็นต้น

ฉะนั้น แม้ผู้ต้องหาจะรับสารภาพก็ตาม พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องสอบสวน พยานหลักฐานในคดี ประคองเหมือนหนึ่งไม่มีคำรับสารภาพ เพื่อนำสืบประกอบในศาลเพราะ ตามปกติคำรับสารภาพชั้นสอบสวนจะฟังได้ต่อเมื่อโจทก์มีพยานหลักฐานอื่นประกอบ ถ้าเจ้า พนักงานไปมัวหลงว่าผู้ต้องหารับสารภาพโดยดี แล้วรามือวางใจไม่เตรียมหาหลักฐานพยานไว้ให้ เพียงพอ จำเลยไปถึงศาลกลับปฏิเสธ หรือต่อสู้ว่าไม่ควรต้องมีโทษ ศาลจะไม่รับฟังคำรับ ชั้นสอบสวนนั้นเสียทีเดียว คดีนั้นก็เป็นอย่างนั้นว่าจำเลยจะได้กระทำผิดจริงหรือไม่ และควรจะมีโทษ เพียงไรประการใด ก็ต้องสุดแล้วแต่จำเลยจะนำสืบฝ่ายเดียวเพราะทางผู้สอบสวนมิได้เตรียม พยาน หลงแค่คำรับสารภาพซึ่งเป็นเหตุให้จำเลยหลุดพ้นอาญาหรือรับอาญาน้อยกว่าที่ควร นับว่า เกิดการเสียหายแก่ผู้ถูกประทุษร้าย และต่อประชาชน เพราะคดีอาญานั้นเกี่ยวแก่ความสงบเรียบร้อย ประชาชนเป็นที่ตั้ง

ผู้สอบสวนผู้ต้องหาคนใดรับสารภาพผิดอย่างเพิ่งดีใจ ยังต้องพิจารณาคำรับสารภาพนั้น โดยพินิจพิเคราะห์ เมื่อผู้ต้องหาคนใดให้การรับสารภาพเจ้าพนักงานควรซักถามผู้ต้องหาด้วยความ ละมุนละม่อมแต่โดยดี ปราศจากความกดขี่ขู่เข็ญหลอกลวงประการใด ๆ เพื่อให้ความโดยละเอียด ที่สุดที่จะเป็นไปได้ เช่น เวลากระทำผิดไปกับใคร ใครรู้เห็นและมีใครอยู่ที่นั่นบ้าง อาวุธหรือ เครื่องมือที่ใช้กระทำผิด และของกลางเก็บไว้ที่ไหน เสื้อผ้าขาดวินไปเวลาเข้าไปกระทำผิด ก็ควร ซักถามให้ได้ความว่าได้ทิ้งหรือเก็บไว้ที่ไหน และพยายามถามให้อธิบายถึงวิธีและอาการแห่งการ กระทำความผิดนั้นโดยละเอียดเหล่านี้เป็นต้น รวมความว่าต้องถามทุก ๆ ข้อถึงบรรดาที่เกี่ยวข้อง เป็นเหตุหรือเป็นผล หรือเป็นข้อที่จะเป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นชัดเจนว่า ผู้ต้องหาได้กระทำความผิด โดยจริง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใกล้หรือไกลกับเหตุบางที่เรื่องที่ไกลกับเหตุอาจเป็นมูลนำมาซึ่งความรู้ใน เรื่องใกล้กับเหตุก็เป็นได้ การถามคำให้การผู้ต้องหา ไม่ควรตั้งใจจู่โจมถามแต่เฉพาะข้อสำคัญ ควรใช้วิธีสนทนาค่อย ๆ ถามไปที่ละเอียดละน้อย เมื่อได้ความข้อใดที่เป็นจุดสำคัญในคดี คือ อาการ และวิธีการกระทำผิดหรือเหตุผล หรือเป็นข้อประกอบให้เห็นว่าได้ทำผิดจริงดังกล่าวมาข้างต้น การ จะให้จดให้ละเอียด แม้จะยาวไปบ้างก็ไม่เป็นไร

ข้อ 249 เมื่อการสอบสวนเกิดให้ความแยกออกไปประการใด เจ้าหน้าที่ควรสืบสวนไปตามไปหาตัวจริงหรือเงาตามที่ได้ให้ความแยกออก เพื่อเป็นหนทางพิสูจน์ถ้อยคำ หรือไปตามไปให้ได้หลักฐานในคดี เช่น ผู้ต้องหาให้การว่าในที่ ๆ กระทำผิด (หรือแม้ผู้ต้องหาจะปฏิเสธว่าไม่ได้ทำผิดก็ตาม) แต่ผู้ต้องหาให้การว่าในที่ ๆ นั่งอยู่กับผู้ตาย หรือใกล้กับที่นั้นมีเด็กนั่งเล่นอยู่คนหนึ่ง (ถ้าจำเลยไม่บอกชื่อเด็กก็ต้องซักไซ้พอให้ได้เค้าว่าเป็นเด็กของใครอยู่ที่ไหน) ดังนี้ เจ้าพนักงานต้องพยายามไปค้นหาตัวเด็กนั้นให้จงได้ ถ้าพบเด็ก บางทีอาจจะได้ความที่เป็นประโยชน์แก่คดีจากเด็กนั้นในข้อที่จำเลยปิดบังอำพรางไว้อีกนอกประการก็ได้ ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ก็เป็นการสมควรยิ่งที่จะต้องให้จำเลยนำเจ้าพนักงานไปชี้สถานที่กระทำความผิดแล้วพยายามซักไซ้ให้จำเลยอธิบายถึงวิธี และอาการแห่งการกระทำความผิดนั้น โดยละเอียดอีกครั้ง ความรู้ที่เจ้าพนักงานได้รับเพิ่มใหม่จากการที่ไปแลเห็นหลักฐานที่จับเป็นที่เข้าใจชัดว่า จำเลยกระทำความผิดเช่นนั้นได้โดยวิธีใด นับว่าเป็นข้อสำคัญที่จะพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง และทำแผนที่เกิดเหตุไว้ประกอบคำให้การและคำพยานเพื่อส่งศาลต่อไป หรือแม้ว่าจำเลยจะปฏิเสธก็ดี ถ้ามีพยานหลักฐานที่จะอธิบายฐานที่เกิดเหตุประกอบได้แล้วก็ควรทำแผนที่เกิดเหตุส่งศาลเช่นเดียวกัน เพื่อพยานจะได้อาศัยแผนที่อธิบายในศาลให้เป็นการชัดเจนว่าจำเลยได้กระทำความผิดอย่างไร นอกจากนี้ผลแห่งการไปสำรวจสถานที่เกิดเหตุยังอาจทำให้ได้ประสพหลักฐานการกระทำความผิดแจ้งชัดขึ้นว่าใครเป็นคนกระทำความผิดอีก หรืออาจเป็นช่องให้เกิดความคิดเห็นว่าจะมีผู้รู้เห็นเป็นพยานอีกก็ได้ ซึ่งจะได้อธิบายนำมาประกอบคดีให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นอีก ส่วนข้ออื่นใดที่ได้ความรู้จากคำให้การจำเลย ก็ต้องพยายามสืบสวนให้ได้ความต่อไปดั่งเดียวกัน

แต่ในเวลาถามจด หรือสนทนากับจำเลยก็ดี ในเวลาสืบสวนหาเงาตาม เนื่องจากแต่คำให้การของจำเลย หรือทำแผนที่ก็ดี ต้องกระทำต่อหน้าเจ้าพนักงานผู้อื่นให้รู้เห็นเป็นพยานผู้หนึ่งเป็นผู้ใหญ่กว่าตนได้ก็ยิ่งดี เพื่อราคาแห่งคำตอบและหลักฐานพยานที่หาได้มานั้นจะมีค่าควรฟังได้ยิ่งขึ้น การซักถามคำให้การจำเลยโดยละเอียดนี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์แก่คดีดังว่ามา ยังทำให้สะดวกแก่การสืบสวนหาหลักฐานคดีกว่าที่จะงมสืบเดาสุ่ม ซึ่งบางทีหาผลมิได้หรือได้ไม่สู้ดีกัน ไม่คิดและถ้าคดีใดได้พยานหลักฐานแน่นหนาเพียงพอแล้ว ผู้ว่าคดีอาจไม่ส่งคำรับสารภาพนั้นต่อศาลก็ได้ ซึ่งตกเป็นหน้าที่ของผู้ว่าคดี หาใช้หน้าที่ของพนักงานสอบสวนไม่

ภาคผนวก ข

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี

ลักษณะที่ 30

การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน
และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

พ.ศ. 2556

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 การแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้ยกเลิกความในลักษณะที่ 30 การแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์แห่งประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีและให้ใช้ความที่แนบท้ายระเบียบนี้แทน

ข้อ 2 ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2556

พลตำรวจเอก อุดลย์ แสงสิงแก้ว

(อุดลย์ แสงสิงแก้ว)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ลักษณะที่ 30

การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้รับรู้ผลการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้อย่างถูกต้องตรงกัน ชำรงไว้ซึ่งภาพลักษณ์ที่ดี ให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น เชื่อถือและศรัทธายินดีให้ความร่วมมือกับข้าราชการตำรวจและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และการอนุญาตให้ใช้สถานที่บุคลากร อุปกรณ์หรือยานพาหนะในการถ่ายทำภาพยนตร์ ละคร โฆษณาหรือบันทึกภาพนิ่งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงให้ทุกหน่วยและข้าราชการตำรวจถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังนี้

ข้อ 1 การให้ข่าว แถลงข่าว และให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

1.1.1 ให้หัวหน้าหน่วยซึ่งมียศตั้งแต่พันตำรวจตรีขึ้นไป หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเฉพาะ หรือผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง เฉพาะงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

กรณีที่ปรากฏมีข่าวในทางเสื่อมเสียเกี่ยวกับหน่วยงานใด ให้หัวหน้าหน่วยงานตามวรรคหนึ่งรายงานข้อเท็จจริงให้ผู้บังคับบัญชาทราบโดยด่วนและพิจารณาแถลงข่าวนั้นซึ่งรวมถึงการให้สัมภาษณ์หรือการไปร่วมรายการทางวิทยุหรือโทรทัศน์หรือการให้ข้อมูลข่าวสารทางสื่ออื่น ๆ ด้วย

1.1.2 ข้าราชการตำรวจที่ดำรงตำแหน่งหรือยศต่ำกว่าข้าราชการตำรวจตาม 1.1.1 หากประสงค์จะเป็นผู้ให้ข่าว แถลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง ให้ขออนุญาตเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจตาม 1.1.1 หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงการบังคับใช้กฎหมาย หรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคล ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจตาม 1.1.1 เท่านั้น

1.1.3 กรณีที่ข้าราชการตำรวจตำแหน่งต่ำกว่าผู้บังคับการประสงค์จะให้สัมภาษณ์ เป็นพิธีกร ผู้ดำเนินรายการ หรือเข้าร่วมรายการต่าง ๆ ที่มีการเสนอผ่านสื่อมวลชนทุกแขนงเกี่ยวกับการให้ความรู้ ชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือดำเนินการอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน นอกเหนือจากการดำเนินการตาม 1.1.1 ให้ขออนุญาตต่อผู้บังคับการ

1.2 แนวทางปฏิบัติการให้ข่าว แลลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง

1.2.1 ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แลลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต้องปฏิบัติภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ควรระมัดระวังถ้อยคำหรือกิริยาท่าทางอันจะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และควรใช้ถ้อยคำที่เป็นกลางเพื่อไม่ให้เป็นการประจาน ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้อื่น

1.2.2 ห้ามให้ข่าว แลลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1.2.2.1 เรื่องที่มีผลกระทบต่อการรักษาความปลอดภัยของประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1.2.2.2 เรื่องหรือข้อความที่จะทำให้เกิดการเสียหายแก่ราชการ

1.2.2.3 เรื่องที่เกี่ยวกับคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่อันเป็นระเบียบการภายใน และคำสั่งหรือระเบียบการใด ๆ ที่ถือเป็นความลับ

1.2.2.4 เรื่องที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือจะเกิดการเสียหายทั้งชื่อเสียงหรือผลประโยชน์แก่ผู้อื่น เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดฐานทำแท้งลูก ความผิดฐานหมิ่นประมาท และเรื่องอื่น ๆ ในลักษณะทำนองเดียวกัน

1.2.2.5 เรื่องที่อาจส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อคดี โดยเฉพาะคดีที่อยู่ระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น เช่น การเปิดเผยเกี่ยวกับเทคนิควิธีการปฏิบัติงานที่ควรปกปิดเป็นความลับ แนวทางการสืบสวนสอบสวน การจับกุม ตรวจค้น และการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ในทุกขั้นตอน เป็นต้น

1.2.2.6 เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ไม่เหมาะสม ซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชนอาจเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีที่บุคคลอื่นจะถือเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรมต่าง ๆ ของคนร้าย หรือวิธีการที่แสดงถึงการขู่ โกง การกระทำอัตวินิบาตกรรม และวิธีการอันชั่วร้ายอื่น ๆ

1.2.3 การให้สัมภาษณ์โดยมีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ ในลักษณะเป็นคนกลาง ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงด้วยความสุภาพเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

1.2.4 ห้ามนำหรือจัดให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน มาให้ข่าว แลลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีและสาธารณชน หรือได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือพยาน โดยให้ขออนุญาต

ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม ห้ามนำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ พระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช ผู้เสียหายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มาให้ข่าวแถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นอันขาด รวมตลอดถึงการชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่เป็นการเผชิญหน้าต่อสื่อมวลชนทุกแขนง

1.2.5 เพื่อให้เกิดความชัดเจนเป็นประโยชน์ในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนทุกแขนงและให้ประชาชนได้รับทราบข่าวที่ไม่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ควรจัดเตรียมเอกสารที่มีรายละเอียดของข้อมูลที่เปิดเผยได้ประกอบการแถลงข่าว โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เกี่ยวข้องในคดีและรูปคดี

1.2.6 เรื่องที่เกี่ยวกับนโยบายของแต่ละหน่วยงาน ให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าหน่วยงาน หรือ โฆษก หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น จะเป็นผู้ให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์

1.2.7 กรณีที่เกิดเหตุการณ์รุนแรงหรือสถานการณ์วิกฤติที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและภัยอันตรายของประชาชน ให้ถือปฏิบัติการให้ข่าว การแถลงข่าว ให้สัมภาษณ์ หรือประชาสัมพันธ์ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ

ข้อ 2 ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสื่อมวลชน ให้ถือปฏิบัติดังนี้

2.1 ห้ามนำสื่อมวลชนทุกแขนงไปทำข่าวหรือถ่ายภาพในขณะที่เข้าปฏิบัติการตรวจค้น จับกุม เว้นแต่เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี

2.2 ห้ามเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนอนุญาตหรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพในห้องสืบสวนหรือห้องสอบสวนในขณะที่ทำการสืบสวนสอบสวน เว้นแต่เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี

2.3 ห้ามอนุญาตหรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพ สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวของบุคคลต่อไปนี้

2.3.1 ผู้ต้องหาในระหว่างการควบคุมของตำรวจทั้งภายในและภายนอกที่ทำการหรือสถานีตำรวจ

2.3.2 เขื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย รวมทั้งภาพที่มีลักษณะอุจาดหรือทารุณโหดร้าย หรือล่วงละเมิดสิทธิบุคคล หรือส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เว้นแต่พนักงานสอบสวนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี หรือได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา เขื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย

2.4 ห้ามจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้าทำข่าวขณะเมื่อมีการให้ผู้ต้องหา นำพนักงานสอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใด ๆ ในลักษณะเป็นการโต้ตอบระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใด โดยมีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากอาจเป็นสาเหตุให้เสียหายแก่รูปคดี

ข้อ 3 การอนุญาตให้ใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเข้าร่วมประกอบฉากถ่ายทำภาพยนตร์ ละคร โฆษณาหรือบันทึกภาพนิ่ง เพื่อเผยแพร่ภาพทางสื่อมวลชนทุกแขนง ให้ผู้ขออนุญาตยื่นเรื่องพร้อมบท (Script) และเนื้อหาที่จะนำเสนอต่อหัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับการร้องขอ แล้วให้หัวหน้าหน่วยงานนั้นพิจารณามีความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป ก็ให้ดำเนินการตามระเบียบนั้น

ให้ผู้บังคับการพิจารณาบท (Script) และเนื้อหาในการอนุญาต โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการและภาพลักษณ์ที่ดีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นสำคัญ

เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ให้หัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับการร้องขอเป็นผู้ดูแลสถานที่ อุปกรณ์ และยานพาหนะของทางราชการมิให้เกิดความเสียหาย

ข้อ 4 การกำกับดูแลและควบคุมการปฏิบัติ

4.1 ให้สำนักงานจเรตำรวจ กองสารนิเทศ และผู้บังคับบัญชาหน่วยงานระดับกองบัญชาการและกองบังคับการกำกับดูแลและควบคุม หากพบการกระทำที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าวและให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน การอนุญาตให้ใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์หรือยานพาหนะของทางราชการ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหาย แจ้งข้าราชการตำรวจผู้นั้นยกเลิกการกระทำดังกล่าว หรืออาจจะมีข้อเสนอแนะในทางที่เหมาะสมด้วยก็ได้

4.2 ให้โฆษกหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายของทุกหน่วยงานร่วมกำกับดูแลและควบคุมการให้ข่าว การแถลงข่าวและการให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนของข้าราชการตำรวจในสังกัดอีกทางหนึ่ง เพื่อให้เกิดความรอบคอบและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

4.3 ให้ทุกหน่วยงานพิจารณาตรวจสอบรายละเอียดและเนื้อหาในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ทั้งก่อนและหลังการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ก่อนนำออกเผยแพร่ ให้มีความเหมาะสมและเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 30 การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าวการให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนและการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556 ลงวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2556)

ภาคผนวก ค

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ 465/2550

เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพถ่ายต่อสื่อมวลชน
และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์
(แก้ไขเพิ่มเติม)

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2548 กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพถ่ายต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ไว้แล้ว นั้น

เนื่องจากสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหนังสือ ที่ นร 0107/ว 782 ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2549 ขอความร่วมมือสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติตามข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล สิทธิส่วนบุคคลในครอบครัว เกียรติยศชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ทั้งนี้ โดยให้พิจารณาดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2548 ตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ครั้งที่ 1/2549

ดังนั้น จึงให้ยกเลิกความในข้อ 2.3 ของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2548 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“2.3 ห้ามอนุญาตหรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพ สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวของบุคคลดังต่อไปนี้

2.3.1 ผู้ต้องหาในระหว่างการควบคุมของตำรวจทั้งภายในและภายนอกที่ทำการหรือสถานีตำรวจ

2.3.2 เหตุอาชญากรรม รวมทั้งภาพที่มีลักษณะอุจาดหรือทารุณ โหดร้าย หรือล่วงละเมิดสิทธิบุคคล หรือส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

เว้นแต่พนักงานสอบสวนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี หรือได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา เหตุอาชญากรรมหรือผู้เสียหาย”

บรรดาหนังสือ หรือคำสั่งใดที่ขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้ ให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งนี้แทน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2550

พลตำรวจเอก เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส

(เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส)

รักษาราชการแทน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ภาคผนวก ง
บันทึกข้อความ
เรื่อง กำจัดการปฏิบัติเกี่ยวกับการแถลงข่าว

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3483

ที่ 0011.24 / ว 72

วันที่ 23 สิงหาคม 2554

เรื่อง คำห้ามการปฏิบัติเกี่ยวกับการแถลงข่าว

จตช., รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร. หรือตำแหน่งเทียบเท่า

ผบช. หรือตำแหน่งเทียบเท่า

ผบก.ในสังกัด สง.ผบ.ตร.

ด้วยในการประชุมบริหาร ตร. ครั้งที่ 5/2554 เมื่อวันที่ 5 ก.ค. 2554 สำนักงานกฎหมาย และคดีได้รายงานให้ที่ประชุมทราบกรณีศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีคำพิพากษาให้ ตร. ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ฐานละเมิดเป็นเงิน 30 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ตามคดีหมายเลขดำที่ 743/2552 คดีหมายเลขแดงที่ 1737/2553 โดยปรากฏข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาว่าเป็นการจับกุมผู้ต้องหาผิดตัวและมีแถลงข่าว ทำให้โจทก์เสื่อมเสียชื่อเสียง อันเป็นการเสียหายต่อ ตร. และสมควรมีมาตรการในเรื่องการแถลงข่าว และการเผยแพร่ภาพที่กระทบต่อเกียรติยศ ชื่อเสียง และข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 35 บัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายอันละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิดังกล่าวจะกระทำได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งเรื่องนี้ ตร. ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ไว้แล้วตามคำสั่ง ตร. ที่ 855/2548 ลง 16 พ.ย. 2548 แก้ไขเพิ่มเติม โดยคำสั่ง ตร. ที่ 465/2550 ลง 15 ส.ค. 2550 โดยเฉพาะในการให้ข่าวแถลงข่าว และให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน มีกำหนดไว้ตามข้อ 1.2.4 ของคำสั่ง ตร. ที่ 855/2548 ลง 16 พ.ย. 2548 ความว่า “ห้ามนำหรือจัดให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานมาให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ให้ขออนุญาตต่อผู้บัญชาการ” และวรรคสอง กำหนดว่า “ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตามห้ามนำผู้เสียหาย หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ พระภิกษุสามเณร นักพรต นักบวช ผู้เสียหายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มาให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นอันขาดรวมถึงการชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่เป็นการเผชิญหน้าต่อสื่อมวลชนทุกแขนง” ซึ่ง

สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังนั้นจึงกำชับให้ถือปฏิบัติตามคำสั่ง ตร. ดังกล่าวโดยเคร่งครัด โดยมีข้อพิจารณาเพิ่มเติมดังนี้

1. คำว่าประโยชน์ต่อสาธารณชน ตามที่กำหนดในข้อ 1.2.4 ของคำสั่ง ตร. ที่ 855/2548 ลง 16 พ.ย. 2548 หมายถึง ประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป ดังนั้นการพิจารณาว่า ในการแถลงข่าวหรือเผยแพร่ข่าวสารต่อสื่อมวลชนได้จะต้องเป็นกรณีที่การกระทำคามผิดนั้นเกิดความเสียหายหรือกระทบต่อสังคมโดยส่วนรวมและการเผยแพร่จะเป็นประโยชน์

การดำเนินคดี ตัวอย่างเช่น ในคดีนี้ โกงซึ่งมีประชาชนจำนวนมากถูกลอกลง การแถลงข่าวหรือเผยแพร่ข่าวต่อสื่อมวลชน อาจทำให้ผู้ที่ถูกลอกลงคนอื่นที่ยังไม่ได้ร้องทุกข์ ทราบเรื่องและมาแจ้งความร้องทุกข์เพิ่มขึ้น ทำให้คดีมีพยานหลักฐานเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น ทั้งนี้การพิจารณาว่ากรณีใดเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนหรือไม่อยู่ในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาระดับ ผู้บัญชาการขึ้นไป

2. ปัจจุบันมีกฎหมายห้ามการ โฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนเกี่ยวกับภาพ เรื่องราว หรือข้อมูลอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคล ซึ่งบางกรณีมีบทกำหนดโทษทางอาญา หากฝ่าฝืน จึงเป็นกรณีที่ห้ามแถลงข่าวหรือเผยแพร่ต่อสื่อมวลชนอย่างเด็ดขาด เว้นจะเข้าข้อยกเว้น ตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนี้

2.1 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 76 บัญญัติว่า “เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่าการกระทำ ผิด ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มี หรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่าการทำความผิด เว้นแต่ เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน”

2.2 พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2556 มาตรา 27 ได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือ เผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดย เจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ และการฝ่าฝืนดังกล่าว มีบทกำหนด โทษโดนมาตรา 76 คือ จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.3 พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 9 บัญญัติกรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือมีการร้องทุกข์แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดลง พิมพ์โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งภาพ เรื่องราว หรือข้อมูลใด ๆ อันน่าจะทำ

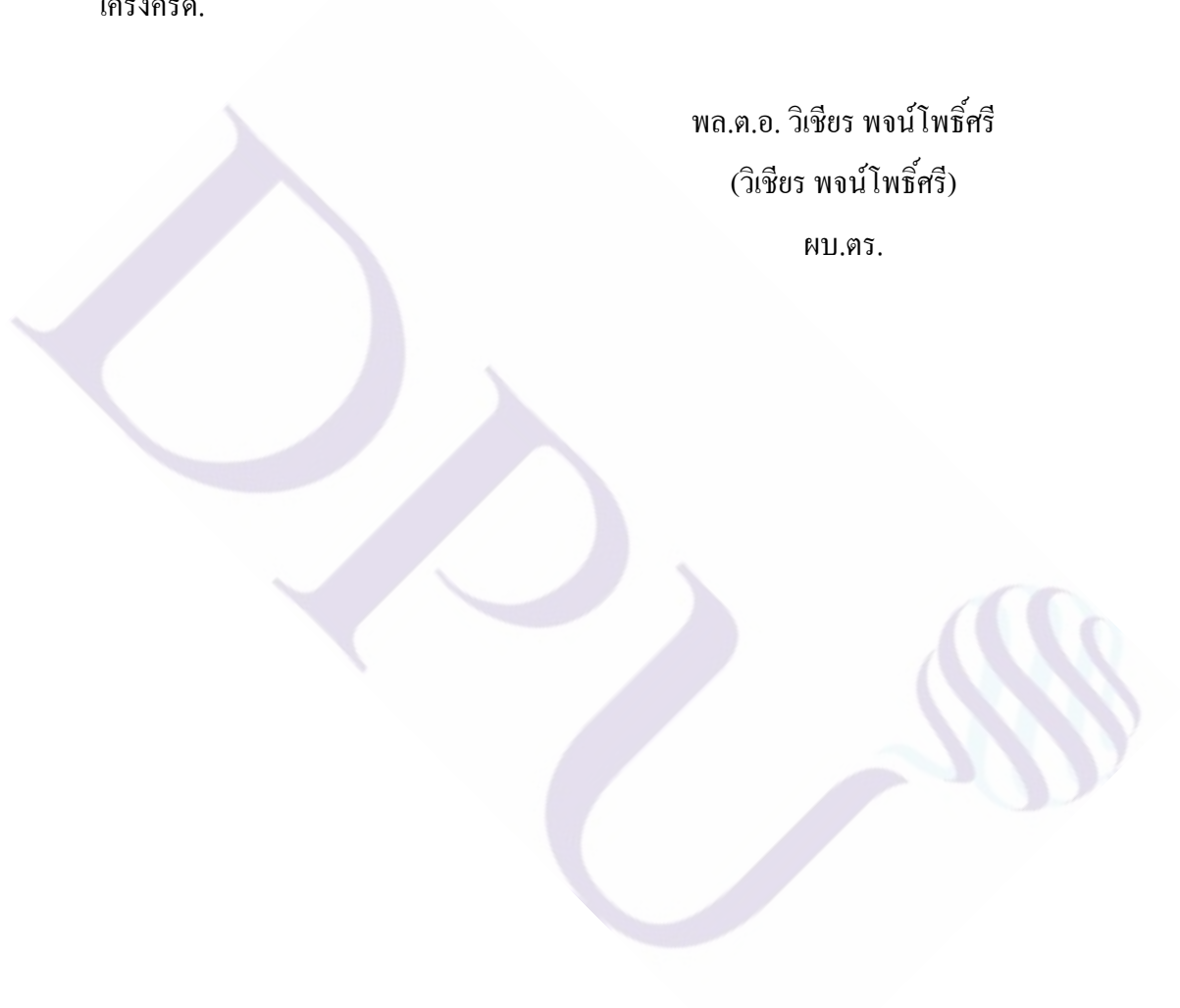
ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและแจ้งให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด.

พล.ต.อ. วิเชียร พจน์โพธิ์ศรี

(วิเชียร พจน์โพธิ์ศรี)

ผบ.ตร.

ภาคผนวก จ
คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ที่ 419/2556

เรื่อง อำนาจความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน
และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา
(จะขอหยิบยกเฉพาะหัวข้อที่เกี่ยวกับการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ดังนี้)

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ 419/2556

เรื่อง อำนาจความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน
และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา

เนื่องจากปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลและสิทธิในกระบวนการยุติธรรมไว้ ประกอบกับมีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้คำสั่ง หรือหนังสือสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในบางเรื่องไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเรื่องการทำสำนวนการสอบสวนคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญาเสียใหม่

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11(4) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ทำให้อำนาจในการออกคำสั่งนี้ โดยมีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 41 มาตรา 45 และมาตรา 56 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จึงออกคำสั่งโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องการทำสำนวนการสอบสวนคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา ไว้ท้ายคำสั่งนี้

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2556 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2556

พลตำรวจเอก อุดลย์ แสงสิงแก้ว

(อุดลย์ แสงสิงแก้ว)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

บทที่ 1 บททั่วไป

1. คำสั่งนี้ใช้กับ การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา
2. ให้ยกเลิก
 - (1) คำสั่งกรมตำรวจ ที่ 960/2537 ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2537 เรื่อง มาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา
 - (2) คำสั่งกรมตำรวจ ที่ 572/2538 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2538 เรื่องการอำนวยความสะดวกในคดีอาญา
 - (3) คำสั่งกรมตำรวจ ที่ 753/2541 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2541 เรื่อง การทำสำนวนการสอบสวน
 - (4) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 472/2550 ลงวันที่ 21 สิงหาคม 2550 เรื่อง การทำสำนวนการสอบสวน (เพิ่มเติม)
 - (5) หนังสือกองคดี กรมตำรวจ ที่ 0603.3/ว.1609 ลงวันที่ 27 มีนาคม 2532 เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 และมาตรา 267
 - (6) หนังสือกองคดี กรมตำรวจ ด่วนที่สุด ที่ 0603.21/3693 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2533 เรื่อง คำชี้แจงการสอบสวนคดีอาญา
 - (7) หนังสือกรมตำรวจ ที่ 0503.6/11999 ลงวันที่ 9 กันยายน 2539 เรื่อง คำชี้แจงและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการปล่อยตัวชั่วคราว
 - (8) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0004.6/6167 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2545 เรื่อง แนวทางการปฏิบัติในการส่งสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น
 - (9) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0004.6/10615 ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2545 เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับสำนวนการสอบสวนที่ผู้ต้องหาหลบหนีประกันและคดีที่ผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่น
 - (10) หนังสือกองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0004.6/10940 ลงวันที่ 3 กันยายน 2545 เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติม
 - (11) หนังสือกองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0004.36/5061 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2546 เรื่อง การสอบสวนคดีอาญากรณีผู้เสียหายมอบอำนาจผู้อื่นร้องทุกข์

(12) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0004.6/9733 ลงวันที่ 18 กันยายน 2546 เรื่อง แนวทางการขอขยายเวลาการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ

6.9 การถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำ หรือจัดทำกรใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างไรๆ ในเรื่องที่ต้องหาขึ้น

6.10 การให้ผู้ต้องหานำพนักงานสอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

6.10.1 ห้ามจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้าทำข่าว ขณะมีการให้ผู้ต้องหานำพนักงานสอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใด ๆ ในลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหา หรือบุคคลใด ๆ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้สัมภาษณ์เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้รูปคดีเสียหาย

6.10.2 พนักงานสอบสวนไม่ควรให้ผู้ต้องหานำไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพว่า ผู้ต้องหากระทำผิดอย่างไร แต่ถ้าเป็นการชี้ประกอบคำรับอื่น เช่น นำชี้จุดที่ซ่อนทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิด หรือสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐาน อาจให้ผู้ต้องหานำชี้ก็ได้ และป้องกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้ และให้พึงระวังการใช้ถ้อยคำ หรือกิริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา

ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม ห้ามมิให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเพราะจะเป็นการประจานเด็ก และอาจเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก รวมทั้งห้ามนำผู้เสียหาย พยาน เข้าร่วมในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นอันขาด โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นเด็ก สตรี พระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช

ภาคผนวก จ

บันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

บันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

สถานที่บันทึก

วันที่ เดือน พ.ศ.

วันนี้ เวลา น.

นามพนักงานสอบสวนที่จัดให้ผู้ต้องหา นำชี้ที่เกิดเหตุ

ตำแหน่ง พร้อมด้วย

ได้จัดให้ นาย / นาง

ผู้ต้องหาคดีเรื่อง

วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ

ซึ่งให้การสารภาพ นำไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพที่

ปรากฏผลการนำไปชี้สถานที่เกิดเหตุของผู้ต้องหา ตามลำดับ ดังนี้ คือ-

ได้อ่านบันทึกนี้ให้ผู้ต้องหาฟังแล้วรับว่าถูกต้อง จึงให้ลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ) ผู้ต้องหา, นำชี้

(ลงชื่อ) ผู้ต้องหา

(ลงชื่อ) ผู้ต้องหา

(ลงชื่อ) ผู้ต้องหา

(ลงชื่อ) พยาน

(ลงชื่อ) พยาน

(ลงชื่อ) พนักงานสอบสวน/บันทึก/อ่าน

ตำแหน่ง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	พันตำรวจโท เคโซ สมศรีธนาเดช
ประวัติการศึกษา	ระดับอุดมศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต (ตร.) โรงเรียนนายร้อยตำรวจ นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน	พ.ศ. 2545 พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลบุปผาราม พ.ศ. 2549 รองสารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจนครบาลนาคโค พ.ศ. 2550 นายเวรผู้บังคับการตำรวจนครบาล 6 พ.ศ. 2552 รองสารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนนครบาล 5 พ.ศ. 2553 สารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจนครบาลพลับพลาไชย 2 พ.ศ. 2555 สารวัตรจราจร สถานีตำรวจนครบาลพลับพลาไชย 1 พ.ศ. 2556 – ปัจจุบัน สารวัตรป้องกันปราบปรามสถานีตำรวจ นครบาลบางรัก